

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2021

Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego

Iwona Smarsz

Redaguje zespół:

Aneta Szczepaniak-Głębocka

Andrzej Dudziak

ISSN 0238-9142

Materiał szkoleniowy

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

A-5 325 egz.

S P I S T R E Ś C I

	str.
WAŻNIEJSZE WYDARZENIA I ROCZNICE 2021 ROKU (oprac. Anna Wawrzyniak).....	5
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ (oprac. Andrzej Dudziak).....	9
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Środowisko wielkopolskiej kultury:	
Małgorzata Derwich –Kultura Wielkopolski – wprowadzenie.....	23
Andrzej Dudziak – Poezja. Mariusz Grzebalski	33
Anna Wawrzyniak – Baśnie i ich wpływ na rozumienie świata przez dzieci	37
Bibliografie osobowe:	
Alan Alexander Milne	53
John le Carré.....	55
III. MATERIAŁY METODYCZNE	
Małgorzata Derwich – Wielkie zarazy w dziejach świata, czyli... karnawał.....	59
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	75
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego..	80
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	100
V. KRONIKA.....	104

WAŻNIEJSZE WYDARZENIA I ROCZNICE 2021 ROKU

Ogłoszone przez Sejm i Senat RP:

Rok kardynała Stefana Wyszyńskiego
Rok Cypriana Kamila Norwida

Ogłoszone przez Sejm RP:

Rok Stanisława Lema
Rok Krzysztofa Kamila Baczyńskiego
Rok Tadeusza Różewicza
Rok Konstytucji 3. Maja

Ogłoszone przez Senat RP:

Rok Polskiej Tradycji Konstytucyjnej
Rok Pracowników Ochrony Zdrowia
Rok Powstań Śląskich

Ogłoszone przez Kościół katolicki:

Rok Świętego Józefa

Rocznice:

- 700. rocznica śmierci Dantego Alighieri – wrzesień
- 400. rocznica urodzin Jana Andrzeja Morsztyna – czerwiec
- 400. rocznica urodzin Jeana de La Fontaine'a – lipiec
- 250. rocznica urodzin Roberta Owena – maj
- 250. rocznica urodzin Waltera Scotta – sierpień
- 200. rocznica urodzin Charlesa Pierre'a Baudelaire'a – kwiecień
- 200. rocznica śmierci Franciszka Zabłockiego – wrzesień
- 200. rocznica urodzin Cypriana Kamila Norwida – wrzesień
- 200. rocznica urodzin Fiodora Dostojewskiego – listopad
- 200. rocznica urodzin Gustave'a Flauberta – grudzień
- 175. rocznica urodzin Henryka Sienkiewicza – maj
- 150. rocznica urodzin Marcela Prousta – lipiec

- 140. rocznica urodzin Pabla Picassa – październik
- 130. rocznica urodzin Michaiła Afanasjewu Bułhakowa – maj
- 130. rocznica urodzin Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej – listopad
- 125. rocznica urodzin Tadeusza Szeligowskiego – wrzesień
- 125. rocznica urodzin Francisa Scotta Fitzgeralda – wrzesień
- 120. rocznica urodzin Witolda Pileckiego – maj
- 120. rocznica strajku dzieci wrzesińskich – maj
- 120. rocznica ustanowienia Nagrody Nobla – grudzień
- 100. rocznica urodzin Friedricha Dürrenmatta – styczeń
- 100. rocznica urodzin Krzysztofa Kamila Baczyńskiego – styczeń
- 100. rocznica urodzin Tadeusza Zawadzkiego „Zośki” – styczeń
- 100. rocznica urodzin Tony’ego Halika – styczeń
- 100. rocznica wybuchu III powstania śląskiego – maj
- 100. rocznica otwarcia I Targu Poznańskiego dającego początek Międzynarodowym Targom Poznańskim – maj
- 100. rocznica urodzin Julii Hartwig – sierpień
- 100. rocznica urodzin Stanisława Lema – wrzesień
- 100. rocznica śmierci Iwana Wazowa – wrzesień
- 100. rocznica urodzin Tadeusza Różewicza – październik
- 100. rocznica urodzin Andrzeja Munka – październik
- 100. rocznica urodzin Henryka Derwicha – październik
- 100. rocznica urodzin Idy Fink – listopad
- 100. rocznica urodzin Tymoteusza Karpowicza – grudzień
- 100. rocznica śmierci Gabrieli Zapolskiej – grudzień
- 100. rocznica urodzin Ludwika Jerzego Kerna – grudzień
- 90. rocznica śmierci Hjalmara Fredrika E. Bergmana – styczeń
- 90. rocznica urodzin Kaliny Jędrusik – luty
- 90. rocznica urodzin Toni Morrison – luty
- 80. rocznica śmierci Henriego Bergsona – styczeń
- 80. rocznica śmierci Roberta Baden-Powella – styczeń
- 80. rocznica śmierci Jamesa Joyce’a – styczeń
- 80. rocznica śmierci Emila Zegadłowicza – luty
- 80. rocznica urodzin Wojciecha Młynarskiego – marzec
- 80. rocznica śmierci Wirginii Woolf – marzec
- 80. rocznica urodzin Krzysztofa Kieślowskiego – czerwiec
- 80. rocznica śmierci Ignacego Paderewskiego – czerwiec
- 80. rocznica śmierci Tadeusza Boya-Żeleńskiego – lipiec

- 75. rocznica śmierci Feliksa Nowowiejskiego – styczeń
- 70. rocznica śmierci Sinclaira Lewisa – styczeń
- 70. rocznica śmierci Ferdinanda Porsche – styczeń
- 70. rocznica śmierci André Gide'a – luty
- 70. rocznica pierwszego Kongresu Nauki Polskiej i utworzenia Polskiej Akademii Nauk – lipiec

- 60. rocznica śmierci Samuela Dashiella Hammetta – styczeń
- 60. rocznica śmierci Blaise'a Cendrarsa – styczeń
- 60. rocznica pierwszego lotu kosmicznego Jurija Gagarina – kwiecień
- 60. rocznica śmierci Ernesta Hemingwaya – lipiec

- 50. rocznica śmierci Stanisława Vincenza – styczeń
- 50. rocznica śmierci Rafała Wojaczka – maj
- 50. rocznica śmierci Czesława Janczarskiego – maj
- 50. rocznica śmierci Louisa Armstronga – lipiec
- 50. rocznica śmierci Janiny Porazińskiej – listopad

- 40. rocznica śmierci Kazimierza Michałowskiego – styczeń
- 40. rocznica śmierci Archibalda Josepha Cronina – styczeń
- 40. rocznica śmierci Tadeusza Kotarbińskiego – październik
- 40. rocznica wprowadzenia stanu wojennego w Polsce – grudzień

- 30. rocznica restytucji Związku Miast Polskich – styczeń
- 30. rocznica śmierci Jerzego Kosińskiego – maj
- 30. rocznica podpisania traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy między Polską i Niemcami – czerwiec
- 30. rocznica wojny domowej w Jugosławii zakończonej proklamowaniem niepodległych państw – czerwiec
- 30. rocznica śmierci Isaaca Bashevisa Singera – lipiec
- 30. rocznica śmierci Stefana Kisielewskiego – październik

- 25. rocznica śmierci Romana Cieślewicza – styczeń
- 25. rocznica śmierci Josifa Brodskiego – styczeń

- 20. rocznica śmierci Aleksandra Bocheńskiego – styczeń
- 20. rocznica ataków terrorystycznych na budynki rządowe i finansowe w USA – wrzesień
- 20. rocznica śmierci Ignacego Mosia – grudzień

- 15. rocznica śmierci Stanisława Lema – marzec
- 15. rocznica śmierci Marka Grechuty – październik

- 10. rocznica śmierci Idy Fink – wrzesień
- 10. rocznica śmierci Stevena Paula Jobsa – październik
- 5. rocznica śmierci Umberta Eco – luty
- 5. rocznica śmierci Andrzeja Wajdy – październik
- 5. rocznica śmierci Daria Fo – październik
- 5. rocznica śmierci Leonarda Cohena – listopad

Dalsze szczegółowe daty rocznic zawierają kalendaria kwartalne „Poradnika Bibliograficzno-Metodycznego”.

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

Poniższy kalendarz, to wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń na I kwartał 2021 roku. Szerszy zestaw dat na I kwartał znajduje się w „Poradnikach Bibliograficzno-Metodycznych” z lat ubiegłych.

S t y c z e ń

- 1 I – Dzień Domeny Publicznej – tego dnia wygasają prawa autorskie do twórczości autorów, którzy zmarli 70 lat temu
- 1 I – Światowy Dzień Pokoju proklamowany przez papieża Pawła VI, obchodzony od 1968 roku przez Kościół katolicki
- (90) 1 I 1931 – Zm. Hjalmar Fredrik E. Bergman, prozaik i dramatopisarz szwedzki (ur. 19 XI 1883)
- (40) 1 I 1981 – Zm. Kazimierz Michałowski, archeolog, egiptolog, historyk sztuki, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, kierownik polskiej ekspedycji archeologicznej w Azji i Afryce (ur. 14 XII 1901)
- 3 I – Dzień Pamięci Ofiar Reżimu Hitlerowskiego proklamowany przez prezydenta RFN Romana Herzoga 3 stycznia 1996 r.
- (360) 3 I 1661 – Ukazała się najstarsza gazeta polska „Merkuriusz Polski Ordynaryjny”
- (115) 3 I 1906 – Ur. Roman Brandstaetter, poeta, prozaik, eseista, autor sztuk scenicznych, tłumacz (zm. 28 IX 1987)
- (80) 4 I 1941 – Zm. Henri Bergson, filozof francuski, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1927 r. (ur. 18 X 1859)
- (100) 5 I 1921 – Ur. Friedrich Dürrenmatt, dramatopisarz szwajcarski (zm. 14 XII 1990)
- (40) 6 I 1981 – Zm. Archibald Joseph Cronin, szkocki pisarz i lekarz (ur. 19 VII 1896)

- (125) 8 I 1896 – Zm. Paul Maria Verlaine, poeta francuski (ur. 30 III 1844)
- (80) 8 I 1941 – Zm. Robert Baden-Powell, generał angielski, twórca skautingu, pisarz, pedagog (ur. 22 II 1857)
- (85) 9 I 1936 – Zm. Gabriel Korbut, historyk literatury, bibliograf (ur. 25 III 1862)
- (40) 9 I 1981 – Zm. Kazimierz Serocki, polski kompozytor i pianista (ur. 9 III 1922)
- (70) 10 I 1951 – Zm. Sinclair Lewis, pisarz amerykański, laureat Nagrody Nobla w 1930 r. (ur. 7 II 1885)
- (60) 10 I 1961 – Zm. Samuel Dashiell Hammett, pisarz amerykański, twórca tzw. czarnego kryminału (ur. 27 V 1894)
- (35) 10 I 1986 – Zm. Jaroslav Seifert, poeta czeski, laureat Nagrody Nobla w 1984 r. (ur. 23 IX 1901)
- (275) 12 I 1746 – Ur. Johann Heinrich Pestalozzi, szwajcarski pedagog i pisarz, zwany ojcem szkoły ludowej, twórca nowożytnego systemu nauczania początkowego (zm. 17 II 1827)
- (145) 12 I 1876 – Ur. Jack London (właśc. John Griffith Chaney), pisarz amerykański (zm. 22 XI 1916)
- (45) 12 I 1976 – Zm. Agatha Christie, pisarka angielska, autorka powieści kryminalnych (ur. 15 IX 1890)
- (20) 12 I 2001 – Zm. Aleksander Bocheński, polski eseista, publicysta i tłumacz, historyk przemysłu, (ur. 6 VIII 1904)
- (95) 13 I 1926 – Ur. Thomas Michael Bond, brytyjski pisarz, m.in. autor serii książek dla dzieci o przygodach misia Paddingtona (zm. 27 VI 2017)
- (80) 13 I 1941 – Zm. James Joyce, pisarz angielski, pochodzenia irlandzkiego (ur. 2 II 1882)
- (125) 14 I 1896 – Ur. John Dos Passos, pisarz amerykański (zm. 28 IX 1970)

- (130) 15 I 1891 – Ur. Osip Mandelsztam, rosyjski poeta i prozaik pochodzenia żydowskiego (zm. 27 XII 1938)
- (90) 15 I 1931 – Ur. Jan Błoński, polski historyk literatury, krytyk literacki, eseista, tłumacz, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego (zm. 10 II 2009)
- (195) 16 I 1826 – Ur. Romuald Traugutt, generał, dyktator powstania styczniowego (zm. 5 VIII 1864)
- (130) 16 I 1891 – Zm. Leo Delibes (właśc. Clement Philibert Leo Delibes), francuski kompozytor oper, operetek i baletów (ur. 21 II 1836)
- 17 I – Dzień Judaizmu, święto w polskim Kościele katolickim, ustanowione przez Konferencję Episkopatu Polski w 1997 roku, obchodzone corocznie
- 17 I – Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy, obchodzony przez Kościół katolicki w *drugą niedzielę po 6 stycznia*
- (315) 17 I 1706 – Ur. Benjamin Franklin, amerykański polityk, uczonec i filozof (zm. 17 IV 1790)
- (135) 18 I 1886 – Zm. Sadyk Pasza (właśc. Michał Czajkowski herbu Jastrzębiec), powieściopisarz i poeta, emigracyjny działacz polityczny (ur. 29 IX 1804)
- (85) 18 I 1936 – Zm. Rudyard Kipling, pisarz angielski, laureat Nagrody Nobla w 1907 r. (ur. 30 XII 1865)
- (75) 18 I 1946 – Zm. Feliks Nowowiejski, kompozytor, dyrygent i pedagog, związany z Poznaniem (ur. 7 II 1877)
- (15) 18 I 2006 – Zm. Jan Twardowski, poeta, duchowny katolicki (ur. 1 VI 1915)
- (285) 19 I 1736 – Ur. James Watt, szkocki inżynier, konstruktor maszyn parowych (zm. 19 VIII 1819)
- (195) 20 I 1826 – Zm. Stanisław Staszic, pisarz polityczny, geolog, filozof, tłumacz książek (ur. 6.11.1755 – *data urodzin została przyjęta od daty chrztu*)
- (30) 20 I 1991 – W Poznaniu restytuowano Związek Miast Polskich

- 21 I – Dzień Babci
- (120) 21 I 1901 – Ur. Janusz Meissner, prozaik, lotnik (zm. 28 II 1978)
- (60) 21 I 1961 – Zm. Blaise Cendrars (właśc. Frederic Louis Sauser-Hall), poeta i powieściopisarz francuskojęzyczny (ur. 1 IX 1887)
- (25) 21 I 1996 – Zm. Roman Cieślewicz, artysta grafik, czołowy przedstawiciel polskiej szkoły plakatu (ur. 13 I 1930)
- 22 I – Dzień Dziadka
- (460) 22 I 1561 – Ur. Francis Bacon, angielski filozof, pisarz i mąż stanu (zm. 9 IV 1626)
- (100) 22 I 1921 – Ur. Krzysztof Kamil Baczyński, poeta, uczestnik powstania warszawskiego (zm. 4 VIII 1944)
- (100) 23 I 1921 – Zm. Władysław Żeleński, kompozytor, pianista, pedagog i krytyk muzyczny (ur. 6 VII 1837)
- 24 I – Dzień Śródków Masowego (Społecznego) Przekazu (obchodzony przez Kościół katolicki w Polsce we wrześniu)
- (245) 24 I 1776 – Ur. Ernst Theodor Amadeus (E.T.A.) Hoffmann (właśc. Ernest Theodor Wilhelm Hoffmann.), niemiecki pisarz, prawnik, kompozytor, rysownik i karykaturzysta (zm. 25 VI 1822)
- (100) 24 I 1921 – Ur. Tadeusz Zawadzki „Zośka”, harcmistrz, podporucznik AK, bohater książki Aleksandra Kamińskiego „Kamienie na szaniec” (zm. 20 VIII 1943)
- 25 I – Ogólnopolski Dzień Sekretarki i Asystentki ogłoszony w 1997 r. przez miesięcznik „Sekretariat” oraz Europejskie Stowarzyszenie Profesjonalnych Sekretarek – Polska
- 26 I – Dzień Islamu obchodzony przez Kościół katolicki w Polsce
- (85) 26 I 1936 – Ur. Jan Tadeusz Stanisławski, satyryk, aktor, autor tekstów, radiowiec (zm. 21 IV 2007)

- 27 I – Międzynarodowy Dzień Pamięci o Ofiarach Holocau-
stu ustanowiony przez ONZ w 2005 roku
- (265) 27 I 1756 – Ur. Wolfgang Amadeusz Mozart, kompozytor austriac-
ki (zm. 5 XII 1791)
- (120) 27 I 1901 – Zm. Giuseppe Verdi, włoski kompozytor operowy (ur.
10 X 1813)
- 28 I – Międzynarodowy Dzień Mobilizacji przeciwko wojnie
nuklearnej obchodzony od 1966 r. z inicjatywy Świa-
towej Rady Pokoju
- 28 I – Dzień Ochrony Danych Osobowych
- (410) 28 I 1611 – Ur. Jan Heweliusz, astronom i wynalazca, autor atla-
sów nieba i katalogu gwiazd, twórca selenografii, wy-
nalazca śruby mikrometrycznej (zm. 28 I 1687)
- (50) 28 I 1971 – Zm. Stanisław Vincenz, polski pisarz i filozof, znawca
Huculszczyzny, myśli i sztuki starożytnej Grecji (ur. 30
XI 1888)
- (25) 28 I 1996 – Zm. Josif Brodski, rosyjski poeta i eseista, laureat lite-
rackiej Nagrody Nobla w 1987 r., wydany z ZSRR,
otrzymał obywatelstwo Stanów Zjednoczonych (ur.
24 V 1940)
- (165) 29 I 1856 – Ur. Aleksander Brückner, historyk literatury, filolog,
slawista, odkrywca zabytków piśmiennictwa polskiego
(zm. 24 V 1939)
- (155) 29 I 1866 – Ur. Romain Rolland, francuski pisarz i działacz poli-
tyczny, laureat Nagrody Nobla w 1915 r. (zm. 30 XII
1944)
- (145) 29 I 1876 – Ur. Adam Grzymała-Siedlecki, krytyk literacki, eseista,
teatrolog, autor sztuk scenicznych (zm. 29 I 1967)
- (110) 29 I 1911 – Zm. Wacław Nałkowski, geograf, publicysta, krytyk (ur.
19 XI 1851)
- (70) 30 I 1951 – Zm. Ferdinand Porsche, niemiecki konstruktor samo-
chodów, wynalazca (ur. 3 IX 1875)

- 31 I – Światowy Dzień Pomocy Chorym na Trąd obchodzony od 1954 roku w ostatnią niedzielę stycznia
- (65) 31 I 1956 – Zm. Alan Alexander Milne, pisarz angielski, autor książek dla dzieci, dramatopisarz (ur. 18 I 1882)

L u t y

- (30) 1 II 1991 – Weszła w życie ustawa o utworzeniu Komitetu Badań Naukowych
- 2 II – Dzień Handlowca
- (485) 2 II 1536 – Ur. Piotr Skarga (właśc. Piotr Powęski), pisarz, teolog, kaznodzieja (zm. 27 IX 1612)
- (150) 3 II 1871 – Ur. Eugeniusz Romer, geograf, klimatolog, twórca nowoczesnej kartografii polskiej (zm. 28 I 1954)
- (275) 4 II 1746 – Ur. Tadeusz Kościuszko, generał polski, przywódca powstania 1794 r. (zm. 15 X 1817)
- (140) 4 II 1881 – Ur. Fernand Léger, malarz francuski (zm. 17 VIII 1955)
- (90) 5 II 1931 – Ur. Kalina Jędrusik, aktorka teatralna i filmowa (zm. 7 VIII 1991)
- (110) 6 II 1911 – Ur. Ronald Wilson Reagan, prezydent USA w latach 1981-1989, aktor, polityk republikański, gubernator Kalifornii (zm. 5 VI 2004)
- (725) 8 II 1296 – Zm. Przemysław II, król Polski (ur. 14 X 1257)
- (140) 9 II 1881 – Zm. Fiodor Dostojewski, pisarz rosyjski (ur. 11 XI 1821)
- (135) 10 II 1886 – Ur. Jerzy Szaniawski, prozaik, dramatopisarz, nowelista (zm. 16 III 1970)
- 11 II – Światowy Dzień Chorego obchodzony w dniu Matki Boskiej z Lourdes (ustanowiony 13 V 1992 roku przez papieża Jana Pawła II)
- 11 II – Europejski Dzień Numeru 112 ogłoszony przez Unię Europejską

- (180) 11 II 1841 – Ur. Józef Brandt, malarz polski (zm. 12 VI 1915)
- (35) 11 II 1986 – Zm. Frank Patrick Herbert, pisarz amerykański, autor utworów science-fiction (ur. 8 X 1920)
- (35) 12 II 1986 – Zm. Krzysztof Jan Adamkiewicz, poeta i krytyk literacki związany z poznańskim środowiskiem literackim (ur. 5 IV 1952)
- 13 II – Światowy Dzień Radia
- 13 II – Światowy Dzień Małżeństwa
- 14 II – Dzień Patronów Europy, św. Cyryla, mnicha i św. Metodego, biskupa
- (230) 14 II 1791 – Zm. Franciszek Salezy Jezierski, publicysta, powieściopisarz (ur. 1740 – *dokładna data nieznana*)
- (290) 16 II 1731 – Ur. Marcello Bacciarelli, malarz włoski tworzący w Polsce (zm. 5 I 1818)
- (190) 16 II 1831 – Ur. Nikołaj Leskow, pisarz rosyjski (zm. 5 III 1895)
- (40) 16 II 1981 – Zm. Janina Broniewska, prozaik, autorka książek dla dzieci i młodzieży (ur. 5 VIII 1904)
- 17 II – Światowy Dzień Kota
- (165) 17 II 1856 – Zm. Heinrich Heine, poeta niemiecki (ur. 13 XII 1797)
- (25) 17 II 1996 – Zm. Herve Bazin, pisarz francuski (ur. 17 IV 1911)
- (120) 18 II 1901 – Ur. Jadwiga Popowska, poetka i dziennikarka poznańska (zm. 18 II 1983)
- (90) 18 II 1931 – Ur. Toni Morrison, amerykańska pisarka i eseistka, laureatka Nagrody Nobla w 1993 roku oraz nagród Pulitzerza i American Book Award (zm. 5 VIII 2019)
- (55) 18 II 1966 – Zm. Stanisław Cat Mackiewicz, poeta, publicysta (ur. 18 XII 1896)
- 19 II – Dzień Nauki Polskiej obchodzony w rocznicę urodzin Mikołaja Kopernika
- (70) 19 II 1951 – Zm. André Gide, pisarz francuski, laureat Nagrody Nobla w 1947 r. (ur. 22 XI 1869)

- (5) 19 II 2016 – Zm. Umberto Eco, włoski pisarz, semiolog, filozof, bibliofil i mediewista (ur. 5 I 1932)
- (215) 20 II 1806 – Ur. Maciej Palacz, sołtys z Górczyna (obecnie dzielnica Poznania), działacz polityczny i społeczny, uczestnik powstań (zm. 11 VII 1885)
- 21 II – Międzynarodowy Dzień Walki z Kolonializmem
- 21 II – Międzynarodowy Dzień Języka Ojczystego
- (185) 21 II 1836 – Ur. Leo Delibes (właśc. Leo Clement Philibert), francuski kompozytor oper, operetek i baletów (zm. 16 I 1891)
- (120) 21 II 1901 – Ur. Mira Zimińska-Sygietyńska, aktorka, piosenkarka, reżyser i pedagog, współzałożycielka Zespołu Pieśni i Tańca „Mazowsze” (zm. 26 I 1997)
- (105) 21 II 1916 – Bitwa pod Verdun, podczas I wojny światowej
- 22 II – Dzień Myśli Braterskiej obchodzony przez organizacje skautowe całego świata
- (80) 24 II 1941 – Zm. Emil Zegadłowicz, poeta, powieściopisarz, dramatopisarz okresu międzywojennego, w latach 1929-31 mieszkał w Poznaniu i pracował jako kierownik literacki Teatru Polskiego, doradca Księgarni Świętego Wojciecha, redaktor czasopism (ur. 20 VII 1888)
- (180) 25 II 1841 – Ur. Pierre Auguste Renoir, malarz i grafik francuski (zm. 3 XII 1913)
- (145) 25 II 1876 – Zm. Seweryn Goszczyński, poeta, polityk (ur. 4 XI 1801)
- (120) 25 II 1901 – Zm. Wojciech Gerson, malarz (ur. 1 VII 1831)
- (175) 27 II 1846 – Zm. Edward Dembowski, publicysta, filozof, krytyk (ur. 11 II 1822)
- (135) 27 II 1886 – Ur. Roman Wilkanowicz, poeta, satyryk, dziennikarz, związany z Wielkopolską (zm. 7 XII 1933)
- (85) 27 II 1936 – Zm. Iwan Pawłow, fizjolog rosyjski, laureat Nagrody Nobla w 1904 r. (ur. 14 IX 1849)
- (105) 28 II 1916 – Zm. Henry James, pisarz amerykański (ur. 15 IV 1843)

- (20) 28 II 2001 – Zm. Claude Shannon, matematyk amerykański, twórca teoretycznych podstaw rewolucji informacyjnej (ur. 30 IV 1916)

M a r z e c

- 1 III – Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych” ustanowiony z inicjatywy prezydenta Lecha Kaczyńskiego dla uczczenia żołnierzy niepodległościowego podziemia
- 1 III – Międzynarodowy Dzień Walki przeciwko Zbrojeniom Atomowym, obchodzony w rocznicę wybuchu amerykańskiej bomby wodorowej na atolu Bikini w 1954 r.
- 3 III – Międzynarodowy Dzień Pisarzy ustanowiony przez Międzynarodowy PEN-Club w 1984 r.
- (25) 3 III 1996 – Zm. Marguerite Duras, pisarka francuska, autorka scenariuszy i sztuk teatralnych (ur. 4 IV 1914)
- (275) 4 III 1746 – Ur. Kazimierz Pułaski, generał, uczestnik konfederacji barskiej, poległ w walce o niepodległość Stanów Zjednoczonych (zm. 11 X 1779)
- (120) 5 III 1901 – Ur. Julian Przyboś, poeta, eseista (zm. 6 X 1970)
- (100) 5 III 1921 – Ur. Zbigniew Henryk Grzegorski, poznański artysta fotografik, prezes Stowarzyszenia Klub Fotograficzny Pryzmat, redaktor kwartalnika „Foto-Zeszyty” (zm. 3 XI 2006)
- (55) 5 III 1966 – Zm. Anna Achmatowa (właśc. Anna A. Gorienko), poetka rosyjska (ur. 23 VI 1889)
- 6 III – Europejski Dzień Pamięci o Sprawiedliwych ustanowiony przez Parlament Europejski w 2012 roku. *Sprawiedliwi – osoby, które ryzykowały własnym życiem, aby ocalić innych oraz tych, którzy występowali w obronę ludzkiej godności w okresie totalitaryzmu nazistowskiego i komunistycznego, w czasie ludobójstw i masowych mordów oraz wszystkich zbrodni przeciwko ludzkości popełnionych w XX i XXI wieku*

- (120) 6 III 1901 – Zm. Aleksander Gierymski, malarz polski (ur. 30 I 1850)
- (95) 6 III 1926 – Ur. Andrzej Wajda, reżyser filmowy i teatralny, przedstawiciel polskiej szkoły filmowej, zdobywca Oscara za całokształt twórczości (zm. 9 X 2016)
- (110) 7 III 1911 – Ur. Stefan Kisielewski, pisarz, krytyk muzyczny, kompozytor, publicysta (zm. 27 X 1991)
- 8 III – Dzień Kobiet, święto ustanowione na II Międzynarodowym Zjeździe Kobiet Socjalistek w Kopenhadze w 1910 r.
- (260) 8 III 1761 – Ur. Jan Nepomucen Potocki, pisarz, polityk, podróżnik, historyk (zm. 23 XII 1815)
- (230) 8 III 1791 – Ur. Kazimierz Brodziński, poeta, historyk literatury (zm. 10 X 1835)
- (160) 10 III 1861 – Zm. Taras Szewczenko, poeta ukraiński, malarz (ur. 9 III 1814)
- 11 III – Światowy Dzień Nerek obchodzony w drugi czwartek marca
- (195) 11 III 1826 – Ur. Francesco Nullo, pułkownik włoski, bojownik o wolność Włoch i Polski, jeden z dowódców w powstaniu styczniowym (zm. 5 V 1863)
- (135) 11 III 1886 – Ur. Edward Rydz-Śmigły, marszałek Polski od 1936 roku, polityk, jeden z organizatorów i przywódców Polskiej Organizacji Wojskowej (zm. 2 XII 1941)
- (25) 11 III 1996 – Zm. Tadeusz Nowakowski, pisarz emigracyjny, dziennikarz (ur. 8 XI 1917)
- (205) 12 III 1816 – Ur. Julia Woykowska, poetka, publicystka, emancypantka wielkopolska (zm. 9 VIII 1851)
- (140) 12 III 1881 – Ur. Mustafa Kemal Atatürk, turecki polityk i wojskowy (zm. 10 XI 1938)
- (90) 12 III 1931 – Ur. Józef Stanisław Tischner, ksiądz katolicki, filozof i pisarz (zm. 28 VI 2000)

- (25) 13 III 1996 – Zm. Krzysztof Kieślowski, reżyser filmowy (ur. 27 VI 1941)
- (340) 14 III 1681 – Ur. Georg Philipp Telemann, kompozytor niemiecki (zm. 25 VI 1767)
- (220) 14 III 1801 – Zm. Ignacy Krasicki, poeta, prozaik (ur. 3 II 1735)
- 15 III – Światowy Dzień Konsumenta
- 15 III – Światowy Tydzień Mózgu
- 17 III – Światowy Dzień Morza obchodzony na wniosek Międzynarodowej Morskiej Organizacji Doradczej IMCO w rocznicę wejścia w życie konwencji o powołaniu tej organizacji w 1958 r. *Także we wrześniu*
- (80) 17 III 1941 – Zm. Izaak Babel, pisarz rosyjski (ur. 13 VII 1894)
- (65) 17 III 1956 – Zm. Irène Joliot-Curie, francuska laureatka (wraz z mężem) Nagrody Nobla w dziedzinie chemii w 1935 r., córka Marii Skłodowskiej-Curie (ur. 12 IX 1897)
- 18 III – Europejski Dzień Mózgu obchodzony w Polsce od 1998 roku z inicjatywy Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Krzewienia Wiedzy o Mózgu
- (425) 18 III 1596 – Król Zygmunt III Waza przeniósł stolicę Polski z Krakowa do Warszawy
- (150) 18 III 1871 – Powstała Komuna Paryska; zryw rewolucyjny ludności Paryża – według marksistów pierwsza w historii władza robotników
- 19 III – Światowy Dzień Inwalidy
- (85) 19 III 1936 – Ur. Piotr Kuncewicz, pisarz, poeta i krytyk literacki, prezes Związku Literatów Polskich (zm. 9 IV 2007)
- 20 III – Międzynarodowy Dzień Szczęścia ustanowiony przez Zgromadzenie Ogólne ONZ dnia 28 czerwca 2012
- 21 III – Międzynarodowy Dzień Walki z Dyskryminacją Rasową obchodzony od 1967 r. na wniosek ONZ

- 21 III – Światowy Dzień Poezji ustanowiony przez UNESCO na Konferencji Generalnej w listopadzie 1998 roku. *Inauguracja tego święta miała miejsce w Paryżu 21 marca 1999 roku. W Polsce od 2001 roku*
- 21 III – Dzień Ziemi obchodzony w dniu wiosennego przesilenia, ogłoszony z inicjatywy sekretarza generalnego ONZ w 1971 r.
- 21 III – Światowy Dzień Zespołu Downa ustanowiony w 2005 roku z inicjatywy Europejskiego Stowarzyszenia Zespołu Downa; od 2012 roku pod patronatem Organizacji Narodów Zjednoczonych
- (110) 21 III 1911 – Ur. Stanisław Strugarek, pisarz, redaktor i aktor radiowy związany z Poznaniem (zm. 21 XI 1965)
- 22 III – Światowy Dzień Wody obchodzony od 1993 r., ustanowiony podczas Szczytu Ziemi (konferencji ONZ) w Rio de Janeiro w 1992 r.
- 22 III – Dzień Ochrony Bałtyku ustanowiony przez Komisję Helsińską w 1997 r.
- (235) 22 III 1786 – Ur. Joachim Lelewel, historyk, działacz polityczny (zm. 29 V 1861)
- 23 III – Światowy Dzień Meteorologii
- (140) 23 III 1881 – Ur. Roger Martin du Gard, pisarz francuski, laureat Nagrody Nobla w 1937 r. (zm. 22 VIII 1958)
- (90) 23 III 1931 – Ur. Jerzy Krzysztoń, prozaik, dramaturg, reportażysta (zm. 16 V 1982)
- 24 III – Narodowy Dzień Pamięci Polaków Ratujących Żydów pod okupacją niemiecką
- 24 III – Narodowy Dzień Życia ustanowiony uchwałą Sejmu RP 27 sierpnia 2004 roku *obchodzony w Polsce od 2005 roku*
- (130) 24 III 1891 – Ur. John Knittel, pisarz szwajcarski (zm. 26 IV 1970)

- (95) 24 III 1926 – Ur. Dario Fo, włoski satyryk, autor sztuk teatralnych, reżyser teatralny oraz kompozytor, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1997 roku (zm. 13 X 2016)
- 25 III – Dzień Świętości Życia wprowadzony przez Kościół katolicki w Polsce na apel Jana Pawła II
- (140) 25 III 1881 – Ur. Bela Bartok, kompozytor węgierski (zm. 26 IX 1945)
- (95) 25 III 1926 – Ur. Jaime Sabines (właśc. Jaime Sabines Gutiérrez), poeta meksykański (zm. 19 III 1999)
- (110) 26 III 1911 – Ur. Tennessee Williams (właśc. Thomas Lanier Williams), dramatopisarz amerykański (zm. 25 II 1983)
- (80) 26 III 1941 – Ur. Wojciech Młynarski, autor tekstów piosenek i librett, tłumacz, poeta, reżyser i wykonawca piosenki autorskiej, satyryk, artysta kabaretowy (zm. 15 III 2017)
- (5) 26 III 2016 – Zm. Herman Wouk, pisarz amerykański, m.in. autor „Wichrów wojny” (ur. 27 V 1915)
- 27 III – Międzynarodowy Dzień Teatru obchodzony w rocznicę otwarcia (1957) sezonu Teatru Narodów w Paryżu, ogłoszony w czerwcu 1961r. z inicjatywy Międzynarodowego Instytutu Teatralnego (ITI-UNESCO)
- (150) 27 III 1871 – Ur. Heinrich Mann, pisarz niemiecki (zm. 12 III 1950)
- (15) 27 III 2006 – Zm. Lesław Marian Bartelski, pisarz, prozaik, eseista; uczestnik powstania warszawskiego, oficer pułku AK. (ur. 8 IX 1920)
- (15) 27 III 2006 – Zm. Stanisław Lem, pisarz, filozof, futurolog, eseista i satyryk, autor utworów science fiction (ur. 12 IX 1921)
- (140) 28 III 1881 – Zm. Modest Musorgski, kompozytor rosyjski (ur. 21 III 1839)
- (80) 28 III 1941 – Zm. Wirginia Woolf, pisarka angielska (ur. 25 I 1882)
- (275) 30 III 1746 – Ur. Francisco Goya y Lucientes, malarz i grafik hiszpański (zm. 16 IV 1828)

- (425) 31 III 1596 – Ur. Kartezjusz (właśc. Rene Descartes), francuski filozof i matematyk (zm. 11 II 1650)
- (135) 31 III 1886 – Ur. Tadeusz Kotarbiński, filozof, logik i etyk (zm. 3 X 1981)
- (5) 31 III 2016 – Zm. Imre Kertesz, pisarz węgierski, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 2002 roku (ur. 9 XI 1929)

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

ŚRODOWISKO WIELKOPOLSKIEJ KULTURY

Małgorzata Derwich

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

KULTURA WIELKOPOLSKI – WPROWADZENIE

Kultura Wielkopolski ma swoją specyfikę, która zmieniała się w różnych epokach historycznych. Tytułem wstępu do nowego cyklu *Środowisko wielkopolskiej kultury* przedstawiamy niektóre jej charakterystyczne aspekty, związane z najnowszą historią.

Muzyka

Można zaryzykować stwierdzenie, że wiek XX w kulturze wielkopolskiej należał do muzyki. Świadczy o tym fakt, że to właśnie w poznańskim gmachu pod Pegazem odbyły się pierwsze ogólnopolskie inauguracje teatru operowego – zarówno po odzyskaniu niepodległości, w 1919 roku, jak i po II wojnie światowej (1945). Ponadto Opera Poznańska, czyli **Teatr Wielki w Poznaniu**, rozpoczął nową tradycję polskich prapremier operowych – począwszy od *Legandy Bałtyku* (1924) Feliksa Nowowiejskiego, osiadłego po I wojnie światowej w Poznaniu, przez polską premierę *Harnasi* Karola Szymanowskiego (1938), po m.in. *Czarną maskę* Krzysztofa Pendereckiego (1987).

W powszechnym odbiorze jednak to **chóralistyka** była dominująca. Stowarzyszenia śpiewacze pomogły przetrwać językowi i kulturze polskiej pod pruskim zaborem. Chóralny śpiew zabrzmiał szczególnie mocno do muzyki Feliksa Nowowiejskiego (nie tylko *Rotą*). Najstarszy zespół Wielkopolski – Poznański Chór Katedralny rozkwitł pod batutą księdza Wacława Gieburowskiego w niepodległej Polsce, ale także poza jej granicami. Tradycję kontynuowali wychowankowie księdza Gieburowskiego – Stefan Stuligrosz i Jerzy Kurczewski. Zespół, prowadzony przez Stefana Stuligrosza – z czasem najśłynniejszy polski chór nazywany *Poznańskimi Słowikami* – przyjęła pod swoje skrzydła **Filharmonia Poznańska** (FP). Ta powstała w 1947 roku instytucja, na początku kierowana przez późniejszego patrona – Tadeusza Szelińskiego, szybko zyskała międzynarodową renomę, między innymi za sprawą

organizowanego tutaj, a przejętego z Warszawy, najstarszego konkursu skrzypcowego na świecie imienia Henryka Wieniawskiego.

Muzyka była ważnym aspektem kultury wielkopolskiej także dlatego, że pomyślano o odpowiednim przygotowaniu melomanów. Na początku lat 60. XX wieku była to propozycja edukacyjna dla dorosłych – z inicjatywy popularnej popołudniówki, *Expressu Poznańskiego*, w świetnej akustycznie sali koncertowej Filharmonii, Auli UAM, zaczęto organizować *Koncerty Poznańskie*, które w przystępny i atrakcyjny sposób przybliżały muzykę poważną szerokiej publiczności. Natomiast w 1968 roku – za sprawą Alojzego Andrzeja Łuczaka, ówczesnego dyrektora FP – powstał unikatowy w skali kraju Młodzieżowy Ruch Miłośników Muzyki **Pro Sinfonika**, który do dzisiaj popularyzuje muzykę symfoniczną wśród dzieci i młodzieży. [Warto dodać, że wydarzenia muzyczne lat 60. – od Poznańskiej Wiosny Muzycznej \(propozycja muzyki współczesnej dla koneserów, zainicjowana w 1961 roku przez T. Szeligowskiego\) i Konkursu Wieniawskiego, poprzez repertuarowe koncerty symfoniczne FP i popularne *Koncerty Poznańskie*, po Pro Sinfonikę – wspierał swą batutą Zdzisław Szostak, dyrygent i kierownik artystyczny Filharmonii Poznańskiej w tym okresie.](#)

W bogatych w wydarzenia muzyczne latach 60. należy odnotować jeszcze jedno – w 1968 roku Agnieszka Duczmal, ówczesna studentka dyrygentury Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Poznaniu, założyła orkiestrę, która pod nazwą **Orkiestra Kameralna PR Amadeus** do dzisiaj rozśławia kulturę wielkopolską. (Notabene – Agnieszka Duczmal była pierwszą kobietą dyrygentką, która wystąpiła w słynnej mediolańskiej La Scali. [Dyrygentką tradycję – po Henryku Duczmalu, ojcu i dziadku – kontynuuje córka Agnieszki, Anna Duczmal-Mróz.](#))

Poznań w tamtym czasie stawał się także potęgą taneczną – najpierw za sprawą Conrada Drzewieckiego, który zreformował balet i wprowadził taniec współczesny na polskie estrady poprzez Operę Poznańską, a później (od 1973 roku) szefując **Polskiemu Teatrowi Tańca – Baletowi Poznańskiemu**; taneczną ideę kontynuowała (w latach 1988-2018) Ewa Wycichowska.

Muzyczny Poznań XX wieku to też – powstała w 1956 roku – Operetka Poznańska, przemianowana później na **Teatr Muzyczny**. Na osobne opracowanie zasługiwałby jazz w Wielkopolsce, z poznańskim i ostrowskim okresem działalności Krzysztofa Komedy Trzcńskiego. Bo choć najważniejsze wydarzenia odbywały się w stolicy Wielkopolski (i promieniowały one na cały region), nie można zapomnieć również o mniejszych ośrodkach. Nobilitował je zwłaszcza folklor, który w dobie PRL przeżywał renesans. W folklorze wielkopolskim duże znaczenie odgrywała muzyka instrumentalna – mówi się, że Wielkopolska to kraina dud ([właśnie tutaj występuje ich 12 rodzajów i odmian, na 15 wyszczególnionych w całej Polsce](#)), a tradycje tę podtrzymują i upowszechniają

np. **Szamotulski Region Kulturowy** czy **Region Kozła**. Funkcjonuje tu także wiele interesujących grup etnograficznych o unikatowym folklorze, jak np. Biskupianie (Krobia), Krajniacy czy Pałuczanie (m.in. Kcynia). Wielkopolskie zespoły folklorystyczne do dzisiaj z powodzeniem propagują kulturę w kraju i za granicą.

Teatr

Znaczącą rolę w kulturze Wielkopolski odgrywają teatry dramatyczne. Choć powstały w 1875 roku **Teatr Polski** (który wybudował „Naród sobie”, a w formę architektoniczną „ubrał” Stanisław Hebanowski) po II wojnie światowej borykał się z tak zwaną „klątwą Horzycy”, to jednak właśnie temu artyście zawdzięczał jeden z najlepszych artystycznie okresów w swej historii. Młodszy (powstał na początku XX wieku) **Teatr Nowy** wprawdzie rywalizował, a później koegzystował z Teatrem Polskim, by za dyrekcji Izabelli Cywińskiej (lata 70. i 80. XX) stać się kultową sceną, przyciągającą widzów z całego kraju. Historia teatralnego Poznania byłaby niepełna bez Teatru Lalki i Aktora „Marcinek”, później nazwanego **Teatrem Animacji** czy też bez opozycyjnego **Teatru Ósmego Dnia**. Ten ostatni wytyczył drogę poznańskim **teatrom alternatywnym** (Teatr Biuro Podróży, Strefa Ciszy, Usta Usta, Porywacze Ciał), sprawiając, że stolica Wielkopolski została ich najważniejszym ośrodkiem. To eksponowane miejsce na teatralnej mapie zapewnił im **Festiwal Teatralny „Malta”** (świętujący w 2020 jubileusz 30-lecia istnienia), szczególnie w latach 90. czyniąc z Poznania prawdziwą Mekkę teatromanów. Swoje sceny teatralne mają też Kalisz (**Teatr** imienia założyciela – **Wojciecha Bogusławskiego**, w którym odbywa się najstarszy festiwal teatralny w kraju oraz jedyny polski konkurs aktorski), Gniezno (**Teatr im. Aleksandra Fredry**), a już w XXI wieku, **kilka lat temu**, powstał Teatr Miejski w Lesznie.

„Lżejsze muzy”, czyli kultura popularna

Nadal na swoją monografię czekają Teatr Satyry oraz kabarety działające w Poznaniu po II wojnie światowej (np. *Żółtodziób* czy *Modliszka*), a także ikona XX wieku – kabaret Tey z Zenonem Laskowikiem na czele. Mało kto pamięta, że Poznań miał też swój tygodnik satyryczny „Kaktus”, który nazwę zapożyczył od poznańskiego kabaretu dwudziestolecia międzywojennego, czyli *Klubu Szyderców Pod Kaktusem*, a ukazywał się na przełomie lat 50. i 60. XX wieku, publikując teksty kabaretowe oraz twórczość satyryczną literacką i rysunkową wielu znanych później twórców (tu debiutował – rysunkami – Jacek Federowicz, pisali Lech Konopiński i Włodzimierz Scisłowski; lista *kaktusowych* autorów jest długa, m.in. Julian Mikołajczak, Tadeusz Henryk Nowak, Bogdan Paluszkiwicz, Stanisław Strugarek, służyli piórem, a piórkiem np. Henryk Derwich,

Zbigniew Kaja, Stanisław Mrowiński i wielu innych). Na uwagę zasługiwałyby też „dziesiąta muza”, czyli film (z osobnym rozdziałem o festiwalu filmowym dla dzieci *Ale Kino!*) oraz telewizja (w tym spektakle Teatru TV, realizowane przez Oddział Poznański czy rozrywka na wysokim poziomie, np. *Alfabet rozrywki* Stefana Mroczkowskiego, polonisty z wykształcenia, „*żółtodzioba*” i „*kaktusiarza*”).

W ten sposób – niejako „tylnymi drzwiami” – przeszliśmy do literatury, zaczynając od bardziej popularnej jej formy w XXI wieku coraz bardziej docenianej (jak twierdzi prof. Izolda Kiec, to *nowy trop, który wiedzie do odkrycia nowej historii kultury Poznania i Wielkopolski: z perspektywy form popularnych.*)

Literatura

Czy Wielkopolska dała kulturze wybitnych literatów? Trudna odpowiedź. Bracia **Hulewiczowie** (Bohdan, Jerzy i Witold) po I wojnie światowej próbowali własnym przykładem zaprzeczać XIX-wiecznej tezie Polaków z innych zaborów, że Wielkopolska jest *literacką Beocją* (czyli *pustynią lub raczej pastwiskiem*). Założyli oficynę wydawniczą i czasopismo *Zdrój*, przy początkowym wsparciu **Stanisława Przybyszewskiego** rodem z Kujaw.

Czy twórczość Przybyszewskiego *piewcy Wielkopolski i Meteora Młodej Polski* (jak głosi tablica na nagrobku), ale też skandalisty i dekadenta, *bardziej identyfikowanego z cyganerią krakowską czy berlińską*, może być symbolem wielkopolskiej literatury? Komitet **Nagrody Literackiej miasta stołecznego Poznania**, przyznanej pierwszy raz w 1927 roku uznał, że... nie. Wyróżnił natomiast wybitnego poetę, również z Kujaw, **Jana Kasprowicza** mianem patrona tej Nagrody. Laureatami Nagrody Literackiej imienia Jana Kasprowicza, przyznawanej co dwa lata, zostali najpierw: polityk i publicysta **Roman Dmowski** (co wzbudziło kontrowersje w środowisku) i (w 1929) **Józef Weysenhoff** – *piewca tradycji ziemiaństwa kresowego i łowów*. Później nagroda przyznawana była nieregularnie – np. w 1936 roku otrzymał ją **Arkady Fiedler**. Ten pisarz i znany podróżnik, autor między innymi książek *Ryby śpiewają w Ukajali*, *Kanady pachnącej żywicą* oraz *Dywizjonu 303*, całe swoje życie związał z Poznaniem i Wielkopolską, czemu dał wyraz w autobiograficznych książkach *Mój ojciec i dęby* oraz *Wiek męski – zwycięski*.

Idąc tropem patronów poznańskich nagród literackich, jest wśród nich też... **Adam Mickiewicz**. Wielkopolska darzy wyjątkową estymą tego wieszczka – nie tylko patronuje on ustanowionej w 2015 roku **Poznańskiej Nagrodzie Literackiej**, ale także – *znacznie dłużej* – poznańskiemu Uniwersytetowi (który współfinansuje Nagrodę). *Poznaniacy postawili też Mickiewiczowi pierwszy pomnik na ziemiach polskich (1859) – na pamiątkę pobytu poety na ziemi wielkopolskiej przed emigracją* (miejsca te upamiętnia też *Szlak Mickie-*

wiczowski) oraz jego reminiscencji w epopei narodowej – *Panu Tadeuszu*. [Na marginesie – wieszcz Mickiewicz tego uwielbienia nie odwzajemniał, szydząc z *poznzańskich Hegli*]. Drugim patronem nagrody-stypendium dla młodych twórców jest **Stanisław Barańczak** – urodzony w Poznaniu poeta, krytyk literacki i znakomity tłumacz (zmarł w USA w 2014 roku); brat pisarki **Małgorzaty Musierowicz** (autorki słynnej serii książek dla młodzieży zwanej *Jeźycjadą*). Barańczak, jeden z najważniejszych poetów Nowej Fali, na początku swej kariery zaistniał jako krytyk poezji **Kazimierzy Iłakowiczówny**. A ona – *samotna wyspa* mieszkająca w *Poznaniu na wygnaniu* blisko 40 lat – zachowała się jak prawdziwa dama: broniła krytyka swego tomiku *Szeptem*. I bagatelizowała znaczenie swojej poezji (*przekazała potomnym lektorka Iłły i wybitna wielkopolska poetka – Łucja Danielewska*). A przecież napisała najpiękniejsze liryki, jakie poświęcono Poznaniowi i poznaniakom. Pośmiertnie, w 1983 roku, z inicjatywy Włodzimierza Braniewskiego, dziennikarza *Głosu Wielkopolskiego*, ustanowiono Nagrodę im. Kazimierzy Iłakowiczówny za najlepszy debiut poetycki roku, najpierw przyznawaną przez oficynę wydawniczą *Głosu*, a obecnie – przez poznański oddział Związku Literatów Polskich.

Poznański oddział ZLP powstał w 1921 roku, też za sprawą braci Hulewiczów (*szczególnie Jerzego*), a jego pierwszym prezesem został Władysław St. Reymont. Była to prezesura bardziej honorowa, obliczona na dodanie prestiżu nowej organizacji; autor *Chłopów* ją przyjął, gdyż zamieszkiwał wtedy w swej posiadłości w wielkopolskim Kołaczkowie, ale równie szybko z tej funkcji zrezygnował. Zatem trudno późniejszego noblistę uznać za przedstawiciela kultury wielkopolskiej. To może mógłby nim być jeden z kolejnych prezesów poznańskiego ZLP – **Zenon Kosidowski**, autor *Opowieści biblijnych?* Znów – urodzony w Inowrocławiu, a kształcący się m.in. w Poznaniu – pisarz debiutował w piśmie *Zdrój*, a później je redagował. Przyczynił się też do wznowienia tradycji (*sięgającej XIX wieku i Karola Libelta*) Czwartków Literackich, a także napisał wiele dobrego o Poznaniu i kulturze wielkopolskiej (nawet pracę doktorską). A może **Roman Brandtstaetter**, który z Poznaniem związał się po II wojnie światowej (nawet krótko był wiceprezesem ZLP), tu napisał swoje największe dzieło prozatorskie *Jezus z Nazarethu?*; tutaj zmarł i został pochowany.

Inne miasta Wielkopolski też szczycą się wybitnymi twórcami. Na przykład Leszno kultywuje pamięć urodzonego w tym mieście poety **Stanisława Grochowiaka**. Kalisz ma Adama Asnyka oraz Marię Dąbrowską urodzoną w pobliskim Russowie (jest tam teraz jej Muzeum); jednak trudno tych twórców nazwać „wielkopolskimi” (*choć kaliskie impresje zawarte są m.in. w słynnej powieści Dąbrowskiej Noce i dnie*). Zresztą – to tylko miejsce urodzenia: *Urodziłam się na Ziemi Wielkopolskiej, co oczywiście nie jest żadną moją*

zastługą – pisała noblistka Wisława Szymborska, która przyszła na świat w posiadłości Prowent nad jeziorem Kórnickim. Twórczość literacka powstawała później, w innych miejscach i inne miejsca ci pisarze nosili w sercu ([choć Szymborska zrobiła wyjątek dla Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu jedynie od tej uczelni przyjmując tytuł doktora honoris causa](#)).

Uzupełniając wybiórczą charakterystykę wielkopolskiego środowiska literackiego ostatniego stulecia trzeba odnotować, że (jak w całej Polsce) było ono w drugiej połowie XX wieku coraz bardziej podzielone, co znalazło instytucjonalny wyraz po zmianie ustroju w 1989 roku; wtedy powstało Stowarzyszenie Pisarzy Polskich, opozycyjne w stosunku do ZLP. Członkowie obu stowarzyszeń wzajemnie się postponowali. Polaryzacja postępowała też w XXI wieku – powstawały nowe odgałęzienia stowarzyszeń i związków (np. wielkopolski związek literatów); to zjawisko trwa właściwie do dzisiaj.

Jednak prawdziwi twórcy to istoty niezależne – przykładem wspomniana wcześniej [Hłakowiczówna \(która nie związała się z warszawskimi skamandrytami, choć była ich „satelitą”; twierdziła także, że nigdy nie wstąpiła do ZLP, tylko ją do niego odgórnie zapisano\)](#), czy też laureatka Poznańskiej Nagrody Literackiej w 2020 roku – **Krystyna Miłobędzka**. Jeśli wiążą się, to z wydawnictwem. W przypadku Miłobędzkiej ostatnio jest to niszowe wydawnictwo *Wolno* (mieszczące się w podpoznańskim Lusowie). Innym niezależnym „kolorowym ptakiem” poznańskiej, wielkopolskiej kultury jest **Andrzej Maleszka**, reżyser, scenarzysta, którego książkowo-filmowy cykl *Magiczne drzewo* (umiejscowione nad Wartą; wydawnictwo – *Znak*) dla dzieci i młodzieży bije rekordy popularności i zdobywa nagrody (IBBY, Emmy). Jeśli chodzi o twórczość dla najmłodszych, to sukcesy odnoszą również poznańskie wydawnictwa, jak **Media Rodzina**. Założona przez amerykańskiego pastora Roberta Gamble księżnica odniosła nie tylko wielki sukces, stawiając w 2000 roku na *Harry’ego Pottera* J.K. Rowling, ale także promując twórczość polskich twórców (tu przykład poczytności *Kici Koci* Anity Głowińskiej i wielu innych).

Wielkopolskie wydawnictwa to też temat na osobną dysertację. Spektakularna jest na przykład historia **Wydawnictwa Poznańskiego** – przez dekady znaczącego wielkopolskiego wydawnictwa, które w latach 90. XX wieku upadło, by odrodzić się najpierw jako niszowa oficyna naukowa, a obecnie prywatna spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, która wydaje niestandardowe hity czytelnicze. Podobnie – powstałe w latach 90. w Poznaniu wydawnictwo **Rebis**, które ma na swoim koncie wiele bestsellerów i publikuje do dzisiaj. Na koniec wspomnimy także nasze **Wydawnictwo WBPiCAK**, czyli Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu (Instytucji Kultury Samorządu Województwa Wielkopolskiego), które zdobywa nagrody za ukazujące się tutaj publikacje.

Plastyka

Według jednego z opracowań – „*najslabszym punktem*” wielkopolskiej kultury „*są sztuki plastyczne*”. Czy z tym stwierdzeniem zgodziliby się animatorzy uczelni artystycznej: od Szkoły Sztuk Zdobniczych (powstałej 1 listopada 1919 roku), przez Państwową Wyższą Szkołę Sztuk Plastycznych i Akademię Sztuk Pięknych (PWSSP), po pierwszy w kraju **Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu**? Czy taki osąd zaakceptowałyby prowadzący galerie (*dawniej to miano zarezerwowane było wyłącznie dla artystów*) i centra sztuki? Czy nie w poznańskiej wyższej uczelni przez 25 lat prowadziła zajęcia **Magdalena Abakanowicz** (dlatego teraz UAP ma przyjąć twórczynię abakanów za swą patronkę); a miasto Poznań postanowiło uczcić 750-lecie lokacji umieszczając na Cytadeli jej spektakularną rzeźbę *Nierozpoznani*, którą wymienia się obok nowojorskiej ekspozycji?

Nie sposób wymienić wszystkich artystów związanych z Poznaniem i Wielkopolską, więc wspomnę subiektywnie kilkoro. To **Wacław Taranczewski** – artysta malarz, kolorysta rodem z Czarnkowa, który swą edukację plastyczną zaczął w Szkole Sztuk Zdobniczych; **Piotr Potworowski** – patron poznańskiego Liceum Plastycznego, wykładowca PWSSP w Poznaniu, którego kolekcja dzieł znajduje się w Muzeum Narodowym w Poznaniu; artystyczna **rodzina Leniców** – senior Alfred należał do artystów nowoczesnych, a jego urodzone w Poznaniu dzieci odcisnęły swoje piętno – w dziejach światowego plakatu i filmu animowanego syn Jan Lenica, a w ilustracji córka Danuta Lenica po mężu Konwicka; rektorzy **Stanisław Teisseyre** i conceptualista **Jarosław Kozłowski**; światowej sławy Wielkopolanin – **Janusz Kapusta**: grafik, twórca K-dronu i znany ilustrator amerykańskich pism; artyści ojciec **Zbigniew** (jeden z współtwórców polskiej szkoły plakatu XX wieku, autor wieloletniego logo Opery Poznańskiej – Pegaza) i syn **Ryszard Kaja** (artysta malarz, scenograf między innymi Teatru Wielkiego w Poznaniu, również plakacista – autor słynnego cyklu *Polska*); ponownie ojciec i syn, tym razem rzeźbiarze – **Jerzy i Robert Sobocińscy**; wybitny portrecista i artysta malarz ciągle poszukujący nowej formy – **Andrzej Okińczyc**... Bez nich historia polskiej sztuki byłaby niepełna.

Mecenat

Dla kultury Wielkopolski ważna jest też kwestia mecenatu, którego historia sięga daleko poza XIX wiek. Wspomnijmy choćby znaczące rody: **Raczyńskich** bez których nie byłoby pierwszej na tych ziemiach biblioteki publicznej w Poznaniu, nazywanej dziś Biblioteką Raczyńskich; ten ród stworzył też Galerię Rogalińską czy Fundację Raczyńskich, dzięki którym Muzeum Narodowe w Poznaniu szczydzi się bogatymi zbiorami malarstwa i m.in. pałacem

w Rogalinie; dalej – **Działyńskich** (zbiory kórnickie czy pierwsze muzeum dostępne dla ogółu w Gołuchowie) czy **Zamoyskich** (Fundacja Zakłady Kórnickie). Dla kultury – nie tylko wielkopolskiej, ale polskiej – zasłużona była również rodzina **Kościelskich**. Jeden z Kościelskich, dajmy na to Józef – poeta, dramaturg i filantrop – był też mecenasem polskiej młodzieży studiującej w Niemczech (m.in. Jana Kasprowicza), a w swoim majątku w Miłostawiu gościł słynnych artystów malarzy (np. Juliana Fałata czy Leona Wyczółkowskiego) oraz ufundował tam pierwszy na ziemiach polskich pomnik Juliusza Słowackiego, który odsłaniał Henryk Sieniewicz. Fundacja imienia Kościelskich od 1962 roku do dzisiaj przyznaje Nagrodę Literacką (wśród laureatów są m.in. Sławomir Mrożek, Tadeusz Konwicki, Zbigniew Herbert czy Stanisław Barańczak oraz Olga Tokarczuk). Nawet w okresie tak zwanej „komuny” Wielkopolska miała swojego mecenasa – **Ignacego Mosia**, fundatora Muzeum Literatury Henryka Sienkiewicza w Poznaniu.

W Polsce doby PRL kultura została upaństwowiona, co miało swoje dobre, jak i złe strony. Państwowy mecenat się „zachwiał” w latach 90. XX wieku. Zanim samorządy podzieliły między siebie poszczególne instytucje, kultura borykała się z niemałymi trudnościami finansowymi. Problemem była – i jest nadal – sprawa decentralizacji. Michał Kulesza, jeden z twórców reform samorządu terytorialnego z 1990 i 1998 roku, stwierdził podczas poznańskiej części konferencji o kryzysie w kulturze w 2009 roku, że nadal pokutuje tutaj jeszcze PRL-owska centralizacja decyzyjno-finansowa; to znaczy, że samorządy terytorialne, utrzymujące instytucje kultury, uzależnione są od Warszawy. Wiele w tej kwestii zmieniło przystąpienie Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku i szeroko płynące – szczególnie na początku – unijne wsparcie finansowe. Zaaktywizowało ono także do działania „społeczeństwo obywatelskie” i jego organizacje, czyli tzw. NGO (organizacje pozarządowe).

Na koniec trzeba dla rzetelności przekazu odnotować, że mimo niewątpliwych zasług i wartości powstającej tutaj twórczości kulturalnej, Poznaniowi nie udało się wygrać batalii o miano Europejskiej Stolicy Kultury w 2016 roku. Na otarcie łez można dodać, że niemałe znaczenie również kulturowe miały – odbywające się także w Poznaniu i Wielkopolsce – Mistrzostwa Europy w piłce nożnej w 2012. Zainteresowanie naszym regionem, jego historią i kulturą, wtedy znacznie wzrosło. Aż przyszła pandemia koronawirusa, powodując w 2020 roku kryzys – także w kulturze – na niespotykaną dotąd skalę...

Bibliografia

Pozycje zwarte:

1. 50 LAT poznańskiego oddziału Związku Literatów Polskich 1921-1971 : księga jubileuszowa / red. Tadeusz Kraszewski. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 1971. – 194 s.
2. CZY chce pan być powieszony w sympatycznym towarzystwie? czyli poznańskie kabarety artystyczne dwudziestolecia międzywojennego. – Poznań : Instytut Kultury Popularnej, 2015. – 240 s. – (Wielkopolskie Mikrohistorie, tom 1)
3. GALERIA Rogalińska Edwarda Raczyńskiego / pod red. Agnieszki Ławniczakowej. – Poznań : Muzeum Narodowe w Poznaniu, 1997. – 296 s.
4. HISTORIA polskiego kabaretu / Izolda Kiec. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie sp. z o.o., 2014. – 431 s.
5. INSTYTUCJE kultury w czasach kryzysu / pod red. Jacka Sójki, Przemysława Kieliszewskiego, Piotra Landsberga i Marcina Poprawskiego. – Poznań : Bogucki Wydawnictwo Naukowe, 2009. – 205 s.
6. INSTYTUCJE upowszechniania kultury w XXI wieku : przeżytek czy nowa jakość? / pod red. Jacka Sójki, Marcina Poprawskiego i Przemysława Kieliszewskiego. – Poznań : Bogucki Wydawnictwo Naukowe, 2009. – 161 s.
7. KPINKI i docinki : z zapisków o satyrze poznańskiej / Julian Mikołajczak. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskie, 1989. – 210 s.
8. LATA dwudzieste, lata trzydzieste / [red. prowadzący Jan Skuratowicz]. – Poznań : Wydawnictwo Miejskie, 1996. – 370 s. : il. – (KMP Kronika Miasta Poznania, 1996, 4)
9. MODA na obciach : materiały z Ogólnopolskiej Konferencji Kulturoznawczej „Moda na obciach. Co Polacy robią z kulturą popularną?”. – Elbląg : Wydawnictwo Wilk Stepowy, 2008. – 250 s.
10. POZNAŃ od A do Z : leksykon krajoznawczy / pod red. Włodzimierza Łęckiego i Piotra Małuśkiewicza. – Poznań : Wydawnictwo Kurpisz SA, 1998. – 374 s.
11. POZNAŃ w literaturze, literatura w Poznaniu / [red. prowadzący Bogdan Walczak]. – Poznań : Wydawnictwo Miejskie, 1995. – 431 s. : il. – (KMP Kronika Miasta Poznania, 1995, 4)
12. POZNAŃSKI przewodnik literacki / pod red. Pawła Cieliczko i Joanny Roszak. – Poznań : Media Rodzina, 2013. – 445 s.
13. STRATEGICZNIE o kulturze w regionie : program rozwoju kultury w Wielkopolsce / red. naukowa Jacek Sójka, Marcin Poprawski, Przemysław

- Kieliszewski. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe UAM (Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), 2011. – 233 s.
14. UŚMIECH Melpomeny : teatry Poznania / [red. prowadzący Lech Trzeciakowski]. – Poznań : Wydawnictwo Miejskie, 2000. – 392 s. : il. – (KMP Kronika Miasta Poznania, 2000, 3)
 15. WARSZAWA Skamandrytów / Lidia Sadkowska-Mokkas. – Warszawa : Bellona SA, 2016. – 406 s.
 16. WIELKA Księga Miasta Poznania / redaktor prowadzący Krzysztof Matusiak. – Poznań : Dom Wydawniczy – Krzysztof Matusiak „Koziołki Poznańskie”, 1994. – 949 s.
 17. WIELKOPOLSKI alfabet pisarek / redakcja Ewa Kraskowska, Lucyna Marzec. – Poznań : Wydawnictwo WBPiCAK, 2012. – 445 s.

Artykuły:

1. MÓWIĆ własnym sposobem : Poznańska Nagroda Literacka / Szostak Violetta. W: *Gaz. Wyborcza* (Poznań). – 2020, nr 272, s. 9
2. O POZNAŃSKIM kompleksie pustyni kulturalnej / Izolda Kiec. W: *Studia z Kultury Popularnej*. – 2017, nr 1, s. 5-17
3. *STUDIA z Kultury Popularnej* : prolegomena do dziejów kultury popularnej w Poznaniu / red. nac. Michał Traczyk. – 2017, nr 1
Czasopismo – zawiera artykuły wykorzystane w opracowaniu.
4. WZNOSZENIE wieży / Bohdan Urbankowski ; rozm. Mateusz Kosiński. W: *Tyg. Solidarność*. – 2020, nr 50, s. 32-36
5. ZAPISKI z Poznaniem w tle / Józef Ratajczak. W: *Kronika Miasta Poznania*. – 1995, nr 4., s. 7-26

Netografia:

- <https://kulturaupodstaw.pl/choralistyka-i-orkiestry-dete-w-wielkopolsce-czyli-wszyscy-spiwamy-i-gramy/>
<https://pl.wikipedia.org/wiki/Wielkopolska>
<https://wielkopolskie.naszemiasto.pl/wilam-horzyca-przeklal-swoich-nastepcow/ar/c13-134947>

Andrzej Dudziak
Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

POEZJA

MARIUSZ GRZEBALSKI

Mariusz Grzebalski – poeta, prozaik, wydawca, redaktor. Urodził się 22 lutego 1969 r. w rodzinie lekarza i laborantki w Łodzi. Tam spędził dzieciństwo. Szkołę średnią ukończył w Poznaniu (XII Liceum Ogólnokształcące im. M. Skłodowskiej-Curie), gdzie w 1988 roku zdał maturę. Później studiował filozofię na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (1993 magisterium), a od 1991 roku także filologię polską (1997 absolutorium). Debiutował w 1989 wydanym poza cenzurą arkuszem poetyckim pt. *Trwanie nieodparte* [Poznań], ale w większości opracowań miejsce to zajmuje zbiór wierszy *Negatyw* z 1994 roku. Po studiach miał się różnych zajęć. Prowadził hurtownię elektrotechniczną, był agentem ubezpieczeniowym. W latach 1992-1996 wchodził w skład redakcji pisma alternatywnego (artzin) „Już Jest Jutro”, a w 1996 roku objął stanowisko redaktora naczelnego dwutygodnika literackiego „Nowy Nurt”. Pracę w Wydawnictwie Wyższej Szkoły Zarządzania i Bankowości w Poznaniu rozpoczął w 1998 roku w charakterze redaktora; a później (1999-2001) kierownika wydawnictwa. W Wydawnictwie Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i Centrum Animacji Kultury zatrudnił się w 2001 roku, a w 2002 roku objął kierownictwo tej oficyny. Z inicjatywy Mariusza Grzebalskiego zostały powołane dwie serie wydawnicze: Wielkopolska Biblioteka Poezji (w 2006) i Biblioteka Poezji Współczesnej (w 2007) oraz spotkania zatytułowane Seryjni poeci. W 2006 r. został członkiem Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. W latach 2008-13 pełnił funkcję redaktora „Dodatku LITERAckiego”, gazety Nagrody Literackiej Gdynia.

Wiersze i opowiadania drukował m.in. w pismach: „Pracownia” (1991-95, 1999, 2002), „Czas Kultury.” (1993, 1996, 2000-06, 2011, 2014), „Nowy Nurt”, „Fraza” (1995-99, 2000-01), „Odra” (1995-98, 2000, 2010-12), „Tygodnik Powszechny” (1997-99, 2003), „Gazeta Forteczna” (1998-99) i „Studium” (1999-2005).

Publikacje wierszy w formie książek ukazywały się w Polsce w różnych wydawnictwach. Twórczość Mariusza Grzebalskiego jest tłumaczona i popularyzowana także poza granicami kraju. Była przekładana na języki: angielski, bułgarski, czeski, hiszpański, niemiecki, serbski, słoweński, szwedzki.

Tom wierszy *Negatyw* wydany w 1994 roku sprawił, że bywa zaliczany do „pokolenia brulionu”. Taka klasyfikacja zaledwie sygnalizuje ogólne tendencje charakterystyczne dla tej grupy poetyckiej: niechęć do patosu, uprzywilejowanie

codziennosci jako obszaru obserwacji, ironię i sceptycyzm. Wiersze Grzebalskiego wyróżnia dar plastycznego ukazywania świata nacechowany psychologiczną wnikliwością. Oprócz sugestywnych migawek z życia znajdziemy w nich „szukanie rzeczywistości”. Język poetycki Grzebalskiego jest precyzyjny, zwięzły, wręcz powściągliwy.

Mariusz Grzebalski jest laureatem licznych nagród:

1. Nagroda Poetycka im. K. Iłakowiczówny za najlepszy debiut poetycki roku (za zbiór wierszy *Negatyw*, 1994)
2. Nagroda Polskiego Stowarzyszenia Wydawców Książek (za zbiór *Ulica Gnostycka*, 1997)
3. Nagroda Hubert Burda Preis 2001 (niemiecka nagroda dla młodych poetów z Europy Wschodniej, 2001)
4. Wrocławska Nagroda Poetycka „Silesius” 2014 za najlepszą książkę poetycką roku 2013 za zbiór *W innych okolicznościach*
5. Nominacja do Nagrody Poetyckiej im. W. Szymborskiej 2014 za zbiór *W innych okolicznościach*

Twórczość:

1. *Trwanie nieodparte*. [Arkusze poetycki]. 1989
2. *Negatyw*. [Wiersze]. 1994,
3. *Ulica Gnostycka*. [Wiersze]. 1997,
4. *Boks. Szlachetna sztuka samoobrony*; Medalistę Mariusza Grzebalskiego wysłuchał Artur Burszta. [Wiersze; wywiad]. 1998
5. *Widoki*. [Wiersze]. 1998,
6. *Drugie dotknięcie*. [Wiersze]. 2001
7. *Graffiti. Gedichte*. [Wybór wierszy]. Wien: Edition Korrespondenzen 2001
Tekst w jęz. pol. i niem.
8. *Słynne i świetne*. [Wiersze]. 2004
9. *Człowiek, który biegnie przez las*. [Opowiadania]. 2006
10. *Pocałunek na wstecznym*. [Wiersze]. 2007
11. *Pomarańczowy pokój*. [Opowiadanie]. 2007
12. *Niepiosenki*. [Wiersze]. 2009
13. *Kronika zakłóceń*. [Wiersze zebrane]. 2010
14. *W innych okolicznościach*. [Wiersze]. 2013
15. *Dziennik pokładowy*. [Wybór wierszy. Oprac. i post.:] P. Śliwiński. 2016
16. *Z demobilu i nie*. [Wiersze]. 2016

Wybór publikacji – wywiady, artykuły, omówienia, recenzje (od 2010):

1. 5 LAT Nagrody Literackiej Gdynia / [red. Mariusz Grzebalski ; wybór fragm. Piotr Śliwiński ; il. Marianna Sztyma]. – Gdynia : Miejska Biblioteka Publiczna. – 65 s. : il. – (Zeszyty Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdyni ; nr 4)
2. DOBIERANIE się do pestki / z Mariuszem Grzebalskim, poetą i redaktorem, rozmawia Grażyna Banaszekiewicz. W: *W y s p a*. – 2016, nr 4, s. 96-101
3. GDY myślę: Różewicz / Janusz Drzewucki, Mariusz Grzebalski, Joanna Mueller, Adrian Gleń, Maria Korusiewicz, Artur Nowaczyński[!], Renata Putzlacher, Sławomir Matusz ; [oprac.] Feliks Netz. – W: *Ś l ą s k*. – 2014, nr 6, s. 12-13
4. JASNA strona mocy / Mariusz Grzebalski ; rozm. Przemysław Witkowski, Bartosz Sadulski. W: *O d r a*. – 2010, nr 6, s. 142-144
5. JESZCZE przytomny : podmiot i kryzys u Mariusza Grzebalskiego / Paweł Kaczmarski. W: *C z a s K u l t u r y*. – 2016, [nr] 4, s. 169-178
6. KOLACJA filozofów : nowofalowy wiersz Mariusza Grzebalskiego / Michał Larek ; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. W: *Nowa poezja polska wobec tradycji / pod red. Sławomira Buryły, Marty Flakowicz-Szczyrby ; Instytut Badań Literackich PAN*. – Warszawa : Instytut Badań Literackich PAN. Wydawnictwo, 2015. – S.125-136
7. LITERATURA życia otwartego : fragmenty lekturowe przy wierszach Mariusza Grzebalskiego / Paweł Paszek. – Katowice : Synestezja, 2017. – Plik tekstowy PDF 1,98 MB ; E-book
8. MÓWIĘ, jak jest / Robert Rutkowski ; rozm. Mariusz Grzebalski. – W: *Arterie*. – 2014, nr 1, s. 211-215
9. NA BOGATO już było / Mariusz Grzebalski ; rozm. Maciej Robert. – W: *C z a s K u l t u r y*. – 2014, [nr] 5, s. 140-144
10. NIE dać się wziąć żywcem / Mariusz Grzebalski ; rozm. Krzysztof Hoffmann. W: *G a z . W y b o r c z a* (Poznań, wyd. POP). – 2014, nr 50, s. 6
11. NIE mam serca do dużych liter / Mariusz Grzebalski ; rozm. Adrian Sinkowski. W: *W y s p a*. – 2010, nr 2, s. 96-101
12. NIE strzelamy ślepekami / rozmowa z Mariuszem Grzebalskim, poetą, redaktorem, wydawcą, kierownikiem Wydawnictwa WBPiCAK ; rozm. Wojciech Biedak. W: *P a n o r a m a W i e l k o p o l s k i e j K u l t u r y*. – 2017, nr 4, dod. Poeci Wybrani, s. 4-5
13. NOTATKI z undergruntu, albo Kronika upadłości 2018 / Radosław Wiśniewski. W: *O d r a*. – 2018, nr 11, s. 70-71

14. OD PROLOGU do prologu / Paweł Mackiewicz. W: *Nowe Książki*. – 2016, nr 9, s. 68-69
Zawiera rec. książki: *Dziennik pokładowy* / Mariusz Grzebalski. – Poznań, 2016.
15. PISANIE wierszy to nie fach / Mariusz Grzebalski ; rozm. Krzysztof Hoffmann. W: *Gaz. Wyborcza* (Poznań, wyd. POP). – 2016, nr 78, s. 8
16. PISARZ na współczesnym rynku książki / Miłosz Biedrzycki, Katarzyna Bonda, Jacek Dehnel, Jacek Dukaj, Mariusz Grzebalski, Inga Iwasiów, Łukasz Orbitowski, Marian Pilot, Radosław Wiśniewski, Michał Zabłocki. W: *Nowa Dekada Krakowska*. – 2014, nr 3/4, s. 42-52
17. PRZECZEKAĆ samego siebie / Mariusz Grzebalski ; rozm. Jerzy Borowczyk, Michał Larek. W: *Czas Kultury*. – 2011, [nr] 1, s. 90-97
18. Z DEDYKACJĄ dla Tadeusza Różewicza / Marek K. E. Baczewski, Janusz Drzewucki, Robert Gawłowski, Adrian Gleń, Mariusz Grzebalski, Jacek Gutorow, Maria Korusiewicz, Sławomir Matusz, Maciej Melecki, Joanna Mueller, Artur Nowaczewski, Grzegorz Olszański, Renata Putzlacher, Robert Rybicki, Marcin Sendecski, Krzysztof Siwczyk, Adam Wiedemann, Konrad Wojtyła. W: *Śląsk*. – 2011, nr 10, s. 29-43

Netografia – biogramy oraz omówienia twórczości

https://pl.wikipedia.org/wiki/Mariusz_Grzebalski

<https://culture.pl/pl/tworca/mariusz-grzebalski>

<https://teatrnn.pl/leksykon/artykuly/mariusz-grzebalski-ur-1969/>

http://www.ppiib.ibl.waw.pl/mediawiki/index.php?title=Mariusz_GRZEBALSKI

<https://www.biuroliterackie.pl/autorzy/mariusz-grzebalski/>

<https://instytutksiazki.pl/literatura,8,indeks-autorow,26,mariusz-grzebalski,56.html?filter=G>

Anna Wawrzyniak
Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

BAŚNIE I ICH WPŁYW NA ROZUMIENIE ŚWIATA PRZEZ DZIECI

Czerwony kapturek, Kopciuszek, Jaś i Małgosia, Królowa Śniegu, Kot w butach, Tomcio Paluch – większość osób kojarzy z dzieciństwa te najbardziej klasyczne baśnie, które mimo upływu czasu nadal goszczą na półkach wielu dzieci. Jaki jest sekret ich popularności? Zmieniają się przecież sposoby spędzania czasu przez dzieci, rodzaje zabaw, gier a dzieci wciąż z dużą ciekawością słuchają niekiedy mrocznych, smutnych czy wzruszających baśni braci Grimm, Hansa Christiana Andersena czy Charlesa Perrault.

Czym zatem jest baśń? Nieraz baśń nazywana jest bajką. Czy jednak te pojęcia są zbieżne? Mimo, że są pewne wytyczne określające, który utwór można nazwać bajką a który baśnią, zdefiniowanie rozbieżności nie jest tak oczywiste i często terminy te stosowane są zamiennie. Zarówno baśń, jak i bajka zaliczają się do najstarszych tekstów kultury. Ich pierwotną funkcją było tłumaczenie świata i metaforyczne wskazywanie życiowej drogi w otaczającej, tajemniczej rzeczywistości. Dokładniej – bajka jest to krótki utwór literacki często pisany wierszem, posiadający charakter dydaktyczny, zawierający pouczenie, morał, wypowiedziane wprost lub dobitnie zasugerowane. Bohaterami bajek zazwyczaj są ludzie, zwierzęta, rzadziej rośliny czy przedmioty. Baśń w odróżnieniu od bajki jest dużo bardziej złożoną formą literacką, powstałą na kanwie wierzeń ludowych, mitologii, przekonania o ciągłej łączności świata realnego z magicznym, nadprzyrodzonym. Baśń za pośrednictwem symbolicznych obrazów, angażujących dziecko emocjonalnie, jedynie sugeruje odpowiedź, pozostawiając możliwość indywidualnej interpretacji w zależności od jego wyobraźni.

Znany psycholog i pedagog Bruno Bettelheim autor książki „Cudowne i pożyteczne. O znaczeniach i wartościach baśni”, uważał, że „baśń, sprawiając dziecku przyjemność, dostarcza mu objaśnień dotyczących jego psychiki i wspiera rozwój dziecięcej osobowości. Przekazuje ona swe sensy na tak wielu poziomach i wzbogaca życie dziecka na tyle sposobów, że żadna książka nie jest w stanie zdać z tego w pełni sprawy. A jeszcze ważniejszą rzeczą jest, że forma i struktura baśni podają dziecku obrazy, z których może korzystać, kształtując własne fantazje na jawie, przez co może nadawać lepszy kierunek swemu życiu”. Bettelheim polecał baśnie jako skuteczny środek wzmacniający dziecięcą psychikę. Twierdził, że są one niezbędne w rozwoju dziecka, dociera-

ją do jego ukrytych lęków i pragnień, wspierają ich w procesie dojrzwania i kształtowania własnego światopoglądu. Mając do dyspozycji świat baśni dziecko może w bezpieczny sposób poradzić sobie z różnymi problemami takimi jak: zazdrość o względy rodzica płci przeciwnej, rywalizacja z rodzeństwem, lęk przed śmiercią czy utratą rodziców. Można by wymieniać jeszcze więcej, gdyż świat baśni jest różnorodny, niesie mądrość wielu pokoleń i rozwiązania dla szeregu problemów ludzkiej egzystencji.

Bruno Bettelheim wskazał na terapeutyczne działanie baśni, gdyż zachęcają dzieci do podejmowania wysiłku, by się rozwijać, mimo niepowodzeń czy nieuniknionych trudności. Co ważne, pojawianie się w baśniach elementów przemocy nie ma na celu promowania okrucieństwa, to przede wszystkim symbole odnoszące się do życia wewnętrznego, mówiące jakąś prawdę o nas samych, o sprawiedliwości, poczuciu bezpieczeństwa i wiary, że dobro zwycięża zło. Baśń przekazuje coś ważnego, tak samo jak wszechobecne jest dobro i zło w baśni – tak samo skłonność do jednego i drugiego objawia się w każdym człowieku. Dzieci w większości wypadków potrafią to doskonale wyczuć i podświadomie zrozumieć, choć warto zaznaczyć że baśnie nie były kiedyś przeznaczone tylko dla dzieci a gromadzone i przekazywane całej wspólnotie, bez podziału ze względu na wiek.

Bardzo ważnym aspektem baśni jest również to, że dają nadzieję. Bettelheim przytaczając częste zakończenie baśni: „I żyli odtąd długo i szczęśliwie” wskazuje, że baśnie w pewnym sensie dają do zrozumienia, że istnieje coś, co może złagodzić nasze lęki egzystencjalne, i jest to przynosząca prawdziwą satysfakcję więź z drugim człowiekiem. I być może w tym tkwi przewaga baśni nad resztą literatury dziecięcej.

Poniższe zestawienie tematyczne podzieliłam na trzy obszary obejmujące odpowiednie pozycje zwarte i artykuły: zagadnienia ogólne – baśń w życiu dziecka; terapeutyczna rola baśni – biblioterapia, bajkoterapia; materiały metodyczne. Materiały metodyczne zawierają przykłady scenariuszy zajęć z elementami bajkoterapii czy biblioterapii mogące być inspiracją dla nauczycieli i bibliotekarzy pracującymi z dziećmi.

I. Zagadnienia ogólne: baśń w życiu dziecka

a. Pozycje zwarte

1. BAJKA w przestrzeni naukowej i edukacyjnej / red. Magdalena Zaorska, Joanna Nawacka. – Olsztyn : Katedra UNESCO Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego : Centrum Badań Społecznych, 2011. – 445 s.

Bibliogr. przy pracach

2. BAJKI dodają odwagi : wychowanie ku wartościom i rozwój osobowości / Brigitta Schieder. – Kielce : Wydawnictwo Jedność, 2006. – 144 s. : il.
3. BAJKI rozebrane / Katarzyna Miller, Tatiana Cichocka. – Wyd. 2. – Warszawa : Wydawnictwo W.A.B. Grupa Wydawnicza Foksal, 2014. – 461 s.
4. BARWY świata baśni / red. Urszula Chęcińska. – Szczecin : Wydaw. Naukowe US, 2003. – 459 s.
5. BAŚŃ i dziecko / wybór i oprac. Halina Skrobiszewska. – Warszawa : Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, 1978. – 357 s.
6. BAŚŃ postmodernistyczna : przeobrażenia gatunku : intertekstualne gry z tradycją literacką / Weronika Kostecka. – Warszawa : Wydawnictwo SBP, 2014. – 288 s.
7. BAŚŃ w literaturze i w filmie : Rola baśni filmowej w edukacji filmowej dzieci w wieku wczesnoszkolnym / Ewelina Konieczna. – Kraków : Universitas, 2005. – 280 s.
8. BAŚŃ we współczesnej kulturze. t. 1, Niewyczerpana moc baśni: literatura, sztuka, kultura masowa / red. Kornelia Ćwiklak. – Wyd. 1. – Poznań : Wydawnictwo Naukowe UAM, 2014. – 409 s.
9. CUDOWNE i pożyteczne : o znaczeniach i wartościach baśni / Bruno Bettelheim ; przeł., wprov., objaśnieniami i post. opatrzyła Danuta Danek. – Warszawa : Wydawnictwo W.A.B., Wyd, 3., 2010. – 537 s.
Bibliogr. s. 494-498.
10. CZYTA, nie czyta... : (o dziecku literackim) / Alicja Baluch. – Kraków : Wydaw. Edukacyjne, 1998. – 122 s.
11. DZIECKO i baśnie świata w kontekście wczesnej edukacji / red. Urszula Chęcińska. – Szczecin : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 2016. – 319 s.
12. DZIECKO jako odbiorca literatury / red. Maria Kielar-Turska, Maria Przetacznik-Gierowska. – Warszawa ; Poznań : Wydaw. Naukowe PWN, 1992. – 173 s.
Bibliogr. przy rozdz.
13. DZIECKO w świecie literatury i życiu współczesnym / Bronisława Dymara, Ewa Ogrodzka-Mazur. – Wyd. 2. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2014. – 267 s.
Bibliogr. s. 231-253.
14. DZIECKO w świecie marzeń / red. Bronisława Dymara. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2010. – 212 s.
15. DZIECKO w świecie mediów / red. Ewelina Brzyszczyk, Sławomir Koziej. – Kielce : Uniwersytet Jana Kochanowskiego, 2015 – 188 s.

16. DZIEJE bajki polskiej / Waclaw Woźnowski. – Warszawa : Państw. Wydaw. Naukowe, 1990. – 534 s.
17. DZIEWCZYNIKA w baśniowym lesie : o poetykę baśni: w odpowiedzi na interpretacje psychoanalityczne i formalistyczne / Pierre Péju ; przeł. Magdalena Pluta. – Warszawa : Wydawnictwo Sic!, 2008, – 288 s. : il.
Bibliogr. s. 285-[289].
18. EDUKACJA elementarna w teorii i praktyce / red. Janina Uszyńska-Jarmoc, Andrzej Cichocki. – Białystok : Trans Humana Wydawnictwo Uniwersyteckie, 2012. – 292 s. : il.
19. FANTASTYKA baśniowa a dziecko : wychowanie czy manipulacja? / Anna Wasilewska. – Gdańsk ; Sopot : Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, 2012. 148 s.
20. FUNKCJA baśni w wychowaniu i kształtowaniu osobowości dziecka / Anna Chodak. – Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 1987. –
21. HISTORYCZNE korzenie bajki magicznej / Władimir Propp ; przeł. Jacek Chmielewski. – Warszawa : „KR”, 2003. – 424 s.
Bibliogr. s. 407-417. Indeks.
22. JAK wychowywać dziecko? : próba odpowiedzi na odwieczne pytanie / Maria Molicka. – Poznań : Media Rodzina, 2020. – 261 s.
23. KSIĄŻKA jest światem : o literaturze dla dzieci małych oraz dla dzieci starszych i nastolatków / Alicja Baluch. – Kraków : „Universatis”, 2005. – 148 s. : il.
Bibliogr. s. 137-140. Indeks.
24. KRÓLEWICZ Śnieżek : baśniowe stereotypy ptci : bajki na opak / Agnieszka Suchowierska, Wojciech Eichelberger. – Warszawa : Wydawnictwo Czarna Owca, 2012. – 261 s. : il.
25. KULTUROWE konteksty baśni. T. 1, Rozigrana córa mitu / red. Grzegorz Leszczyński. – Poznań : Centrum Sztuki Dziecka, 2005 – 224 s.
26. KULTUROWE konteksty baśni. T. 2, W poszukiwaniu straconego królestwa / red. Grzegorz Leszczyński. – Poznań : Centrum Sztuki Dziecka, 2006. – 288 s.
27. NIE tylko bajka / Władimir Propp ; wybór i tł. Danuta Ulicka. – Warszawa : Wydaw. Naukowe PWN, 2000. – 374 s.
28. O TYM, co Alicja odkryła... : w kręgu badań nad toposem dzieciństwa i literaturą dla dzieci i młodzieży / pod red. Alicji Ungeheuer-Gołąb, Małgorzaty Chrobak, Michała Rogoża. – Kraków : Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, 2015. – 413 s. : il.

29. POEZJA dzieciństwa czyli Droga ku wrażliwości / Alicja Ungeheuer-Gołąb. – Wyd. 2. – Rzeszów : Wydaw. Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2004. – 207 s.
Bibliogr. s. 203-208.
30. PSYCHOLOGIA rozwoju człowieka / Anna I. Brzezińska, Karolina Appelt, Beata Ziółkowska. – Sopot : GWP, 2019. – 383 s.
31. SŁOWNIK literatury dziecięcej i młodzieżowej / red. Barbara Tylicka, Grzegorz Leszczyński. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 2002. – 434 s.
Bibliogr.
32. WOLNOŚĆ i wyobrażenia w literaturze dziecięcej / red. Anna Czabanowska-Wróbel, Marta Kotkowska. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2017. – 373 s. : il.
33. WYCZYTAĆ świat – międzykulturowość w literaturze dla dzieci i młodzieży / red. nauk. Bernadeta Niesporek-Szamburska, Małgorzata Wójcik-Dudek. – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2014. – 392 s.
34. ZABAWA i nauka w kręgu baśni : metoda wspomagania wrażliwości edukacyjnej dziecka lekko upośledzonego umysłowo w wieku wczesnoszkolnym / Joanna Głodkowska. – Warszawa : Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej. Wydaw., 2001 – 218 s.
Bibliogr.

b. Artykuły

1. „A POTEM żyli długo i szczęśliwie...” : jak baśnie pomagają w wychowaniu seksualnym dzieci / Mirosław Huszcz, Małgorzata Cichoń-Piasecka. W: *Wychowanie w Przedszkolu*. – 2003, nr 6, s. 323-326
2. ARCHETYP, baśń... : o (nie)szkolnym alfabecie baśni / Małgorzata Wójcik-Dudek. W: *Z Teorii i Praktyki Dydaktycznej Języka Polskiego*. – 2012, T. 21, s. 28-35
3. ATMOSFERA cudowności... : o baśni w wychowaniu i terapii / Monika Wujek. W: *Życie Szkoły*. – 2003, nr 1, s. 42-43
4. BAJKA w życiu współczesnego dziecka / Dorota Kamysz-Figa. W: *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. – 2004, nr 10, s. 40-41
5. BAJKI dla dzieci jako instrument kontroli społecznej / Liliana Fabisińska. W: *Normy, Dewiacje i Kontrola Społeczna*. – 2015, T. 16, s. 79-90
6. BAJKI pomagają dzieciom oswoić lęk / Jadwiga Lubowiecka. W: *Wychowanie w Przedszkolu*. – 2011, nr 5, s. 12-17

7. BAJKI z happy endem / Ewa Likowska. W: Przegląd . – 2004, nr 50, s. 38-39
8. BAŚNIE Andersena oczyma współczesnych przedszkolaków / Karolina Strugińska. W: Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Polonica. – 2008, z. 11, s. 441-447
9. BAŚNIE uczą odpowiedzialności / Danuta Waloszek. W: Wychowanie w Przedszkolu. – 2004, nr 6, s. 9-13
10. BAŚNIE uczą życiowych ról / Mirosław Huszcz, Małgorzata Cichoń-Pia-secka. W: Wychowanie w Przedszkolu. – 2003, nr 10, s. 580-585
11. BAŚNIE jako element poradnictwa dla najmłodszych / Barbara Skal-bania. W: Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. – 2016, nr 3, s. 27-32
Bibliogr. s. 31-32.
12. BAŚNIOWE przygody uczą życia / Katarzyna Och. W: Edukacja i Dialog. – 2006, nr 3, s. 62-65
13. BAŚNIOWY Kopciuszek a oceny moralne / Renata Janik. W: Wychowanie w Przedszkolu. – 2004, nr 6, s. 34-36
14. BAŚŃ i dziecko / Aleksandra Smoleńska. W: Poradnik Bibliote-karza. – 2006, nr 3, s. 19-21
15. BAŚŃ we współczesnym świecie / Jadwiga Wais. W: Albo Albo. – 2004, z. 2, s. 23-28
16. CO WARTO wiedzieć o literaturze dla najmłodszych / Alicja Baluch. W: Wychowanie w Przedszkolu. – 2004, nr 9, s. 12-14
17. CO WYNIKA z czytania bajek / Przemysław Bąbel. W: Psychologia w Szkole. – 2015, nr 1, s. 18-23
18. CZY baśnie muszą straszyć? / Agnieszka Bujwicka-Pawłowska. W: Wychowanie w Przedszkolu. – 2012, nr 10, s. 18-23
19. DLACZEGO baśń? / Teresa Tartas. W: Wychowanie w Przed-szkolu. – 2001, nr 2, s. 94-96
20. DZIECKO w świecie baśni / Agnieszka Piejka. W: Poezja i Dzie-cko. – 2005, nr 1, s. 94-97
21. FUNKCJA baśni w rozwoju dziecka / Irena Borecka. W: Poezja i Dziecko. – 2005, nr 1, s. 28-32
22. FUNKCJE bajki w życiu dziecka / Katarzyna Maria Wasilewska. W: Wszystko dla Szkoły. – 2010, nr 2, s. 24-25
23. JAK Jasiek zaprzyjaźnił się z idiotą : dzieci zmaltretowane bajkami / Do-rola Wodecka-Lasota. W: Duży Format. – 2008, nr 36, s. 15-16

24. KOMUNIKAT edukacyjny w baśniach : przekaz doświadczenia życiowego i nakazów społecznych / Wanda Hajnicz. W: *Kultura i Edukacja*. – 2000, nr 1/2, s. 84-98
25. KLUCZ do dziecięcych serc / Dorota Sikucińska. W: *Życie Szkoły*. – 2003, nr 1, s. 39-42
26. KSIĄŻKA receptą na szczęście : bajkoterapia jako warsztat pracy bibliotekarza-pedagoga / Paulina Knapik. W: *Biblioterapeuta*. – 2015, nr 3, s. 16-18
27. ŁZY Kopciuszka / Jadwiga Wais. W: *Albo Albo*. – 2002, z. 1, s. 85-91
28. MAGICZNE odbicia rzeczywistości, czyli o znaczeniu baśni w edukacji dziecka / Roksana Pilawska. W: *Pedagogika Przedszkolna i Wczesnoszkolna*. – 2017, nr 2, s. 69-77
29. MĄDROŚĆ baśni / Joanna Olech, Joanna Olczak-Ronikier ; rozm. Jan Strzałka. W: *Tyg. Powszechny*. – 2005, nr 23, s. 5
30. MROczne oblicze baśni / Mateusz Świstak. W: *Głos Nauczycielski*. – 2015, nr 51/52, s. 14
31. O ZWIĄZKACH biedy, baśni i świata dziecka / Joanna Szewczyk-Kowalczyk. W: *Problemy Wczesnej Edukacji*. – 2010, nr 1, s. 207-215
32. POMARAŃCZOWA liliżka / Dorota Betkiewicz. W: *Biblioterapeuta*. – 2015, nr 1, s. 43-48
33. POWRÓCMY do baśni / Małgorzata Sobolewicz. W: *Życie Szkoły*. – 2001, nr 7, s. 428-430
34. ROLA bajki w edukacji / Katarzyna Och. W: *Wychowanie w Przedszkolu*. – 2003, nr 10, s. 594-597
35. ROLA bajki w wychowaniu i rozwoju dziecka / Katarzyna Gromek-Segit. W: *Wychowawca*. – 2014, nr 9, s. 16-19
36. ROLA baśni w życiu dziecka. Cz. 2, Baśnie ulubioną lekturą dzieci / Katarzyna Hryniewicka. W: *Poradnik Bibliotekarza*. – 2018, nr 9, s. 15-16
37. ROZUMIENIE świata przeżyć i działań bohaterów animacji w okresie średniego dzieciństwa / Anna Kołodziejczyk. W: *Psychologia Rozwojowa*. – 2006, nr 2, s. 61-75
38. PRZESTRZEŃ baśni – przestrzeń opowieści / Mateusz Świstak. W: *Psychologia w Szkole*. – 2015, nr 3, s. 56-61
39. SIŁA oddziaływania bajki / Agnieszka Izdebska. W: *Edukacja i Dialog*. – 2004, nr 7, s. 39-43

40. SŁÓW kilka o tym, co znaczy być szczęśliwym : scenariusz zajęć biblioterapeutycznych / Joanna Grabczak. W: Bibliotekarz Zamoj-ski. – 2015, nr 2, s. 37-40
41. STRASZNIIE być musi : czy cenzurować baśnie? / Magdalena Strzałkowska. W: Polityka. – 2001, nr 25, s. 81-82
42. STYMULUJĄCA rola bajki w rozwoju dziecka / Sławomir Matuszewski. W: Wychowawca. – 2006, nr 4, s. 24
43. ŚWIAT baśni w procesie wychowania i kształtowania osobowości dziecka / Anatol Bodanko. W: Nauczyciel i Szkoła. – 2006, nr 1/2, s. 191-205
44. W KILKU słowach o baśni / Katarzyna Rybczyńska. W: Wychowawca. – 2004, nr 5, s. 18
45. W KRAINIE bajek / Marzena Michalik. W: Wychowanie w Przedszkolu. – 2006, nr 10, s.54- 55
46. W KRAINIE Czerwonego Kapturka : czyli o wychowawczej roli baśni / Maria Molicka. W: Edukacja i Dialog. – 2013, nr 3/4, s. 10-15
47. WARTOŚCI edukacyjne baśni / Bernadetta Ślusarek. W: Wychowanie w Przedszkolu. – 2000, nr 1, s. 19-21
48. WPŁYW bajek czytanych przez rodziców na rozwój dzieci w wieku szkolnym / Alina Maria Basak. W: Pedagogika Rodziny. – 2012, nr 4, s. 211-227
49. WPŁYW bajki i baśni na dzieci w edukacji wczesnoszkolnej : (szkic teoretyczny) / Piotr Kowolik. W: Nauczyciel i Szkoła. – 2004, nr 3/4, s. 37-52
50. WZAJEMNOŚĆ pośrednia, czyli ty mnie, a ja jemu / Małgorzata Szczecińska, Agata Hiacynta Świątek, Gloria Rondón. W: Psychologia w Szkole. – 2015, nr 3, s. 49-55
51. ZACZAROWANY świat baśni / Alina Zielińska. W: Życie Szkoły. – 2007, nr 6, s. 25-28

II. Terapeutyczna rola baśni: biblioterapia, bajkoterapia

a. Pozycje zwarte

1. ARTETERAPIA w nauce i praktyce : teoria, rozwój, możliwości / red. nauk. Anna Glińska-Lachowicz. – Opole : Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2015. – 290 s. : il.
2. EDUKOWANIE przez wrażliwe wspieranie dziecka wczesnej edukacji / red. Danuta Tomczyk. – Szczecin : Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum, 2017. – 112 s.

3. BAJKI, które leczą. Cz. 1 / Doris Brett ; przekł. Małgorzata Trzebiatowska. – Wyd. 3. – Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2013. – 255 s.
4. BAJKI, które leczą. Cz. 2 / Doris Brett ; przekł. Hanna Dankiewicz. – Wyd. 3. – Sopot ; Gdańsk : Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2013. – 243 s.
5. BAJKI przyrodne : komentarze / red. Katarzyna Szpilowska. – Łódź : Wydaw. Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej, 2002. – 48 s. : il. Bibliogr.
6. BAJKOTERAPIA : o lękach dzieci i nowej metodzie terapii / Maria Molicka. – Poznań : „Media Rodzina”, 2002. – 222 s.
7. BAŚNIE w przedszkolu : bajkoterapia w pracy z dziećmi / Cordula Pertler, Reinhold Pertler. – Kielce : Wydawnictwo Jedność, 2012. – 180 s.
8. BIBLIOTERAPIA : teoria i praktyka : poradnik / Irena Borecka. – Wyd. 1. – Warszawa : Wydawnictwo SBP, 2001. – 143 s.
9. BAŚŃ w terapii i wychowaniu / red. nauk. Szymon Kawalla, Ewa Lewandowska-Tarasiuk, Jan Wiktor Sienkiewicz. – Warszawa : Wydawnictwo Trio, 2012 – 233 s.
10. BIBLIOTERAPIA i bajkoterapia : rola literatury w procesie zmiany rozumienia świata społecznego i siebie / Maria Molicka. – Poznań : Harbor Point Media Rodzina, 2011. – 381 s. Bibliogr. s. 369-379.
11. BIBLIOTERAPIA w praktyce : poradnik dla nauczycieli, wychowawców i terapeutów / pod red. Eweliny J. Koniecznej.- Wyd. 4. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2012. – 266 s.
12. KULTUROWY obraz bezsenności, (pó)łnu i marzeń sennych / red. Jolanta Bujak-Lechowicz, Dominika Dworakowska, Agnieszka Stanecka. – Szczecin : Volumina.pl Daniel Krzanowski, 2016. – 142 s. : il.
13. LITERATURA w terapii dzieci / Anna Bautsz-Sontag. – Katowice : Uniwersytet Śląski : Oficyna Wydawnicza Waclaw Walasek, 2013. – 201 s. : il. Bibliogr. s. 191-201.
14. MAGICZNY świat baśni i bajek : metafory i symbole w procesie wspomagania dziecka w rozwoju / Ewa Zawadzka, Anita Rawa-Kochanowska. – Warszawa : Difin, 2015. – 174 s. : il. Bibliogr. s. 167-174.
15. NAUCZYCIEL – dziecko : spotkania w przestrzeni edukacyjnej / redakcja naukowa Anna Borzęcka i Agnieszka Twaróg-Kanus. – Kraków : Wydawnictwo Libron – Filip Lohner, 2018. – 244 s.

16. PODSTAWY współczesnej biblioterapii : podręcznik akademicki / Wiktor Czernianin, Halina Czernianin, Kiriakos Chatzipentidis. – Wydanie II uzupełnione. – Warszawa : Semper, 2019. – 446 s.
Bibliografie przy pracach.
17. SYMBOLE duszy / Birgitte Brun, Ernst W. Pedersen, Marianne Runberg. – Warszawa : Jacek Santorski & CO. Agencja Wydawnicza, 1995. – 220 s. : il.
Bibliogr.
18. Z MOTYLEM w tle : O baśni w biblioterapii i terapii pedagogicznej / Irena Borecka. – Wyd.1. – Wałbrzych : Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, 2004. – 142 s.
19. SZKOŁA bez barier : o trudnościach w nauczaniu i uczeniu się / red. nauk. Anna Guzy, Bernadeta Niesporek-Szamburska, Małgorzata Wójcik-Dudek. – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2015. – 309 s.
20. TERAPIA słowem / red. nauk. Ewa Lewandowska-Tarasiuk, Jakub Z. Lichański, Bibiana Mossakowska. – Warszawa : Wydawnictwo Pani Twardowska, 2016. – 338 s. : il.
Bibliogr., netogr. s. 320.

b. Artykuły

1. BAJECZKI na smuteczki, czyli biblioterapia w bibliotece / Kinga Ratyńska. W: Poradnik Bibliotekarza. – 2015, nr 10, s. 25-26
2. BAJKA, bajkoterapia, wychowanie... / Marta Pytko. W: Opieka, Wychowanie, Terapia. – 2002, nr 4, s. 38-42
3. BAJKA jako metoda redukcji lęku u dzieci / Maria Molicka. W: Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. – 2001, nr 1, s. 40-44
4. BAJKA terapeutyczna jako środek oddziaływań psychokorekcyjnych / Beata Hoffmann. W: Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. – 2013, nr 10, s. 24-28
5. BAJKI na lęki / Maria Molicka. W: Charaktery. – 2002, nr 12, s. 31-32
6. BAJKI nie-bajki i bajkoterapia / Wita Szulc. W: Życie Szkoły. – 2006, nr 6, s. 5-11
7. BAJKI szczególne, bajki terapeutyczne / Ewa Kramarczyk. W: Życie Szkoły. – 2007, nr 10, s. 10-13
8. BAJKOTERAPIA jako metoda pracy z dzieckiem w wieku przedszkolnym / Kamila Jakubczyk. W: Nauczyciel i Szkoła. – 2013, nr 1, s. 249-258

9. BAJKOTERAPIA jako metoda wzmocnienia w dziecku poczucia własnej wartości oraz akceptacji samego siebie / Aleksandra Jastrzębowska-Jasińska. W: *Guliwer*. – 2019, nr 2, s. 7-13
10. BAJKOTERAPIA w pracy wychowawczej bibliotekarza / Agnieszka Chamera-Nowak, Lidia Ippoldt. W: *Poradnik Bibliotekarza*. – 2015, nr 11, s. 4-8
11. BAŚNIOWA terapia / Maria Molicka. W: *Psychologia w Szkole*. – 2005, nr 4, s. 63-71
12. BAŚŃ i jej rola w biblioterapii / Maria Molicka. W: *Roczniki Naukowe*. – 2005, T. 3, s. 107-121
13. BIBLIOTERAPIA / Olga Chmielewska. W: *Życie Szkoły*. – 2005, nr 10, s. 29-31
14. BIBLIOTERAPIA intrygującą zagadką / Helena Mużyłowska. W: *Bibliotekarz Lubuski*. – 2016, nr 1/2, s. 17-18
15. BIBLIOTERAPIA jako forma pracy rozwojowo-profilaktycznej. Cz. 2, Techniki i narzędzia biblioterapeutyczne / oprac. Magdalena Cyrklaff. W: *Zarządzanie Biblioteką*. – 2015, nr 1, s. 139-146
16. BIBLIOTERAPIA jako metoda w pedagogice / Ewa Dunin-Wilczyńska. W: *Nowa Szkoła*. – 2016, nr 7, s. 12-19
17. BIBLIOTERAPIA w szkole / Monika Lach. W: *Kwartalnik Edukacyjny*. – 2016, nr 2, s. 21-29
18. DAĆ szansę mocy książki : rozmowa o biblioterapii : z Genowefą Surniak, prezesem Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego, rozmawia dr Wanda Matras-Mastalerz. W: *Biblioteka w Szkole*. – 2016, nr 10, dod. Biblioterapia w Szkole, s. 3-5
19. LITERATURA piękna jako środek oddziaływania terapeutycznego w biblioterapii – na przykładzie mitów i baśni / Wiktor Czernianin. W: *Acta Universitatis Wratislaviensis. Prace Psychologiczne*. – 2002, nr 55, s. 137-148
20. MAGICZNA siła baśni / Maria Molicka ; rozm. Emilia Mela. W: *Życie Szkoły*. – 2007, nr 5, s. 53-56
21. MIEJSCE baśni w realizacji terapeutycznej funkcji biblioteki szkolnej / Irena Borecka. W: *Poezja i Dziecko*. – 2005, nr 2, s. 85-91
22. MIŚ tylko podpowiadał / Marcin Fabjański. W: *Gaz. Wyborcza*. – 1999, nr 139, dod. s. 18-20
23. O BAJKOTERAPII / Joanna Wnęk. W: *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. – 2004, nr 9, s. 56-58
24. O BIBLIOTERAPII z Genowefą Surniak, prezesem Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego rozmawia Wanda Matras-Mastalerz. W: *Biblioterapeuta*. – 2016, nr 3, s. 3-6

25. WIERZYĆ w baśnie? Nie, dziękuję! : o popularności baśni w psychologii / Renata Bożek. W: *Czas Kultury*. – 2007, nr 3, s. 48-57 – biblioterapia
26. TERAPEUTYCZNE funkcje literatury / Maria Molicka. W: *Scripta Comeniana Lesnensia*. – 2008, nr 6, s. 27-40
Bibliogr.
27. TERAPIA przez książkę i rola biblioterapii / Barbara Maria Morawiec. W: *Biblioteka Publiczna*. – 2018, nr 11, s. 9-12
28. W JAKI sposób odpowiednio dobrana książka może czasem zastąpić terapeutę / Elżbieta Wasiak. W: *Nowoczesna Biblioteka 3.0*. – 2019, nr 22, s. 17-19

c. Płyty CD

1. BAJKA, baśń, bajka terapeutyczna jako źródło inspiracji pedagogicznych i literackich Anna Łobos. Gliwice ; Niezdrowice : Wydawnictwo „Komlogo” Piotr Gruba, 2014. – Multimedia interakcyjne. 1 dysk optyczny (DVD-ROM) : kolor.
Bibliogr. s. 141-145.

III. Materiały metodyczne

a. Pozycje zwarte

1. BAJKA jak lekarstwo : zastosowanie bajkoterapii w terapii pedagogicznej / Agnieszka Chamera-Nowak, Lidia Ippoldt. – Warszawa : Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2015. – 99 s. : il.
2. BAJKOWE spotkania : program zajęć wychowawczo-profilaktycznych dla uczniów szkoły podstawowej / Joanna[!] Bąk, Elżbieta Wiewióra-Pyka. – Kraków : „Rubikon”, 2003. – 106 s.
Na a. tyt. błędna nazwa aut., popr.: Jolanta Bąk.
Bibliogr. s. 106.
3. BIBLIOTERAPIA w edukacji czytelniczej i medialnej w szkole podstawowej i gimnazjum : materiały dydaktyczne dla nauczycieli i bibliotekarzy / Irena Borecka. – Wałbrzych : „Unus”, 2002. – 165 s.
4. „CZARODZIEJSKI Pytek” czyli Metafora i bajka we wspomaganiu rozwoju małego dziecka : przykładowe bajki o charakterze terapeutycznym z zakresu akceptacji i tolerancji drugiego człowieka oraz niwelowania lęków i obaw towarzyszących małym dzieciom : przykładowe scenariusze zajęć do wykorzystania w pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym /

Agnieszka Jaszczyk, Beata Kochaniak. – Wyd. 1. – Kraków : Impuls, 2006. – 73 s. : il.

5. OPOWIEŚCI o Czujątkach : ćwiczenia z empatii dla dzieci i... dorosłych / Joanna Bogudał-Borkowska ; [ilustracje Ksenia Szybist]. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2017. – 83 s. : il.
6. SCENARIUSZE zajęć z elementami bajkoterapii / Aneta Bartnicka-Kierylak, Karolina Świtaj-Wirtek. – Warszawa : PWN Wydawnictwo Szkolne, 2017. – 83 s. : il.

b. Artykuły

1. ADA, to wypada sięgać po złoty medal!, scenariusz zajęć / Anna Gruszka-Jędrasik. W: *Biblioterapeuta*. – 2018, nr 3, s. 30-31
2. BAJKA teraperutyczna „Dwa ptaki” / Marta Jurek. W: *Biblioterapeuta*. – 2017, nr 1, s. 43-47
3. BAJKOTERAPIA w środowisku edukacyjnym dzieci w wieku przedszkolnym / Anna Fabrykiewicz. W: *Biblioterapeuta*. – 2016, nr 4, s. 19-36
4. BAŚŃ o współczesnej Śpiącej Królowie (w trzech częściach) / Weronika Ćwiertnia-Bernaś. W: *Wszystko dla Szkoły*. – 2002, nr 7/8, s. 29-31
5. BUDUJEMY scenariusz zajęć z bajkoterapii / Genowefa Surniak. W: *Biblioterapeuta*. – 2015, nr 2, s. 31-33
6. CZARODZIEJSKIE słowa, moc uprzejmości / Joanna Szymczak-Rychezl ; Łódź Biblioteka Miejska. W: *Biblioteka w Szkole*. – 2018, nr 10, dod. Biblioterapia w Szkole, s. 10-11
7. DLACZEGO marzenia powinny do nas pasować? : scenariusz zajęć warsztatowych z elementami biblioterapii / Roksana Kociołek. W: *Biblioteka*. – 2019, nr 10, dod. Biblioterapia w Szkole, s. 6-7
8. DO ODWAŻNYCH świat należy! : program zajęć biblioterapeutycznych na temat odwagi / Mariusz Kiełtyka. W: *Bibliotekarz Lubuski*. 2016, nr 1/2, s. 19-32
9. DOBRZE jest dobrze myśleć o sobie! : scenariusz zajęć z elementami biblioterapii wzmacniający poczucie własnej wartości / Roksana Kociołek. W: *Biblioteka w Szkole*. – 2018, nr 10, dod. Biblioterapia w Szkole, s. 6-7
10. DUŻE i małe kłopoty : scenariusz zajęć z elementami biblioterapii o radzeniu sobie z kłopotami / Roksana Kociołek. W: *Biblioteka w Szkole*. – 2018, nr 10, dod. Biblioterapia w Szkole, s. 12-13
11. ELMER – akceptacja inności / Joanna Szymczak-Rychezl. W: *Biblioteka w Szkole*. – 2017, nr 10 dod. Biblioterapia w Szkole, s. 8

12. „FRANKLIN i zazdrość” : scenariusz zajęć z elementami bajkoterapii dla dzieci w wieku 6-9 lat / Anna Walska. W: *Poradnik Bibliotekarza*. – 2016, nr 6, s. 37-38
13. INNOŚĆ : każdy z nas jest inny, ale za to wyjątkowy : scenariusz zajęć z elementami biblioterapii / Monika Simonjetz. W: *Biblioteka Publiczna*. – 2019, nr 5, s. 25-26
14. JAKA jest twoja supermoc? / Gabriela Olszewska. W: *Biblioteka Publiczna*. – 2019, nr 7/8, s. 45-46
15. JESTEŚMY bajzami : w krainie baśni / Mirosława Czernek. W: *Nauczenie Początkowe*. – 2002/2003, nr 2, s. 89-93
16. JEŹYK Jaś jak ja : scenariusz zajęć z elementami bajkoterapii dla dzieci z klas I-III / Dorota Bełtkiewicz. W: *Biblioterapeuta*. – 2017, nr 2, s. 7-9
17. KAŻDY jest ważny! : scenariusz zajęć biblioterapeutycznych / Monika Chylińska-Mijała. W: *Biblioteka Publiczna*. – 2020, nr 4/5, s. 70-72
18. KAŻDY z nas jest wyjątkowy / Gabriela Olszewska. W: *Biblioteka Publiczna*. – 2020, nr 4/5, s. 74-75
19. KOLOROWY potwór emocji : scenariusz zajęć rozwijający empatię / Urszula Zybura-Zadworna. W: *Biblioteka w Szkole*. – 2018, nr 10, dod. *Biblioterapia w Szkole*, s. 8-9
20. KSIĄŻKA i róża : kreatywne warsztaty literackie z elementami biblioterapii realizowane w Światowy Dzień Książki i Praw Autorskich / Wanda Matras-Mastelarz. W: *Biblioterapeuta*. – 2017, nr 1, s. 33-37
21. MĄDROŚĆ mieszka w nas, musimy tylko z nią rozmawiać : czym jest miłość w życiu człowieka / Iwona Bukowska. W: *Biblioteka w Szkole*. – 2017, nr 10 dod. *Biblioterapia w Szkole*, s. 6-7
22. MOGĘ być w waszej paczce? : czytelniczy klub przyjaźni / Elżbieta Bukowiec. W: *Biblioteka w Szkole*. – 2019, nr 10, dod. *Biblioterapia w Szkole*, s. 12-13
23. MOJE atuty: odkrywam i wykorzystuję! : scenariusze zajęć z elementami bajkoterapii / Dorota Bełtkiewicz. W: *Biblioteka w Szkole*. – 2017, nr 10 dod. *Biblioterapia w Szkole*, s. 2-19, s. 5
24. MOJE uczucia i emocje : program biblioterapeutyczny dla dzieci w wieku przedszkolnym / Małgorzata Aneta Szkarłat. W: *Biblioterapeuta*. – 2018, nr 3, s. 31-47
25. NAUCZ się mówić Nie i nie odlatuj na samo dno! / Joanna Szymczak-Ryczel. W: *Biblioterapeuta*. – 2017, nr 2, s. 6-7

26. NIE bądź samotną różą, nawet tą najpiękniejszą : relacje w grupie i potrzeba dzielenia się / Lidia Ippoldt. W: Biblioteka w Szkole. – 2018, nr 10, dod. Biblioterapia w Szkole, s. 14-15
27. NIE wierzymy plotce : scenariusz o sile słów / Urszula Zybura-Zadworna. W: Biblioteka w Szkole. – 2017, nr 10 dod. Biblioterapia w Szkole, s. 14-15
28. NASI książkowi ulubieńcy ; poranek baśniowy z książką „Nie płacz Koziołku” / Bożena Chryst-Kaczak. W: Wszystko dla Szkoły. – 2006, nr 3, s. 8
29. O PRZYJAŹŃ trzeba dbać / Paulina Knapik. W: Biblioterapeuta. – 2017, nr 2, s. 9-10
30. O STRACHU, który ma wielkie oczy, i odważnym Strachliwym Bojaczku / Elżbieta Bukowiec. W: Biblioteka w Szkole. – 2018, nr 10, dod. Biblioterapia w Szkole, s. 15-16
31. PODRÓŻ ku wartościom : scenariusz zajęć z elementami biblioterapii i arteterapii / Milena Jaszczyk. W: Biblioteka Publiczna. – 2018, nr 11, s. 22-24
32. POROZMAWIAJMY o złości : scenariusz zajęć z elementami biblioterapii / Milena Jaszczyk. W: Biblioteka Publiczna. – 2019, nr 2, s. 30-31
33. POWRÓT do krainy dzieciństwa : zajęcia biblioteczne z elementami biblioterapii i arteterapii / Milena Jaszczyk. W: Poradnik Bibliotekarza. – 2019, nr 3, s. 40
34. PRZYJACIELE: są mimo wszystko! : scenariusz zajęć z elementami bajkoterapii / Dorota Bełtkiewicz. W: Biblioteka w Szkole. – 2017, nr 10 dod. Biblioterapia w Szkole, s. 9
35. PRZYKŁADOWE scenariusze zajęć z elementami bajkoterapii dla dzieci / Lidia Ippoldt. W: Biblioterapeuta. – 2017, nr 4, s. 36-39
36. RADOŚCI i smutki bycia mamą : o prawach do swoich potrzeb / Beata Basiura, Teresa Misztal. W: Biblioteka w Szkole. – 2017, nr 10 dod. Biblioterapia w Szkole, s. 11
37. RADOŚĆ? A coż to takiego? / Joanna Szymczak-Rydzel ; Łódź Biblioteka Miejska. W: Biblioteka w Szkole. – 2018, nr 10, dod. Biblioterapia w Szkole, s. 4-5
38. ROZMÓWKI na łące : scenariusz zajęć z elementami bajkoterapii dla dzieci z oddziału przedszkolnego / Dorota Bełtkiewicz. W: Biblioterapeuta. – 2017, nr 2, s. 2-3
39. SPOTKANIE z bajkami: scenariusz imprezy dla dzieci w wieku przedszkolnym / Grażyna Biłska. W: Biblioteka w Szkole. – 2002, nr 10, s. 31

40. SZ(Ż)YCIE na miarę : scenariusz zajęć z elementami biblioterapii o życiowej mądrości i wartości niematerialnych” / Roksana Kociołek. W: Biblioteka w Szkole. – 2017, nr 10 dod. Biblioterapia w Szkole, s. 12
41. TU MOGĘ czytać świat... : niebiańska biblioteka / Elżbieta Bukowiec. W: Biblioteka w Szkole. – 2017, nr 10 dod. Biblioterapia w Szkole, s. 13
42. UWIERZ w siebie! : scenariusz zajęć z elementami biblioterapii / Alina Englert. W: Biblioteka w Szkole. – 2019, nr 12, s. 18-19
43. WIOSNA w literaturze : konspekt zajęć bibliotecznych / Agnieszka Bałka. W: Biblioteka w Szkole. – 2014, nr 2, s. 20
44. WITAJCIE w naszej bajce : poznajemy Ambrożego Kleksa / Maria Wiktoria Trojanowska. W: Biblioteka Publiczna. – 2019, nr 7/8, s. 47-48
45. WOLEĘ wesołość, nie lubię się bać ani smuć : scenariusz zajęć biblioterapeutycznych / Paweł Jezierski. W: Biblioteka w Szkole. – 2019, nr 11, s. 32-33
46. WSZYSCY jesteśmy wyjątkowi : scenariusz lekcji bibliotecznej / Gabriela Olszewska. W: Biblioteka Publiczna. – 2019, nr 5, s. 23-24
47. Z TOLERANCJĄ za pan brat : scenariusz biblioterapeutyczny / Milena Jaszczyk. W: Biblioteka Publiczna. – 2018, nr 11, s. 25-26
48. ZACZAROWANE ziarenko : warsztaty / Małgorzata Siemież. W: Biblioterapeuta. – 2017, nr 4, s. 30-32

c. Netografia

https://issuu.com/poradnikbibliotekarza/docs/dodatek_bajkoterapia_net
<http://www.biblioterapiatow.pl/index.php/dzialalnosc/biblioterapeuta-online-1997-2013> – Bibliografia adnotowana scenariuszy i programów biblioterapeutycznych zamieszczonych na łamach Biblioterapeuty w latach 1998 – 2011.

BIBLIOGRAFIE OSOBOWE

Alan Alexander Milne 65. rocznica śmierci

Alan Alexander Milne – ur. 18.01.1882 r., zm. 31.01.1956 r. – brytyjski pisarz, autor książek dla dzieci. Urodził się w Londynie jako trzeci syn dyrektora prywatnej szkoły dla chłopców. W dzieciństwie zamiłowanie do literatury rozbudził w nim starszy brat Kenneth John. W latach szkolnych publikował artykuły w gazetce „The Henley House School Magazine”, a podczas studiów w czasopiśmie satyrycznym „Granta”. W okresie studenckim silny wpływ na jego piarstwo wywarł nauczyciel, a później przyjaciel H.G. Wells, autor „Wehikułu czasu”, „Wyspy doktora Moreau” i „Wojny światów”. W 1903 r. ukończył matematykę na Uniwersytecie Cambridge, ale swoją drogę zawodową związał z dziennikarstwem pisząc m.in. do czasopisma „Punch”. W 1913 r. poślubił Dorothy De Selincourt, a rok później mimo pacyfistycznych poglądów wstąpił do wojska. Udział w I wojnie światowej okazał się dla A.A. Milne’a głębokim przeżyciem traumatycznym, o czym świadczy wystawiona w 1920 r., jedna z najlepszych jego sztuk „Mr Pim Passes By”.

A.A. Milne karierę pisarską rozpoczął po studiach, w Londynie, publikując m.in. parodię przygód Sherlocka Holmesa. Punktem zwrotnym w jego twórczości okazały się narodziny syna Christophera Robina. Od 1920 r. A.A. Milne zaczął pisać wierszyki dla dzieci, wydane w 1924 r. jako zbiór 24 wierszy pt. „Kiedy byliśmy bardzo młodzi”. Ilustracje do tomiku wykonał malarz E.H. Shepard, współpracujący z pisarzem również przy jego kolejnych dziełach. 14 października 1926 r. A.A. Milne opublikował książkę „Kubuś Puchatek”, dla której inspiracją był pluszowy miś podarowany rocznemu synowi. Sprawnie poprowadzona opowieść, liczne dowcipy i żarty, bohaterowie stanowiący projekcję rzeczywistych, spotykanych na co dzień ludzkich charakterów, wszystko to przyniosło pisarzowi zasłużoną międzynarodową sławę i rozpoznawalność na całym świecie. Sukces „misia o bardzo małym rozumku” i jego przyjaciół był tak wielki, że dwa lata później, w 1928 r. ukazała się kontynuacja przygód Kubusia Puchatka pt. „Chatka Puchatka”. Książki doczekały się licznych przekładów i adaptacji. W Polsce, w latach 30-tych tłumaczenia podjęła się Irena Tuwim. Stworzyła nie tylko polskie imię misia – Kubuś Puchatek (w latach 80-tych pojawił się przekład Moniki Adamczyk-Garbowskiej zmieniający nazwę misia na Fredzię Phi-Phi) ale i takie wyrażenia, jak: „małe co nieco”, „krewni-i-znajomi Królika”, na stałe obecne w potocznym języku polskim.

A.A. Milne w swoim dorobku pisarskim ma także pozycje dla dorosłych – m.in. dobrze przyjętą przez krytykę powieść „Tajemnica Czerwonego Dywanu” (1922) czy romans „Dwoje ludzi” (1931), tomiki wierszy: „Kiedyś byliśmy bardzo młodzi” (1924), „Mam sześć lat” (1927), kilka tomów artykułów prasowych, zbiory opowiadań, a także scenariusze filmowe. W 1939 r. opublikował autobiografię zatytułowaną „It’s too late now”.

a. Pozycje zwarte

1. A.A. MILNE : jego życie / Ann Thwaite ; przeł. Małgorzata Glasenapp. – Warszawa : Wydawnictwo W.A.B, 2009. – 532 s.
2. PAR coeur : twórczość dla dzieci i młodzieży raz jeszcze / red. Iwona Gralewicz-Wolny, Beata Mytych-Forajter. – Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2016. – 262 s.
3. POZA światem Puchatka : wybór ze wspomnień / Christopher Milne ; red. A.R. Melrose ; wstęp Lesley Milne ; przekł. Marta Motak. – Poznań : Dom Wydawniczy „Rebis”, 2001. – 290 s.
4. „STARE” i „nowe” w literaturze dla dzieci i młodzieży : teksty religijne / red. Bożena Olszewska, Olaf Pajęczkowski. – Opole : Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2019. – 341 s.

b. Artykuły

1. A[LAN] A[lexander] Milne 1882-1956 / Zbigniew Herbert. W: G u l i w e r . – 2002, nr 2, s. 5-7
2. BARDZO polski miś / Dawid Karpiuk. W: N e w s w e e k P o l s k a . – 2018, nr 34, s. 106-108
3. DISNEY skrzywdził Puchatka : rozmowa z Michałem Rusinkiem / Emilia Dłużewska. W: G a z . W y b o r c z a . – 2017, nr 88, s. 18
4. „FREDZIA Phi-Phi” czy „Kubuś Puchatek” / Justyna Winiarska. W: J ę z y k P o l s k i . – 2001, z. 5, s. 334-338
5. HISTORIA niewłaściwego wrażenia / Paweł Rogala. W: Z n a k . – 2010, nr 10, s. 142-145
6. „KŁAPOUCHEGO nic, które boli” / Jacek Tomaszewski. W: G u l i w e r . – 2004, nr 4, s. 15-18
7. KŁAPOUCHY : bohater naszych czasów / Joanna Olech. W: T y g . P o w s z e c h n y . – 2007, nr 21, s. 21
8. KUBUŚ Puchatek. Reaktywacja / Krzysztof Mastoń. W: R z e c z p o s p o l i t a . – 2010, nr 124, s. P16-P17
9. KUBUŚ Puchatek jako arcyopowieść dla dzieci / Ewelina Radion. W: G u l i w e r . – 2004, nr 4, s. 7-12

10. MIŚ, głuptasek i mędrzec / Leszek Bugajski. W: Wprost. – 2017, nr 16, s. 96-98
11. MIŚ się sprzedał : niesłychana kariera Kubusia Puchatka / Magdalena Strzałkowska. W: P o l i t y k a . – 1999, nr 12, s. 60-61
12. NARODZINY gwiazdy / Ignacy Karpowicz. W: Książki. – 2019, nr 1, s. 3-9, dod. Najlepsze książki dla dzieci i młodszych dorosłych
13. SKĄD wraca Krzyś? / Artur D. Liskowacki. W: T w ó r c z o ś ć . – 2018, nr 10, s. 159-164
14. WŁADCY pokoju dziecinnego : pół wieku temu zmarł twórca „Kubusia Puchatka” / Tomasz Fiałkowski. W: T y g . P o w s z e c h n y . – 2006, nr 6, s. 12
15. WYRYWKOWY słowniczek „Puchatka” / Jarosław Mikołajewski. W: G a z . W y b o r c z a . – 2004, nr 270, dod. Książki nr 9, s. II-III
16. UWOLNIĆ Kubusia Puchatka / Roman Pawłowski. W: G a z . W y b o r c z a . – 2008, nr 52, s. 14
17. ZA SŁOIKAMI / Olaf Szewczyk. W: Dziennik Gaz. Prawna. – 2009, nr 251, dod. Kultura, s. 11

c. Netografia

<https://biografia24.pl/alan-alexander-milne/>

<https://culture.pl/pl/wydarzenie/dzien-kubusia-puchatka>

<https://www.wysokieobcasy.pl/wysokie-obcasy/7,152731,22914749,wszystko-zwiazane-z-kochanymi-przez-dzieci-bohaterami-ksiazek.html>

<https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/2445928,A-A-Milne-Z-Kubusiem-Puchatkiem-przez-swiat>

<https://kultura.onet.pl/film/wywiady-i-artykuly/kubus-puchatek-historia-powstania-ksiazki-a-a-milnea/x24vppx>

<https://zyciorysy.pl/biografia/alan-alexander-milne/>

John le Carré
(1931-2020)

John le Carré (właśc. David John Moore Cornwell) – ur. 19.10.1931 r., zm. 12.12.2020 r. – pisarz brytyjski, autor literatury kryminalnej i sensacyjnej – powieści szpiegowskich. Urodził się w Poole, w Dorset. Był drugim synem Ronal-

da i Olivii Glassy Cornwellów. W wieku kilku lat utracił rodzinę. Ojciec został skazany za oszustwa, a matka porzuciła chłopców.

Uczył się w Sherborne School, po czym rozpoczął studia. Wpierw na Uniwersytecie w Bernie (nieukończony), a później na Lincoln College w Oxfordzie. W latach 1950-1952 pracował dla brytyjskiego wywiadu wojskowego. Na pewien okres czasu (1954-1955) przerwał studia w Oxfordzie, by uczyć w Millfield Junior School. Ostatecznie studia ukończył w 1956 roku. W latach 1956-1958 powrócił do zawodu nauczyciela; wykładał języki nowożytne w Eton College. W Bonn i Hamburgu przebywał (1959-1964) jako przedstawiciel brytyjskiej służby zagranicznej. Został jednak zdemaskowany przez Kima Philby'ego, podwójnego agenta, jako funkcjonariusz MI6, czyli brytyjskiego wywiadu.

Zadebiutował powieścią „Budzenie zmarłych” w 1961 roku, którą opublikował pod pseudonimem John le Carré. Rozgłos przyniosła mu książka „Ze śmiertelnego zimna” (1963). Sukcesy literackie spowodowały rozstanie się z ministerstwem spraw zagranicznych (1965) i poświęcenie się pracy pisarza.

W swojej twórczości wykorzystywał wątki autobiograficzne nawiązujące do czasów nauki oraz działalności szpiegowskiej. Tam prawdopodobnie tkwią źródła wiarygodności kreowanych postaci i zdarzeń oraz popularność powieści. Często poruszał zagadnienia lojalności, patriotyzmu, zależności między środkami a celami. John le Carré to jednak nie tylko autor gatunkowy, ale również wnikliwy obserwator człowieka wpłatanego w maszyny wielowymiarowego świata. Daleko pisarzowi do schematycznego myślenia; to także znakomity stylistka i ironista. Kilkanaście jego utworów zostało przeniesionych na ekran; był także autorem scenariuszy. Oprócz sukcesu rynkowego zyskał powszechne uznanie, które znalazło wyraz w licznych nagrodach.

Na jego dorobek składają się m.in. powieści: „Ze śmiertelnego zimna” (1963); „Druciarz, krawiec, żołnierz, szpieg” (1974); „Jego uczniowska mość” (1977); „Ludzie Smileya” (1979); „Wierny ogrodnik” (1979).

a. Pozycje zwarte

1. JOHN Le Carré : biografia / Adam Sisman ; z jęz. ang. przeł. Zafia Szachnowska-Olesiejuk, Adam Olesiejuk. – Katowice : Wydawnictwo Sonia Draga, 2016. – 837 s. : il.
2. PRAWDZIWY George Smiley : opowieść o agencie, który zainspirował Johna le Carré / Michael Jago ; [tł. Olga Knopińska]. – Warszawa : Wydawnictwo RM, 2014. – 251 s. : il. – (Szpieg XX wieku)
3. TUNEL z gołębiami : opowieści z mojego życia / John le Carré ; z ang. przeł. Jan Rybicki. – Katowice : Wydawnictwo Sonia Draga, 2017. – 365 s.

b. Artykuły

1. BALZAC tajnych służb / Jakub Majmurek. W: Tyg. Powszechny. – 2018, nr 7, s. 72-74
2. BREXIT? Bullshit! / John le Carré ; rozm. Sonja Zekri. W: Forum. – 2019, nr 23, s. 72-75
3. CZAS na zdradę / John Le Carré ; rozm. Erich Follath. W: Nowe Forum. – 2014, nr 1, s. 64-67
4. DOŚWIADCZENIE, współczucie, pesymizm, zdrada / Piotr Kofta. W: Dziennik Gaz. Prawna. – 2016, nr 160, dod. Kultura, s. K6-K7
Zawiera rec. książki: John le Carré : biografia / Adam Sisman. – Katowice, 2016.
5. JEGO pisarska wysokość, czyli Szczątki imperium / Tomasz Jopkiewicz. W: Nowe Książki. – 2016, nr 11, s. 60-61
Zawiera recenzję książki: John Le Carré : biografia / Adam Sisman.
6. JOHN le Carré, ostatni wybitny pisarz. który rzemiosła uczył się jako szpieg / Ben Macintyre. W: Polska (Metropolia Warszawska, wyd. Zasadnicze). – 2017, nr 74, s. 29
7. JOHN Le Carre – pisarz i szpieg, który zaznał cierpień w dzieciństwie / Richard Brooks. W: Polska (Metropolia Warszawska, wyd. Zasadnicze). – 2016, nr 73, dod. Times, s. 35
8. JOHN Le Carré: Szpiegostwo było moim pierwszym zawodem. W: Polska (Metropolia Warszawska, wyd. Zasadnicze). – 2011, nr 97, dod. Focus, s. 4
9. KOCHAM pływać, pić i pisać / John le Carré ; rozm. Maciej Nowicki. W: Newsweek Polska. – 2014/2015, nr 52/1, s. 98-103
10. MISTRZ w naszym typie / Marcin Sendecki. W: Przekrój. – 2011, nr 41, s. 30-31
11. NAJLEPSZY pisarz wśród szpiegów / Jacek Szčerba. W: Gaz. Wyborcza (Wyd. Zasadnicze). – 2014, nr 183, s. 20-21
12. OKULARNIK kontra kobra / Adam Krzemiński. W: Polityka. – 2011, nr 46, s. 80-83
13. PISARZ w naszym typie / Piotr Gociek. W: Do Rzeczy. – 2014, nr 34, s. 46-47
14. POLSKA według Smileya / Krzysztof Czabański. W: wSieci. – 2014, nr 29, s. 60-62
15. PORTRET kronikarza naszych czasów / Leszek Kamiński. W: Wyspa. – 2016, nr 4, s. 163-166
Zawiera recenzję książki: John Le Carré : biografia / Adam Sisman

16. ROBIŁEM w tajnych służbach rzeczy, których teraz się wstydzę / John le Carré ; rozm. Guillermo Altares. W: *Gaz. Wyborcza* (Wyd. Zasadnicze). – 2019, nr 251, dod. Nasza Europa nr 34, s. 6-7
17. SMUTNY Smiley / John Le Carré ; rozm. Lothar Gorriss. W: *Forum*. – 2017, nr 26, s. 30-33
18. SZPIEG doskonały / Marcin Senddecki. W: *Gaz. Wyborcza* (Wyd. zasadnicze). 2016, nr 190, s. 14
Zawiera rec. książki: John Le Carré : biografia / Adam Sisman
19. SZPIEG i mistrz powieści szpiegowskiej / Jacek Szczerba. W: *Gaz. Wyborcza* (Wyd. Zasadnicze). – 2020, nr 293, s. 3
20. SZPIEG w świecie Wikileaks / Cezary Michalski. W: *Newsweek Polska*. – 2010, nr 50, s. 96-98,100
21. SZPIEDZY: Zgrzybiałe, niepotrzebne dzieci / Ludwik Dorn. W: *Literatura na Świecie*. – 1989, nr 7, s. 137-172
22. TESTAMENT Smileya / Mirosław Ratajczak. W: *Odra*. – 2018, nr 4, s. 113-114
23. ZADRA zdrady / Mariusz Majewski. W: *Uważam Rze*. – 2011, nr 46, s. 48-49
24. ZAPACH nałogowego kręactwa / Rafał Wilkusz. W: *Nowe Książki*. – 2018, nr 5, s. 60-61
25. ZIMNA wojna w nas wszystkich / Piotr Kofta. W: *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2015, nr 10, dod. Kultura, s. K4-K5
26. ZUPEŁNIE zwyczajny szpieg / Krzysztof Cieślak. W: *Rzeczpospolita* (Wyd. zasadnicze). 2016, nr 171, s. 26-27
27. W OBRONIE gołębi : pożegnanie : zmarł John Le Carré – jeden z największych brytyjskich pisarzy minionego półwiecza / Piotr Gociek. W: *Do Rzeczy*. – 2020, nr 52, s. 56-57
28. Z KIM twój naród pójdzie do łóżka / John Le Carré ; rozm. Adam Michnik, Paweł Smoleński. W: *Gaz. Wyborcza* (Wyd. zasadnicze). 2011, nr 217, s. 17-19

c. Netografia

https://pl.wikipedia.org/wiki/John_le_Carr%C3%A9

<https://lubimyczytac.pl/autor/14004/john-le-carre>

<https://soniadruga.pl/autorzy/john-le-carre>

<https://www.spidersweb.pl/rozrywka/2020/12/14/john-le-carre-nie-zyje-pisarz-szpieg-powiesci/>

<https://wyborcza.pl/1,75517,11390883,john-le-carre-nie-zyje-slynnny-pisarz-szpieg-dyplomata-mial.html>

III. MATERIAŁY METODYCZNE

Małgorzata Derwich
Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

WIELKIE ZARAZY W DZIEJACH ŚWIATA, CZYLI... KARNAWAŁ

Scenariusz imprezy bibliotecznej

Tym razem proponujemy scenariusz imprezy bibliotecznej w formie zabawy w karnawał wenecki. W ten sposób chcemy przekazać nie tylko wiedzę z dziedziny kultury i sztuki oraz (tradycyjnie) propagować czytelnictwo, ale także upowszechnić historię, a w szczególności wątek o *Wielkich zarazach w dziejach świata*. Mamy nadzieję, że przyswajanie takiej wiedzy poprzez zabawę pozwoli oswoić strach przed epidemią koronawirusa oraz wyposaży uczestników w praktyczne umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach.

Rozpisany na role tekst jest tylko propozycją omówienia tematu epidemii. Dobór, jak i sposób omówienia poszczególnych chorób może być inny, w zależności od wyobraźni prowadzącego nauczyciela-nauczycielki.

Cele:

- Propagowanie czytelnictwa oraz wiedzy o kulturze (zwłaszcza literaturze) i sztuce,
- upowszechnienie historii (epidemie w dziejach świata)...
- oraz praktycznych umiejętności w radzeniu sobie z pandemią

Adresaci: uczniowie wyższych klas szkoły powszechnej oraz szkoły ponadpodstawowej

Czas: około 45 minut

Metodyka:

- Należy przygotować maski weneckie – mogą być zrobione własnoręcznie, pacynki
- sprzęt komputerowy (też smartfony lub tablety) bądź audiowizualny
- Lekcja-bał może być prowadzona zdalnie

Objaśnienia:

- *czarna kursywa – tytuły i cytaty*

- czonka w niebieskim kolorze – didaskalia oraz treści mniej ważne (można je pominąć)
- **uczennicom** i **uczniom** też przypisaliśmy barwy, by bal był **kolorowy**
- zadania do wykonania zostały podkreślone

Niech żyje bal! Maskowy

Osoby:

Nauczycielka (od języka polskiego lub historii)

Uczeń A (ciekawski, wielbiciel kultury masowej, np. komiksów i gier komputerowych)

Uczennica B (wzorowa sztywniara, kujon)

Uczeń C (jajcarz, tzn. klasowy dowcipniś)

Uczennica D (wiecznie zdziwiona, trochę naiwna, modnisią=faszjonistka)

Uczeń E (sceptyk, specjalista od czarnego humoru; E to też jego charakterystyczne „eee”)

Uczennica F (wieczna optymistka, skora do zabawy)

Fragment utworu *Niech żyje bal!* Maryli Rodowicz (słowa Agnieszki Osieckiej)

Niech żyje bal!

Niech żyje bal!

Bo to życie to bal jest nad bale!

Niech żyje bal!

Drugi raz nie zaproszą nas wcale!

Orkiestra gra!

Jeszcze tańczą i drzwi są otwarte!

Dzień warty dnia!

A to życie zachodu jest warte!

Nauczycielka: Ladies and gentlemen, zapraszam na bal karnawałowy **WIELKIE ZARAZY W DZIEJACH ŚWIATA!**

Uczeń A: Co??!!

Uczennica B: Też coś!...

Uczeń C: Ale jaja...

Uczennica D: Co to ma być?

Uczeń E: To może jeszcze będziemy balować zdalnie...

Uczennica F: O co wam chodzi, przecież mamy karnawał...

Uczeń E: Raczej... pandemię mamy.

Uczennica B: No, raczej...

Uczennica D: Ale dlaczego bal... ZARAZY??!

Uczennica B: No, pewnie właśnie dlatego, że mamy pandemię...

Nauczycielka: Zgadza się – wszyscy macie po trochu rację.

Uczennica D: Ale żeby z powodu pandemii organizować bal?...

Uczeń E: ...Chyba, że jakiś *dance macabre*...

Nauczycielka: Aż tak źle nie będzie. Chodzi o zabawę...

Uczeń A: Co to? Ten *dance macabre*?

Nauczycielka: Taniec śmierci...

Uczeń C: Ale jaja...

Uczennica D: I to ma być zabawa??...

Uczennica B: *Dance macabre* to taneczny korowód ludzi wszystkich stanów...

Uczeń E: ...z kościotrupem na czele...

Uczennica B: ...wyrażający równość wszystkich ludzi w obliczu śmierci. Związany był głównie z uroczystościami pogrzebowymi, ale też z kultem płodności i odrodzenia.

Uczennica F: O, odrodzenia! Znaczy – jest nadzieja. I tego się trzymajmy!

Nauczycielka: Tak jest! Proponuję wam zabawę w karnawałowy bal maskowy...

Uczennica F: Super! Bal maskowy!!

Uczeń E: No, jak pandemia, to i obowiązkowe maski...

Nauczycielka: Właśnie – stąd wziął się mój pomysł: każdy wybierze sobie maskę, jak podczas karnawału w Wenecji.

Uczennica F: Karnawał maskowy w Wenecji! Ale będzie zabawa!

Nauczycielka: Maski weneckie nawiązują do popularnego teatru i pantomimy ulicznej zwanej *Commedia dell'arte*... W komedii *dell'arte* występują przeważnie te same postaci. Odgrywają one sceny powierzchownie zarysowane w scenariuszu. Najczęściej od inwencji samych aktorów zależy, co mówią, a także jak parodiują aktualne wydarzenia na świecie.

Uczennica B: Rzeczywiście, taka sztuka mogłaby być komentarzem do pandemii...

Nauczycielka: O to też chodzi. Postacie z komedii ukrywają się pod charakterystycznymi maskami. Na przykład Kolombina to osobka zuchwała, ale i dowcipna; nosi wiele różnych kostiumów: poczynając od zwykłego stroju pokojówki aż po fantastyczny, biały kostium baletnicy ...

Uczennica F: To ja będę Kolombiną! Jaką mam maskę?

Nauczycielka: Maską Kolombiny jest bogato zdobiona złotem, srebrem i często piórami. Zakrywa tylko górną część twarzy wraz z nosem...

Uczeń E: Eee, to się nie kwalifikuje... – w świetle obecnych przepisów.

Uczennica F: Nie bądź taki dosłowny. Coś wymyślimy.

Nauczycielka: Może ty zostaniesz Arlekinem – sprytnym, a czasami nieznośnym Arlekinem, który się kocha w Kolombinie?

Uczeń E: Ee, co to, to nie!

Nauczycielka: Arlekin, czyli błazen, nosi czarną maskę *komiczną*, która zakrywa czoło, oczy i nos, a często także policzki. Jest ubrany w kostium uszyty z kolorowych trójkątów lub rąbów...

Uczeń C: Jak komiczna, to ja mogę być Arlekinem.

Nauczycielka: Pozwólcie, że przedstawię wam kolejną postać z komedii *dell'arte*. To Pantalone – kupiec z Wenecji, bojaźliwy, zadufany w sobie i wymądrzający się przy każdej okazji starzec, ale też mistrz. Nosi maskę ciemnego koloru z długim, wydatnym nosem. Jest też Kapitan, czyli żołnierz-samochwał (*taki Papkin z Zemsty Fredry*). Kto chętny?...

Uczennica D: A kobiece maski?

Nauczycielka: Fakt, jest ich znacznie mniej w komedii *dell'arte*. Może być maska starszej heroiny albo *Comica innamorata*, która należy do zakochanej (*to znaczenie włoskiego słowa innamorata*) młodej dziewczyny, trzymanej krótko przez rodziców i marzącej tylko by wyjść za mąż; jest marionetką w intrydze.

Uczennica D: Może coś znajdę na *Party Box* – tam jest mnóstwo odjazdowych masek weneckich, tyle że na oczy, *a nie usta*...

Nauczycielka: A teraz nasza najważniejsza maska! Zakryje i nos, i usta, ba! – nawet oczy. To maska Dottore, zwanego też Doktorem Dżumą, wzorowana na średniowiecznym doktorze plagi...

Uczennica B: Doktor Plaga! Dr Plaga z Ingolstadt – widziałam taką maskę w internecie.

Nauczycielka: To nie tyle maska, co prawdziwy element wyposażenia dawnych medyków, z Muzeum Medycyny w Ingolstadt. Doktorzy plagi zakładali coś takiego na głowę, gdyż dawniej, *podczas często wybuchających epidemii*, wierzono,

że to zapach zwłok i zgnilizny przyczynia się do roznoszenia choroby. By uchronić się przed zarażeniem, średniowieczni lekarze zakładali maski z długim nosem, w który upychali silnie pachnące zioła i rośliny (np. jałowiec, melisę, miętę, kamforę, goździki, mirrę, różę lub styraks). Niewiele to pomagało, ale ludzie w takich maskach – które uzupełniały jeszcze specjalne okulary albo raczej lunetki z szybkami – stali się symbolem dżumy. Prawdziwi doktorzy plagi nosili woskowane płaszcze, rękawice i laski, by uniknąć kontaktu z zakażoną osobą. Wenecka wersja jest bardziej elegancka – do smukłej, dziobatej białej maski nosi się czarny płaszcz i trójkątny kapelusz.

Uczeń A: Po co nam takie grzebanie w przeszłości?

Nauczycielka: By zdobyć wiedzę. Może uda się ją wykorzystać, by przetrwać...

Uczeń A: Tak jak w grach?

Nauczycielka: Hmm... niech będzie – na przykład jak w grach...

Uczeń A: Trzeba było od razu mówić, że to larp, czyli z angielskiego *live action role-playing* – aktywność na pograniczu gry i sztuki, podczas której uczestnicy wspólnie tworzą i przeżywają opowieść, odgrywając role podobnie do improwowanego teatru...

Nauczycielka: ...tak jak w komedii *dell'arte*.

Uczeń A: Dokładnie! Akcja larpa może być osadzona zarówno w świecie rzeczywistym, jak i fikcyjnym. To ja wybieram maskę Cyberpunka!

Uczennica D: O, super! W internecie jest ich pełno! Na przykład: czarna maska Cyberpunka z drucikiem na nos albo w heksagonalny wzorek plastra miodu za jedyne 70 zł z groszami, haftowana maska charakterystyczna Cyberpunka – bestseller! – za 76,60 zł, dalej inspirowana stylem Cyberpunk maska za 163 zł, maska Cyberpunk cosplay (znaczy: „dla tych, co lubią się przebierać za postaci z książek, filmów, gier”) – 344,70...

Uczeń E: Można się przestraszyć...

Uczennica B: Ceny czy samej maski?

Uczeń E: Chyba jedno i drugie...

Uczennica D: Bywają jeszcze droższe... A maska Cyberpunk 2077 do biegania jest już wyprzedana...

Uczeń A: Wiadomo, najbardziej aktualna!

Nauczycielka: No, widzę, że w kwestiach dotyczących przyszłości jesteście bardzo dobrze zorientowani. Moje zadania wymagają jednak cofnięcia się w czasie...

Uczeń A: A będzie nagroda? Tak jak w grach?

Nauczycielka: Tak, przewidziałam nagrodę (może to będzie nawet maska Cyberpunka?)... Żeby zdobyć tę wiedzę (i nagrodę) proponuję dalszy ciąg zabawy. Gdy już przeberzemy się w maski karnawału weneckiego, każdy przedstawi klasie epidemię bądź zarazę w formie prezentacji. Najwyżej ocenione zostaną wypowiedzi, które nawiążą do jakiejś lektury...

Uczeń E: Ee, łatwizna! Wiadomo, wszyscy wybiorą *Dżumę* Alberta Camus.

Uczennica F: Nie wszyscy – ja bym wybrała *Miłość w czasach zarazy*.

Uczeń C: O, cholera!...

Uczennica B: No, wiesz! Tak przeklinać podczas lekcji...

Nauczycielka: Wybaczam, bo może kolega po prostu wie, że w *Miłości w czasach zarazy* Gabriela Garcíi Márqueza mowa o epidemii cholery... To o której lekturze dowiemy się najpierw: *Dżumie* czy *Miłości w czasach zarazy*?

Uczeń E: Ee, ladies first, znaczy – panie mają pierwszeństwo.

Nauczycielka: Świetnie! (wręcza maskę Kolombiny Uczennicy F, a Uczniowi C – Arlekina)

Uczennica F (w masce Kolombiny): ...*W stabilną* – wydawałoby się – rzeczywistość kolonialnego latynoskiego miasta z drugiej połowy XIX wieku co pewien czas wkradają się epidemie cholery. A wszystko to pod karaibskim słońcem, poruszającym do szybszego biegu krew... i hormony. Bo „*Miłość w czasach zarazy*” to przede wszystkim niezwykła powieść o miłości, która okazuje się silniejsza od samotności, od fatum i od śmierci...

Uczeń E: – *Śmierć nie jest wyłącznie stałą możliwością, jak to zawsze odczuwałem, ale bezpośrednią rzeczywistością* – to słowa doktora Urbino z tej książki...

Uczennica F: To jeden z głównych bohaterów *Miłości w czasach zarazy*...

Nauczycielka: W takim razie już teraz zasługujesz na maskę Dottore... (wręcza Uczniowi E maskę Dottore)

Uczeń E: Ale wolę cytat z Florentina Ariza ...

Uczennica F: Kolejny bohater *Miłości*... Florentino Ariza kochał się w Ferminie Daza młodzieńczą miłością, ale ona wybrała doktora Urbino... Ale później Fermina i Florentino byli razem – aż po grób!

Uczeń E: ...*Śmierć nie ma wycucia śmieszności*... To ten cytat.

Nauczyciel: No, dobrze, więc pierwszą lekturę, choć pobieżnie, mamy „zaliczoną”. Jednak niewiele dowiedzieliśmy się o samej epidemii. Kto uzupełni?

Uczennica B: To może ja (w ramach naprawienia wpadki)... Cholera to ostra i zaraźliwa choroba zakaźna przewodu pokarmowego, której przyczyną jest

spożycie pokarmu lub wody skażonych Gram-ujemną bakterią – szczepami przecinkowca cholery (*Vibrio cholerae*). Bakterię tę (między innymi) wykrył Robert Koch, niemiecki lekarz i naukowiec bakteriolog, który kilka lat mieszkał i leczył w wielkopolskim Wolsztynie (i gdzie jest jego muzeum).

Na świecie odnotowano siedem pandemii cholery. W XIX wieku cholera zdiesiątkowała mieszkańców Indii (zmarło około 40 milionów ludzi) i Ameryki Północnej. Najgroźniejsza epidemia cholery w Europie była w latach 30. XIX wieku. Do Polski dotarła za sprawą wojsk rosyjskich podczas powstania listopadowego. Zmarli na nią m.in. wielki książę Konstanty, słynny teoretyk wojny Carl von Clausewitz i filozof Georg Hegel. Kolejne ataki choroby zanotowano w latach 1848–1855. Wtedy też prawdopodobnie na cholerę zmarł w Konstantynopolu (obecnie Stambuł) poeta Adam Mickiewicz. W Polsce po raz ostatni epidemia cholery miała miejsce pod koniec XIX wieku (na północy).

Nauczycielka: Dziękuję za wyczerpujące przedstawienie zagadnienia...

Uczeń E: Rzeczywiście, wyczerpujące...

Nauczycielka: Skoro o sobie przypominałeś – teraz opowiedz o *Dżumie*...

Uczennica B: O dżumie jako chorobie? To może ja...

Nauczycielka: Dottore pierwszy wspomniał o książce Alberta Camus...

Uczennica B (nie daje za wygraną): Czytałam, że podczas pandemii koronawirusa ludzie rzucili się właśnie na *Dżumę* Camus...

Nauczycielka: Dobra lektura pomaga podczas epidemii. Może ty (do Uczennicy B) wybierzesz *Dziennik roku zarazy* Daniela Defoe?

Uczeń C: Mogłabyś ją przedstawić w masce Pantalone... Albo Robinsona Cruoe czy Piętaszka (bohaterów słynnej powieści Dafoe)...

Uczennica B: To już wołałabym... Józefa Strusia, słynnego renesansowego humanistę i doktora, który zmarł pełniąc obowiązki lekarza w czasie epidemii dżumy w Poznaniu w XVI wieku.

Nauczycielka: Oddajmy głos Doktorowi Dżumie, albo raczej doktorowi Bernardowi Rieux, głównemu bohaterowi *Dżumy* Camus.

Uczeń E (zakłada maskę Doktora Dżumy): Ee... to może zacznę od tego, że Albert Camus w *Dżumie* powołuje się na *Dziennik roku zarazy* Dafoe, jako źródło inspiracji...

Uczeń A: ...Herbert George Wells, autor klasyka fantastyki *Wojny światów* – apokaliptycznej wizji przyszłości – też... się powołuje.

Uczeń E: Camus rozpoczyna *Dżumę* następującym cytatem z Daniela Defoe: *Jest rzeczą równie rozsądną ukazać jakiś rodzaj uwięzienia przez inny, jak ukazać coś, co istnieje rzeczywiście, przez coś innego, co nie istnieje...*

Uczennica D: Nic z tego nie rozumiem...

Nauczycielka: *Dżuma* to powieść paraboliczna... Powieść parabolę wyróżnia dwupoziomowy charakter: z jednej strony przedstawia realistyczny obraz, pod którym czytelnik powinien doszukać się drugiej, głębszej warstwy – alegorycznej. Innymi słowy: zasadą kompozycyjną paraboli jest opisywanie pewnych problemów za pomocą innych – i do tego nawiązuje motto w *Dżumie* Alberta Camus, czyli słowa Daniela Defoe.

Uczeń A: À propos drugiego dna – czytałem, że w śmierci Alberta Camus (zginął w wypadku samochodowym) doszukują się interwencji KGB?

Uczennica D: Zabili go za *Dżumę*??!

Uczeń E: Chyba raczej za krytykę Związku Radzieckiego po wydarzeniach na Węgrzech w 1956 roku (Camus napisał także krytycznie o władzy po wydarzeniach czerwcowych w Poznaniu w tym samym roku)...

Uczeń A: W każdym razie Moskwa miała aż nadto powodów, żeby zlecić zabójstwo w typowym dla KGB stylu. Do wypadku doszło na prostej drodze, przy małym natężeniu ruchu...

Nauczycielka: Skończcie już z tą spiskową teorią dziejów i oddajcie głos Doktorowi...

Uczeń E: Ee, ale ja nie mam dużo do powiedzenia. No, może poza tym, że podczas każdej epidemii powstaje jakaś spiskowa teoria – podczas pandemii koronawirusa także...

Nauczycielka: To prawda – zwróciłeś uwagę na ważną sprawę. Jednak dokończ swoją opowieść o dziele późniejszego noblisty...

Uczeń E: *Dżuma* powstała po II wojnie światowej, a wydana została w 1947 (Albert Camus dostał literacką Nagrodę Nobla 10 lat później, w 1957 roku, za „ogromny wkład w literaturę, ukazującą znaczenie ludzkiego sumienia”). Ta powieść Camus jest utworem o charakterze uniwersalnym – to opowieść o ekspansji zła i różnych postawach ludzkich. Zło ujawnia się często w chwilach zagrożenia, takich jak żywioł, na który człowiek nie ma wpływu, epidemia lub wojna (tutaj sprawcami są ludzie, ale wojna tak samo wyzwala w ludziach różne zachowania i postawy, wiąże się z totalitaryzmem – to kolejna odmiana dżumy). Zło poraża, niszczy i rodzi nowe zło – jest zatem tak samo zaraźliwą chorobą jak dżuma – *Każdy z nas nosi w sobie dżumę, nikt bowiem, nikt na świecie nie jest od niej wolny.*

Uczeń A: Wow, stary! Daleś popalić! Chyba nikt nie ma z tobą szans...

Uczeń E: Ee, to nie ja, tylko *Dżuma*...

Uczennica B (w masce Pantalone): Chyba, że czarna śmierć, cha, cha...

Uczeń C: Wiesz co? Nie próbuj być śmieszna, bo tobie to jakoś nie wychodzi...

Uczennica B: Specjalista od śmiechu się znalazł...

Uczeń C: Żebyś wiedziała!...

Nauczycielka: Dajcie spokój! Kto powie, co to *czarna śmierć*?

Uczeń E: To alternatywna nazwa dżumy...

Uczennica B: *Czarna śmierć* to termin określający jedną z największych epidemii w dziejach ludzkości, panującą w XIV-wiecznej Europie. Za jej przyczynę uważa się bakterię *Yersinia pestis*, zwaną też pałeczką dżumy, powodującą dżumę, na co wskazuje analiza DNA ofiar zarazy. Określenie „czarna” w stosunku do XIV-wiecznej epidemii pierwszy raz pojawiło się w XVI-wiecznych kronikach szwedzkich i duńskich. Wydaje się, że nie odnosiło się ono – wbrew potocznym opiniom – do rozległych zmian martwiczo-zgorzelinowych w skórze chorych, nadających jej czarną barwę...

Uczeń C: Znowu wyjeżdżasz z tą makabrą, Pantalone...

Uczennica B (do Ucznia C, po cichu): Dopiero się rozkręcam! (głośno) ...ale raczej do czerni jako symbolu strachu i smutku, dla podkreślenia grozy i tajemniczości zarazy.

Epidemia czarnej śmierci wybuchła w Azji Środkowej, być może w Chinach, skąd przez jedwabny szlak w 1346 dostała się na Krym, a stamtąd rozprzestrzeniła się na basen Morza Śródziemnego i na całą Europę, roznoszona prawdopodobnie przez pchły pasożytujące na szczurach śniadych...

Uczennica D: Blee, chyba zaraz zwymiotuję...

Uczennica B: ...zamieszkujących ówczesne statki handlowe. Szacuje się, że zaraza spowodowała śmierć 30–60% ludności ówczesnej Europy. W wymiarze ogólnosiwiatowym populacja została zredukowana z 450 milionów do 350–375 milionów i potrzebowała aż 150 lat, by wrócić do stanu liczebnego sprzed pandemii. „Czarna śmierć” powracała jeszcze sporadycznie do Europy aż do dziewiętnastego stulecia.

Nauczycielka: Wystarczy. Dziękuję. Bardziej niż opis czarnej śmierci, jest ważny przekaz książki *Dżuma*. Uzupełnisz?

Uczeń E: Według Camus w starciu ze złem człowiekowi przystoi tylko jedna postawa – bunt i czynna walka ze złem. Tylko życie bez zgody na zło ma sens i jest godne człowieka...

Uczeń A: I wtedy pojawia się super bohater...

Nauczycielka: Doktor Rieux mówi raczej o zdolności zwykłych ludzi do czynów niezwykłych...

Uczeń E: Cytuję: *W tym wszystkim nie ma mowy o heroizmie. To kwestia zwykłej przyzwoitości. Niektórzy mogą się z tego śmiać, ale jedyny sposób na walkę z dżumą to zwykła przyzwoitość.*

Nauczycielka: Myślę, że to ważny przekaz dla każdego, także podczas pandemii koronawirusa...

Żeby trochę zmienić „klimat” naszej lekcji: zwróciliście uwagę na wdzięczną nazwę łacińską pałeczki dżumy? *Yersinia pestis*. Równie ładnie brzmi inna groźna choroba – *variola vera*. Ktoś wie, co to za choroba?

Uczennica B: To ospa prawdziwa, nazywana inaczej czarną ospą...

Uczeń C (w przebraniu Arlekina wychodzi „na scenę”, przed widzów i mówi teatralnym tonem): Pantalone, schowaj się pod tą maską wymądrzającego się starca z długim nosem i zamilknij! Nagrody i tak nie dostaniesz, bo nas wszystkich zanudziłaś i obrzydziłaś. To ja noszę czarną maskę Arlekina, więc ja opowiem o czarnej ospie – z łaciny *variola negra*, zwanej nie tylko prawdziwą, ale i wieczną! To wirusowa choroba zakaźna o ostrym przebiegu, wywoływana przez jedną z dwóch odmian wirusa ospy prawdziwej (zza pleców wyjmuję najpierw małą pacynkę) – *variola minor* lub... (wyjmuję drugą pacynkę, większą) *variola maior*! Oklaski proszę!!! (czeka na oklaski, a gdy te ucichną, kontynuuje swoje przedstawienie).

Do największych epidemii tej choroby doszło w XVI wieku w Ameryce Południowej i Północnej. Historia powszechna tłumaczy, że konkwistadorzy łatwo podbili Amerykę Południową, ponieważ dysponowali lepszym uzbrojeniem. Ale nie wspomina, że ospa, którą przynieśli, zabiła w połowie XVI stulecia 3,5 miliona Indian, niszcząc zaawansowaną cywilizację. To właśnie ospa prawdziwa zdziesiątkowała społeczność Azteków – zabiła większość azteckich wojowników (wyciąga chusteczkę i na niby płacze oraz ociera łzy), władcę Cuitláhuaca (ociera jedną łzę) i ponad 75% całkowitej populacji Meksyku (wyciąga konewkę i wiadro; leje wodę z konewki do wiadra, imitując „rzęsiste” łzy). W imperium Inków przyczyniła się do śmierci 95% społeczeństwa. Kurtyna!

Nauczycielka i uczniowie: Brawo!!! Niech żyje Arlekin! Arlekino, ale-kino!!!

Uczennica B (do siebie): Wszystkie brawa dla Arlekina? A dla mnie?... Mało kto wie, że ostatnia „wizyta Czarnej Pani” w Polsce była nie tak dawno temu, w 1963 roku, we Wrocławiu... Chorobę przywłókł do Polski powracający z Indii czy Birmy oficer Służby Bezpieczeństwa...

Uczennica F (w stroju Kolombiny-baletnicy wyskakuje na „scenę”, odpychając na bok Uczennicę B): ...Plotkowano też, że „zarazę czarnej ospy przywiózł cyrk, zachorowała tancerka na linie, która miała romans z oficerem”... Cha, cha! Z drogi, Pantalone! *Show must go on*, my friends! Z Arlekinem jest i Kolombina!

Opowiem wam teraz o epidemii, o której pewnie nigdy nie słyszeliście! Posłuchajcie: w lipcu 1518 r. Frau Troffea zaczęła tańczyć na jednej z ulic Strasburga. Po miesiącu na ulicach miasta tańczyło już około 400 osób. Niektóre z tych osób zmarły na atak serca, udar mózgu czy z wycieńczenia. Skąd się wzięła choreomania, najbardziej tajemnicza i nigdy niewyjaśniona epidemia świata? Tego nie wie nikt! Jednak ona powraca i co jakiś czas ludzie tańczą jak szaleni, nie tylko podczas karnawału w Wenecji.

(kto umie, to gwizdże z zachwytem).

Uczennica D: Znowu nic nie rozumiem...

Uczennica F: Jak to – nie rozumiesz? Karnawał trwa i nasza zabawa też...

Uczeń E: E, to raczej walka karnawału z postem, znaczy – pandemią...

Uczennica D: Właściwie to chciałam zapytać – do kiedy trwa ten karnawał?

Uczennica B: Odpowiedź jest prosta. Karnawał trwa od Święta Trzech Króli, czyli od 6 stycznia, do środy popielcowej, która jest świętem ruchomym i przypada 46 dni przed Wielkanocą...

Uczeń C: Znowu zaczynasz? Tym razem z wyższą matematyką?...

Uczennica B: To proste – wystarczy spojrzeć w kalendarz. W 2021 roku popielec wypada 17 lutego...

Uczennica F: ...co oznacza 42 dni pysznej zabawy!

Uczennica B: Jej ostatni dzień wypadnie we wtorek, 16 lutego. W Polsce nazywa się go „śledzikiem”...

Uczennica F: ...a w Wielkopolsce – *Podkoziółkiem*.

Uczennica B: Ostatni tydzień karnawału rozpocznie się od tłustego czwartku 11 lutego, a ostatnia sobota karnawału przypadnie 13 lutego...

Uczennica D: To może jeszcze zdążyć?...

Uczeń A: Co zdążysz?

Uczennica D: No, przebrać się za Hiszpankę, żeby opowiedzieć o hiszpance, która... (zagląda w smartfona i czyta) ...na początku XX wieku zabrała więcej istnień niż I Wojna Światowa...

Uczennica B: Według szacunków WHO, w latach 1918-1919 z powodu epidemii hiszpanki, zmarło ok. 40 mln ludzi na świecie. Inne szacunki mówią, że mogło być ich nawet trzy razy więcej...

Nauczycielka: Pozwól koleżance dojść do słowa, skoro już się zebrała na odwagę...

Uczennica D: Ale ja nie mam stroju...

(Nauczycielka wręcza jej maskę, np. „maskę młodej dziewczyny” *Comica inamorata* albo każdą inną, która przypomina „hiszpańską”)

Nauczycielka: Masz za to maskę...

Uczennica F: A ode mnie – wachlarz! (Uczennica D wyraźnie się ucieszyła z wachlarza)

Uczennica D: No, dobrze! (znów zagląda w smartfon i czyta)

W 1918 roku, tak jak i dziś, pojawiały się zarzuty, że pandemia została wymyślona po to, żeby promować interesy firm farmaceutycznych. Za rozwój epidemii hiszpanki miała odpowiadać niemiecka firma farmaceutyczna, która produkowała aspirynę.

Inna teoria – znów obwiniająca Niemców – mówiła, że rozpylają oni wirusa za pomocą łodzi podwodnych, które podpływają do wybrzeży Stanów Zjednoczonych...

Uczeń E: Eee, chyba jednak wybrałaś niewłaściwą stronę – znowu te teorie spiskowe. *Gdy rozum śpi, budzą się demony...*

Nauczycielka (mówi pod nosem, jakby tylko do siebie): Taki tytuł ma rycina hiszpańskiego malarza Franciszka Goi z końca XVIII wieku, z cyklu *Kaprysy...*

Uczennica D (znowu zdziwiona): Ale to chyba ciekawe, że: *W Hiszpanii hiszpanka nazywana była francuską, a w Polsce ukrainką bądź wołyńką (od następnych wojen) albo mówiono, że to choroba bolszewicka...*

Uczennica B: A tak naprawdę hiszpanka była... Chinką, bo śmiertelną chorobę przywlekli do Ameryki i Europy prawdopodobnie członkowie korpusu pracy z Chin (Chines Labour Corps) ...

Uczennica D (bardziej do siebie niż ogółu): Z Chin? No, dobra – maseczka ma trochę skośne oczy i wachlarz też pasuje...

Uczennica B: ...I nie powiedziałaś najważniejszego – że to był rodzaj grypy – najgorszy w historii!

Uczennica D (niezrażona, czyta dalej): *„Całe gminy leżą w ogromnej gorączce, wielu chorym bucha krew z ust i nosa. Kto się zaziębi, ten idzie na tamten świat” – alarmowała prasa. Władze ignorowały ostrzeżenia, a imprezy masowe odbywały się bez przeszkód. Lekarze wyśmiewali panikarzy i nawoływali do poskromienia prasy bijącej na alarm. Nie minęło wiele czasu, a zaczęło brakować trumien i miejsc na cmentarzach. Ta grypa zabiła nawet 100 milionów ludzi! A najgorsze nadeszło nie wiosną, lecz dopiero jesienią...*

Uczeń C: Też potrafię czytać: *...Lekarze nie wiedzieli, co powoduje śmiertelnośną chorobę, ale robili wszystko, by znaleźć na nią remedium. Co ostatecznie przyczyniło się do zwycięstwa w walce z epidemią?*

Uczeń A: No, CO?

Uczeń C: Nie ma dalszej części artykułu. Trzeba wykupić dostęp...

Nauczycielka: Dlatego lepiej wybrać książkę lub artykuł z prasy drukowanej; w bibliotece to nic nie kosztuje. Niektóre książki zaczynają się jak najlepsze kryminały, na przykład: *„Niewidzialni wrogowie potrafią obalać imperia, dzielą siatkować zwycięskie armie, odsyłać całe dynastie w mrok zapomnienia. Nie biorą jeńców. Mikroby, bakterie i wirusy”*... – to bohaterowie książki Macieja Rosalaka pt. *Wielkie zarazy ludzkości* – bestsellera ostatnich miesięcy.

Uczennica B: Widziałam w księgarni! Na okładce jest taki znany obraz młodej dziewczyny... ale nałożono jej maseczkę...

Nauczycielka: To *Dziewczyna z perłą* Vermeera – zwana Holenderską Mona Lisą. Rosalak zwraca uwagę, że na hiszpankę umierali najczęściej ludzie młodzi, od 20 do 40 lat. W Polsce szczyt zakażeń przypadł na wrzesień i październik 1918 roku. A *„kiedy na nagrobkach cmentarza Powązkowskiego widać młody wiek i datę z końca 1918 roku, to niemal pewne, że spoczywa tu ofiara hiszpanki (...) w samej Warszawie to około 2 tys. osób”* – pisze autor.

Uczeń E: Eee... to dziwne, że hiszpanka jest zupełnie nieobecna w polskiej literaturze tamtych lat...

Nauczycielka: Mówi o tym Łukasz Mieszkowski autor książki pt. *Największa. Pandemia hiszpanki u progu niepodległej Polski*. Zauważa, że na przykład w prasie zaboru pruskiego pisano o hiszpance codziennie i szczegółowo (np. *Kurier Poznański*; wspomniano nawet o zamknięciu – z powodu epidemii – kinematografu w Środzie Wielkopolskiej albo o odwołaniu rekolencji z tego powodu), ale do czasu wybuchu rewolucji w Niemczech. *Gdy front zaczyna się walić, kajzer abdykuje, wtedy hiszpanka natychmiast znika z łamów prasy. Przestaje być ważna, bo „naprawdę ważna staje się wielka polityka i odzyskanie przez Polskę niepodległości...*

Uczeń A: A widzieliście film *Hiszpanka*? Opowiada o Powstaniu Wielkopolskim, ale też o chorobie hiszpanka. Podobno nawet Paderewski na nią zachorował...

Nauczycielka: Film według scenariusza Łukasza Barczyka ([powstał na stulecie Powstania Wielkopolskiego; jest też książka o tym samym tytule](#)) to fabuła, a więc fikcja – nie ma dowodów na to, że Paderewski rzeczywiście chorował na hiszpankę...

Uczeń E: Amerykański prezydent Wilson chorował na hiszpankę, ale to zataił (podczas konferencji paryskiej), a to mogło mieć wpływ na losy świata po I wojnie światowej...

Nauczycielka: Uważa John M. Barry, historyk, autor książki „*Wielka grypa: Historia najbardziej śmiertelnej pandemii w historii*”. Pandemie często łączą się z wielkimi kryzysami w dziejach ludzkości: hiszpanka wiązała się z kryzysem spowodowanym I wojną światową, a COVID-19 – z kryzysem klimatycznym...

Zresztą, w czasie I wojny nie tylko hiszpanka dziesiątkowała ludzi, ale także tyfus. Objawy były podobne: gorączka, bóle mięśni, suchy kaszel, majaczenie, halucynacje... Tyle, że tyfus jest chorobą bakteryjną, a grypa hiszpanka – chorobą wirusową i około 1920 roku nikt nie miał jeszcze pojęcia, co dokładnie ją wywołuje... Dziś jesteśmy trochę mądrzejsi – medycyna poczyniła olbrzymi postęp...

I tak dalej, da capo al fine – *od początku do końca* – możemy jeszcze mówić o:

AIDS

eboli

koronawirusie – nazwa istnieje od lat 60. XX w. tylko między naukowcami.

Według uznania możemy także przyznawać nagrody dla najlepszej prezentacji.

Epilog

Uczeń A: Pytanie brzmi: co dalej z COVIDem? Do kiedy potrwa pandemia koronawirusa?

Uczeń E: Eee, tego nie wie nikt... Jak powiedział staruszek w „*Dżumie*” Camus: ...*dżuma? To życie, ot i wszystko*. Ale wszyscy możemy zrobić jedno...

Uczennice i Uczniowie: Co??!! Mów, Dottore!

Uczeń E: DDM...

Uczennice i Uczniowie (chórem): Dezynfekcja, dystans, maseczki!!!

Nauczycielka (do Ucznia E): Nawet się nie zająknąłeś :) (do wszystkich) Bravo! Lekcję uważam za zakończoną.

Uczennice i Uczniowie (chórem): A bal? Karnawał?

Uczeń E: Walka postu z karnawałem trwa wiecznie...

Uczennice i Uczniowie (już nie słuchają Ucznia E, śpiewają chórem, tańczą): *Niech żyje baaa!...*

Bibliografia:

Pozycje zwarte:

1. DŻUMA / Albert Camus ; przeł. Joanna Guze. – Warszawa : Państwowy Instytut Wydawniczy, 2012. – 205 s.
2. MIŁOŚĆ w czasach zarazy / Gabriel García Márquez ; przeł. Carlos Marrodán Casas. – Warszawa : Warszawskie Wydawnictwo Literackie MUZA SA, 2014. – 493 s.
3. NAJWIĘKSZA. Pandemia hiszpanki u progu niepodległej Polski / Łukasz Mieszkowski. – Warszawa : Polityka, 2020. – 256 s.
4. WIELKIE zarazy ludzkości / Maciej Rosalak. – Warszawa : Fronda, 2020. – 350 s.

Artykuły:

1. CO TY wiesz o...? (Józefie Strusiu) czyli... Odkrywamy na nowo słynnego człowieka renesansu rodem z Poznania / Małgorzata Derwich. W: P o r a d n i k Bibliograficzno- Metodyczny. – 2018, nr 1, s. 71-85
2. DŻUMA naszych czasów / Andrzej Lubowski. W: G a z . W y b o r c z a . – 2020, nr 297, s. 30-31
3. HISZPANKA była Chinką / Łukasz Mieszkowski. W: P o l i t y k a . – 2020, nr 18, s. 68-70
4. JEST Polska! Ale chora / Łukasz Mieszkowski ; rozm. Włodzimierz Kalicki. W: D u ż y F o r m a t (Gaz. Wyborcza). – 2020, nr 14, s 12-13
5. OSPA, dżuma, koronawirus. Damy radę / Przemysław Barszcz. W: S i e c i . – 2020, nr 46, s. 58-60
6. STO lat temu i teraz / Lektor. W: T y g . P o w s z e c h n y . – 2020, nr 41, s. 76
7. SZCZEPIONKA Macieja Rosalaka. W: D o R z e c z y . – 2020, nr 45, s. 46
8. WIZYTA Czarnej Pani. W: P o l i t y k a . – 2020, nr 12, s. 56-58

Netografia:

- <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/commedia-dell-arte;3887449.html>
<https://www.naszszlaki.pl/archives/24255>
https://pl.wikipedia.org/wiki/Doktor_plagi
<https://wyborcza.pl/7,75400,26373277,donald-trump-nie-byl-pierwszy-woodrow-wilson-zatail-ze-zachorowal.html>
https://www.etsy.com/pl/listing/867397072/cyberpunk-style-inpired-mask?ga_order=most_relevant&ga_search_type=all&ga_view_type=gallery&ga_search_query=cyberpunk+mask&ref=sr_gallery-1-4

https://www.etsy.com/pl/listing/867397072/cyberpunk-style-inpired-mask?ga_order=most_relevant&ga_search_type=all&ga_view_type=gallery&ga_search_query=cyberpunk+mask&ref=sr_gallery-1-4

<https://ksiazki.wp.pl/zycie-tworczosc-i-tragiczna-smierc-alberta-camusa-6145578857113217g/6>

<https://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,36000,26530808,na-otwarcie-wlasnej-siedziby-ten-teatr-czeka-od-ponad-40-lat.html#s=BoxLoPolmg1>

https://e-teatr.pl/files/programy/59458/kurka_wodna_teatr_nowy_lodz_2002.pdf

<https://wyborcza.pl/Jutronauci/7,165057,26026103,musimy-wyjsc-z-chomiczego-kolowrotka-nadmiernej-produkcji.html#S.jutronauci-K.C-B.2-L.1.maly>

<https://wielkahistoria.pl/wielkie-zarazy-ostatnich-stuleci-te-artykuly-przykuwaly-wasza-uwage-w-marcu-2020-roku/>

<https://wydawnictwofronda.pl/ksiazki/wielkie-zarazy-ludzkości>

<https://www.national-geographic.pl/artykul/zarazy-ktore-dziesiatkowaly-ludzosc>

<https://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news%2C81227%2CEpidemie-na-ziemiach-polskich.html>

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Epidemia_cholery_w_Poznaniu_\(1831\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Epidemia_cholery_w_Poznaniu_(1831))

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Epidemia_cholery_w_Poznaniu_\(1866\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Epidemia_cholery_w_Poznaniu_(1866))

<https://www.poznan.pl/mim/s8a/czy-wiesz-ze,doc,576/w-poprzednim-tysiacleciu-srednio-co-200-lat-poznan-nawiedzaly-wielkie-epidemie-dzimy-czarnej-ospy-i-cholery,1946.htmlB>

<https://www.poznan.pl/mim/s8a/czy-wiesz-ze,doc,576/w-poprzednim-tysiacleciu-srednio-co-200-lat-poznan-nawiedzaly-wielkie-epidemie-dzimy-czarnej-ospy-i-cholery,1946.htmlB>

IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

15-LECIE Młodzieżowej Orkiestry Dętej w Mieścisku 2003-2018 / pod red. Jana Wojtyszyna; przy współpr. Anny i Jarosława Małekkich. – Mieścisko : Stowarzyszenie Pomocy Uczniom im. Jana Pawła II w Mieścisku, 2019. – 56 s. : fot., portr.

30 LAT Klubu Inteligencji Katolickiej w Lesznie / Damian Szymczak. – Leszno : Urząd Miasta Leszna, 2020. – 215 s. : fot.
Indeks

90-LECIE Wydziału Elektrycznego Politechniki Poznańskiej : 1929-2019 / komitet red. Zbigniew Nadolny. – Poznań : AR Comprint, 2019. – 320 s. : fot., portr.

ALBUM filatelistyki Ziemi Kępińskiej / Edward Stankowiak. – Kępno : Powiatowa Biblioteka Publiczna w Kępnie, 2019. – 224 s. : fot.

BEZPIECZEŃSTWO pożarowe zabytkowych obiektów użyteczności publicznej miasta Poznania / Kamila Sikorska-Podyma. – Poznań : Bogucki Wydawnictwo Naukowe, 2019. – 188 s. : fot., mapa, wykr. – (Studia i Prace z Geografii; nr 78)
Bibliografia s. 166-174

BIAŁA kalia / Magda Mrugalska. – Poznań : Wydawnictwo Miejskie Poznania, 2020. – 341 s. : il.
Akcja powieści toczy się w Poznaniu na Wildzie

BŁĘKITNA Czternastka : o drużynach i o historii, o ludziach i o przyjaźniach, o największych przygodach i o wielu innych ważnych wydarzeniach na stulecie / red. Jakub Isański. – Poznań : Wydawnictwo Miejskie Poznania : Hu-fiec Poznań Siódemka, 2019. – 398 s. : fot., portr. + mapa

14. Szczep Harcerski „Błękitna Czternastka” im. het. Stanisława Żółkiewskiego w Poznaniu

DZIEJE powiatu wyrzyskiego w zarysie / Roman Chwaliszewski; Towarzystwo Przyjaciół Wyrzyska. – Wyrzysk : Towarzystwo Przyjaciół Wyrzyska, 2019. – 183 s. : fot., mapa, portr.

Bibliografia s. 178-[184]

Od 1815 do 1975 r.

GROBY z biżuterią wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Dziekanowicach = Graves with jewellery from the Early Medieval cemetery in Dziekanowice. T. 1 / red. Jacek Wrzesiński; Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. – Lednica ; Dziekanowice : Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, 2019. – 557 s., [3] k. tabl. złoż. luz. : fot., il., tab., wykr. – (Biblioteka Studiów Lednickich) – (Seria B1, Fontes; t. 8)

Bibliografia s. 533-[558]

Dot. cmentarzyska na wyspie Ostrów Lednicki

GROBY z biżuterią wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Dziekanowicach = Graves with jewellery from the Early Medieval cemetery in Dziekanowice. T. 2 / red. Jacek Wrzesiński; Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. – Lednica ; Dziekanowice : Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, 2019. – 489 s. : fot., il., tab., wykr. – (Biblioteka Studiów Lednickich) – (Seria B1, Fontes; t. 8)

Bibliografia s. 479-[490]

HISTORIA na Uniwersytecie Poznańskim : od Seminarium Historycznego do Instytutu Historii (1919-2019) / pod red. Katarzyny Balbuzy [i in.]. – Poznań : Instytut Historii UAM, 2019. – 431 s. : fot., portr.

KAZIMIERZ Tymieniecki : w pięćdziesiątą rocznicę śmierci mistrza nauk mediewistycznych / red. Jarosław Nikodem. – Poznań : Instytut Historii UAM, 2019. – 229 s. : portr.

Historyk, profesor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu (1887-1968)

NAJSTARSZE dzieje Parafii Rzymskokatolickiej pw. św. Marcina Biskupa w Kuczkowie do nocy 2/3 sierpnia 1922 roku (Sanktuarium Matki Bożej z Dzieciątkiem w Kuczkowie) / Adam Zmuda; Pleszewskie Towarzystwo Kulturalne, Muzeum Regionalne w Pleszewie. – Pleszew : [b.w.], 2019. – 228 s. : fot., pl., tabl. geneal.

Bibliografia s. 218-226

NIEZNAJOMI / Jolenta Brzezińska; oprac. Marcin Brzeziński, Justyna Kobus, Jerzy Sierociuk. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 2020. – 266 s. : il.

Opowiadania w gwarze wielkopolskiej

OBRAZY z życia Powstańców / Adriana Garbatowska. – Lednica : Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, 2019. – 155 s. : fot., mapy, portr.

Cykl inscenizacji dot. Powstania Wielkopolskiego przedstawianych w Wielkopolskim Parku Etnograficznym w Dziekanowicach, pow. Gniezno w 2019 r.

OKIEM BOA / Andrzej Bobkiewicz; red. Beata Baran [i in.]; grafiki Zdzisław Połączarz, Ryszard Pozdrowicz. – [Nowy Tomyśl] : Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Nowym Tomyślu, 2020. – 164, [28] s. : il., portr.

Wiersze satyryka z Nowego Tomyśla, także w gwarze poznańskiej oraz wspomnienia o autorze (1947-2017)

OPATÓWEK znów miastem : przywrócenie praw miejskich 1 stycznia 2017 / tekst Jadwiga Miluśka-Stasiak. – Opatówek : Towarzystwo Przyjaciół Opatówka, 2019. – 19 s. : fot., portr.

Tekst także w jęz. angielskim

PODNIEBNE spojrzenie = Poznań county : an aerial view = Landkreis Poznań : der blick vom himmel / Powiat poznański. – Poznań : Powiat poznański, 2019. – 151 s. : fot., mapy

Tekst także w jęz. angielskim i niemieckim

Album zawierający fotografie z lotu ptaka miejsc powiatu poznańskiego

POEZJA to moje życie : Artur Bromberger (1969-2010) : poeta, działacz kulturalny i społeczny z Damasławka / Małgorzata Osuch. – Damasławek ; Wągrowiec : ZPW M-Druk Janusz Muszyński, 2020. – 104 s. : fot., portr.

POWSZECHNA Wystawa Krajowa 1929 [w Poznaniu] : architektura i urbanistyka / Joanna Bielawska-Pałczyńska, Hanna Hałas-Rakowska. – Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy, 2019. – 194 s. : fot., il., pl. + mapa

Bibliografia s. 175-179. Indeks

PRZEWODNIK niedzielnego rowerzysty : trasy rowerowe powiatu poznańskiego / oprac. tras Marcin Jaroszewski. – Poznań : Fundacja Łazienna : Wydział Promocji i Aktywności Społecznej Starostwa Powiatowego w Poznaniu, [2020]. – 42 s. : fot., mapy + 1 mapa

SEKRETY Poznania / Zbigniew Kopec. – Łódź : Księży Młyn Dom Wydawniczy, 2019. – 152 s. : fot., portr. – (Sekrety...)

SIEĆ szkół ponadpodstawowych w Metropolii Poznań wobec reformy edukacji : organizacja przestrzenna, dojazdy i preferencje uczniów / Marzena Walaszek [i in.]. – Poznań : Bogucki Wydawnictwo Naukowe, 2019. – 130 s. : mapy, tab., wykr. – (Biblioteka Aglomeracji Poznańskiej; nr 33)

SŁOWNIK biograficzny Śremu. Cz. 2 / pod red. Adama Podsiadłego; współpr. Ewa Bąk. – Śrem : Biblioteka Publiczna im. Heliodora Świąćickiego w Śremie, 2020. – 328 s. : portr.

SPOSOBY spędzania wolnego czasu przez uczniów Szkoły Podstawowej Nr 5 w Gostyniu / Martyna Maleszka, Gabriela Andrzejewska. – [Leszno] : Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Króla Stanisława Leszczyńskiego, 2019. – 73 s. : il., rys., mapy, wykr. – (Prace Magisterskie / Starostwo Powiatowe w Gostyniu)

SYMPOZJUM z okazji 100-lecia niepodległości Leszna 25 listopada 2019 : historia miasta Leszna i wspomnienia. – Leszno : Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku w Lesznie, 2019. – 72 s. : fot., mapa, portr.

ŚLADAMI Marcellego Mottego : [przewodnik turystyczny] / Izabela Wyżowska. – Poznań : Wydawnictwo Miejskie Poznania, 2020. – 245 s. : fot., portr., tabl. geneal. – (Bohaterowie Najdłuższej Wojny Nowoczesnej Europy)
Turystyka biograficzna

ŚREMSKA lista katyńska : [słownik biograficzny] / Jarosław Wawrzyniak. – Śrem : Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy im. Heliodora Świąćickiego, 2020. – 96 s. : fot., portr. – (Śrem w Małych Monografiach; 6)

TAK brzmi Wielkopolska : regionalny nieoczywisty przewodnik muzyczny. – Poznań : Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego. Departament Kultury, 2019. – 294 s. : fot., portr.

„TO wszystko przeżyłem...” : wspomnienia / Karol Marian Pospieszalski; red. i oprac. Piotr Grzelczak, Bogumił Rudawski, Maria Wagińska-Marzec. – Poznań : Instytut Zachodni, 2019. – 368, [40] s. : fot., portr. – (Prace Instytutu Zachodniego; nr 96)

Prawnik, historyk, profesor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza oraz założyciel Instytutu Zachodniego w Poznaniu (1909-2007)

TRZCIANKA : miasto i okolice / red., tekst Edmund Wolski. – Piła : Wydawnictwo „Media”, 2019. – 48 s. : fot., mapa

TRZCIANKA w przeszłości i obecnie : rękopisy z 1912 r. / oprac. i tł. Łukasz Nowak. – Trzcianka : Biblioteka Parafialna w Trzciance : Muzeum Ziemi Nadnoteckiej im. Wiktora Stachowiaka w Trzciance, 2019. – 346, [14] s. : fot., wykr. – (Źródła do Dziejów Ziemi Trzcianeckiej; t. 4)

Tekst także w jęz. niemieckim

UPLŹYWA szybko życie : materiały z sesji popularnonaukowej „Adam Tomaszewski – życie i dzieło” / pod red. Teresy Masłowskiej i Jerzego Zielonki. – Kościan : Miejska Biblioteka Publiczna im. Adama Tomaszewskiego, 2019. – 88 s., [40] s. tabl. : fot., portr.

Pisarz związany z Kościanem (1918-2002)

W HOŁDZIE powstańcom wielkopolskim 1918-1919 roku powiatu Wągrowieckiego : ocalić od zapomnienia : [album] / Andrzej Wieczorek. – Wągrowiec : Starostwo Powiatowe w Wągrowcu : Wydawnictwo Pejzaż, 2019. – 230 s. : fot., mapy, portr.

W KUCHNI u pleszewian : słownik języka i kultury mieszkańców powiatu pleszewskiego / pod red. Błażeja Osowskiego; Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 2019. – 202 s. : fot. – (Wielkopolskie Słowniki Regionalne)

WAPNO i okolica w cieniu swastyki : okupacyjne losy mieszkańców gminy Wapno w latach 1939-1945 / Zbigniew Grabowski. – Wapno : Zbigniew Grabowski, 2020. – 229 s. : fot., portr.

WIELKOPOLSKA Brygada Kawalerii w kampanii 1939 roku / Juliusz S. Tym. – [Wyd. 2 popr. i uzup.] – Warszawa : Wydawnictwo Tetragon, 2019. – 412 s. : fot., mapy, tab. – (Monografie)

Bibliografia s. 388-393. Indeksy

WSPÓŁCZESNY rozwój regionalny z uwzględnieniem subregionu piłskiego w latach 2010-2018 / Piotr Głowski. – Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2020. – 162 s. : fot., mapy, wykr.

Bibliografia s. 142-162

WYDZIAŁ Inżynierii Transportu dawniej Maszyn Roboczych i Transportu Politechniki Poznańskiej = A guide to the Faculty of Transport Engineering formerly Machines and Transport Poznan University of Technology : informator 2018, 2019 / zespół red. pod kier. K. Wislockiego. – Wyd. 2 uzup. – Poznań : Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, 2019. – 237 s. : fot., portr., wykr.

ZARZĄDZANIE wizerunkiem miejsca na przykładzie Gminy Gostyń / Aleksandra Śpitalniak, Jan Mikołajczyk. – [Poznań] : Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu. Wydział Zarządzania, 2019. – 72 s. : il., tab., wykr. – (Prace Magisterskie / Starostwo Powiatowe w Gostyniu)

ZIMNY chirurg / Max Czornyj. – Poznań : Filia, 2020. – 335 s. – (Mroczna Strona)

Powieść dot. Edmunda Kolanowskiego z Poznania, nekrofila i seryjnego mordercy

ŻUŁAWKA 13, gm. Wyrzysk – pozostałości wielofazowego osadnictwa z epoki kamienia na terenie Wielkopolski / pod red. Katarzyny Pyżewicz. – Poznań : Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 2019. – 297 s. : fot., mapa, wykr.

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO

(wrzesień–listopad 2020)

Z powodu pandemii koronawirusa i obostrzeń epidemicznych działalność bibliotek została zmieniona. Część z nich zawiesiła czy ograniczyła swoją aktywność lub przeniosła ją na portale społecznościowe albo stronę internetową biblioteki. W świecie wirtualnym można było znaleźć wiele ciekawych propozycji. Upowszechniono tam zajęcia w formie konkursów, prezentacji czy warsztatów w myśl hasła „Zostań w domu”.

Nadal organizowane są bloki imprez nawiązujące do hasła „Cała Polska czyta dzieciom” jak „Ogólnopolski Tydzień Czytania dzieciom” czy „Mała książka – wielki człowiek”. W ramach Narodowego Czytania kontynuowana jest publiczna lektura „Balladyny” Juliusza Słowackiego.

Imprezy cykliczne związane były z nadejściem jesieni, dniem Wszystkich Świętych, urodzinami Kubusia Puchatka (październik) i Światowym Dniem Pluszowego Misia (listopad).

Trwają obchody roku Jana Pawła II i Leopolda Tyrmanda oraz rocznic urodzin i śmierci pisarzy. Szczególnie upamiętniono 100-lecie Bitwy Warszawskiej oraz rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości.

W r z e s i e ń

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Narodowe Czytanie 2020:
 - ~ Czytanie „Balladyny” on-line przez bibliotekarzy
 - ~ „W poszukiwaniu malin” – konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży szkół podstawowych
- „Dzień spadającego liścia” – spotkania czytelnicze dla przedszkolaków

Gniezno

- X Festiwal Literacki PRETEKSTY
 - ~ VII Slam Poetycki im. F. Rabeliais – konkurs
 - ~ Koncert zespołu Youth Novels
 - ~ „Nietypowa baba jestem” – spotkanie autorskie z Anną Seniuk
 - ~ „Nie działa! Czyli o komunikacji publicznej i rynku pracy w Polsce – spotkanie autorskie z Olgą Gitkiewicz
 - ~ 10 lat Klubu Dyskusji o Książce – spotkanie czytelnicze i otwarcie wystawy „DeKaDa KDoK”
 - ~ „Pasty przydrożne” – spotkanie autorskie z Piotrem Mareckim i Sławomirem Shuty
 - ~ Koncert zespołu Szegetz
 - ~ „Dlaczego żyjemy w pozorze prawdy? Złuda” – debiut prozatorski Irminy Kosmali – spotkanie autorskie
 - ~ „Dojrzałość niedojrzałości” – monodram Tomasza Kujawskiego na podstawie fragmentów „Dzienników” Witolda Gombrowicza
 - ~ Wernisaż wystawy „Gnieźnianie AD 2020”
- VI Festiwal „FYRTEL”:
 - ~ „Gramy na Fyrtlu” – warsztaty muzyczno-filmowe z Aleksandrem Schmidtem
 - ~ „Światłoczułe miasto” – warsztaty fotograficzno-dziennikarskie, prowadzenie: niezależna grupa fotograficzna „Gnieźnianie”
- Laboratorium Słowa:
 - ~ „Czytadefka dla maluszka” w ramach akcji Cała Polska czyta dzieciom – warsztaty dla dzieci w wieku 0-3 lat i ich rodziców:

- „Kropka to tylko początek” z okazji Międzynarodowego Dnia Kropki
- „Jak nie kochać jesieni” z okazji Pierwszego Dnia Jesieni
- „Bajki o zwierzętach” z okazji Międzynarodowego Dnia Zwierząt
- ~ „Laboratorium opowieści” – warsztaty kreatywnego opowiadania, prowadzenie: Tomasz Antosik
- ~ „Co jest grane?” – warsztaty literacko-muzyczne z Aleksandrem Schmidtem
- ~ „Zagraj z nami!” – warsztaty gier słownych i planszowych, prowadzenie: Klub Fantastyki „Fantasmagoria”
- ~ „Moc słowa” – warsztaty recytatorskie, prowadzenie: Andrzej Malicki
- Literacki fyrtel w sieci – „Mroczne Gniezno” Rafał Wichniewicz – spotkanie autorskie online
- Rozmowy przy wspólnym stole:
 - ~ Jak dbamy o Ziemię? Ekologia a życie codzienne – panel dyskusyjny
 - ~ Jak mądrze pomagać potrzebującym – panel dyskusyjny

Kalisz

- Narodowe Czytanie 2020 – „Balladyna”:
 - ~ emisja on-line czytania w studio telewizyjnym i w internecie
 - ~ czytanie na dwóch scenach plenerowych: przy okazji Święta Ulicy Niecałej, a także podczas pikniku odbywającego się w Parku Włkomirskich przy Filii 7
- Święto Ulicy Niecałej:
 - ~ wystawy: „Polska morska niepodległa” i „Balladyna na scenie”
 - ~ Narodowe Czytanie – fragmenty „Balladyny” w wykonaniu aktorów kaliskiego Teatru im. Wojciecha Bogusławskiego

Działania on-line (także w październiku i listopadzie):

- „E-BOOKI na kliknięcie” – udostępnianie czytelnikom dostępu do elektronicznej platformy IBUK libra oraz konsorcjum LEGIMI, omawianie wybranych pozycji na profilu Facebookowym Biblioteki
- „Czytanie z 7Siódemką” – transmitowane na Facebooku i YouTube głośne czytanie wybranych utworów w wykonaniu osób zaproszonych przez Filię 7, m.in.: uczniów Zespołu Szkół Techniczno-Ekonomicznych w Kaliszu, Maję Barełkowską (w Ogólnopolskim Dniu Głośnego Czytania), aktora Piotra Cyrwusa, poetkę Magdalenę Krytkowską
- „Czytanie z «Martelem»” – czytanie przez bibliotekarzy książek dla dzieci udostępnionych Bibliotece przez Wydawnictwo Martel
- „Podpisz się jak...” – prezentacja sztuki kaligrafii w formie filmików, a zwłaszcza podpisów znanych postaci historycznych z przypomnieniem ich najważniejszych dokonań

- „Lektury Michała” – vlog z recenzjami książek
- „Autor Movie” – wywiady on-line z autorami książek: Tomaszem Brodą, Marcinem Michałem Wysockim, Andrzejem Franaszkiem
- „Się pisze, się czyta” – rubryka literacka z recenzjami książek
- „W białych rękawiczkach” – vlog prezentujący starodruki i zbiory specjalne Biblioteki
- „Poranki hrabianki” – podcast inspirowany kaliską prasą przełomu XIX/XX wieku
- „Aleja dam i dyktatorów” – seria internetowych programów przygotowana w ramach 28. Europejskich Dni Dziedzictwa
- „Kaliskie ścieżki w wojnie polsko-bolszewickiej” – mobilny quest historyczny; gra na smartfon powstała w ramach warsztatów dla młodzieży, zorganizowanych przez Bibliotekę dzięki programowi „Koalicje dla Niepodległej #wiktorja 1920”
- Noc Bibliotek – transmitowane on-line spotkanie z Joanną Szczepkowską w Bibliotece Głównej
- „Z Kalisza do Kamerunu” – premiera gry on-line, powstałej w ramach programu „Kultura w sieci”
- „Książki z gorącej półki” – prezentacja wybranych nowości zakupionych do księgozbiorów
- „Kaliskie ogrody pamięci” – cykl prezentowanych on-line spacerów po zabytkowych kaliskich cmentarzach
- „Kalendarium Świąt Polskich” – wideocykl prezentujący staropolskie zwyczaje i obrzędy
- „Niezapomniany Mikołaj” – akcja ogłoszona na facebookowym profilu Biblioteki przywołująca fotograficzne wspomnienia spotkań z Mikołajem
- Konkursy:
 - ~ „Literka do literki – grosik do grosika” – konkurs dla dzieci zorganizowany we współpracy z bankiem PKO
 - ~ „Portal randkowy” – konkurs na recenzję książki Marcina Michała Wysockiego, organizowany wraz z Qes Agency
- Wystawy:
 - ~ „Bookface. Księga twarzy pisarzy” – wystawa plenerowa Tomasza Brody przed Biblioteką Główną
 - ~ „Kaliskie drogi do niepodległości” (on-line)
 - ~ „95 lat krótkofalarstwa w Kaliszu” (Biblioteka Główna)
 - ~ „Od Kalisza(n) piękne pisanie” (Filia nr 4)
 - ~ „Balladyna na scenie” – wystawa plenerowa z okazji Narodowego Czytania
 - ~ „Polska morska niepodległa” (Filia nr 5)

~ „Chłopaki” (Filia nr 9)

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna

- Narodowe Czytanie – akcja zorganizowana online:
 - ~ filmy promujące akcję – dostępne na kanale YouTube Biblioteki
 - ~ escape room online „Gdzie jest korona”
 - ~ test znajomości „Balladyny” Juliusza Słowackiego
 - ~ konkurs fotograficzny na strój inspirowany „Balladyną”
- Spotkanie młodzieżowego klubu „O wszystkim i o niczym”
- „Literackie ciekawostki” – publikacja filmu poświęconego Agacie Christie

Biblioteka Gminy Kościan z/s w Kielczewie

- „Z przedszkolakami o bezpieczeństwie” – zdalna lekcja biblioteczna z dziećmi z przedszkola nt. bezpieczeństwa, zasad ruchu drogowego, pracy policji

Krzywiń (pow. Kościan)

- Nauka języków obcych – zajęcia z języka angielskiego dla dzieci (także w październiku)
- Nauka gry na instrumentach – zajęcia nauki gry na pianinie i gitarze dla dzieci (także w październiku)
- Kontynuacja projektu „Pokaż co się u Was czyta”
- Narodowe Czytanie „Balladyny” – wystawa rekwizytów związanych z dziełem oraz plakat
- Cykl „Biblioteka poleca” – „Serce z kamienia” – prezentacja książki polecanej na Facebooku biblioteki
- „Dzień Szpilek” – udział w akcji charytatywnej
- Dzień Głośnego Czytania – promocja akcji na Facebooku biblioteki

Leszno

- Wystawy:
 - ~ „40 lat NSZZ Solidarność w regionie leszczyńskim” – upamiętniająca wydarzenia sprzed 40 lat z perspektywy lokalnej (Stacja Biznes); (Hol Biblioteki Głównej; także w październiku i listopadzie).
 - ~ „Ścieżkami Stanisława Grochowiaka” – przegląd różnorodnych przedsięwzięć kulturalnych promujących Stanisława Grochowiaka i jego związek z Leszkiem (Stacja Biznes; także w październiku)
 - ~ „Tajna Siódemka. Harcerska konspiracja w Lesznie” – wystawa obrazująca powstałą w latach 30. XX wieku 7 Drużynę Harcerską, potocznie zwaną „Czarną siódemką”, utworzoną pod patronatem Rodziny Kolejowej; wystawa powstała według koncepcji prof. Waldemara Handke,

- autora publikacji o tym samym tytule, która ukazała się we wrześniu (Hol Biblioteki Głównej); (Galeria Dworcowa; także w październiku)
- ~ „Do broni. Rok 1920 na plakatach, afiszach i drukach ulotnych” – wystawa z okazji 100. rocznicy Bitwy Warszawskiej, przygotowana przez Centralną Bibliotekę Wojskową im. Marszałka Józefa Piłsudskiego z jej zbiorów specjalnych (Hol Biblioteki Głównej)
 - ~ „Bitwa Warszawska. Stulecie Zwycięstwa” – ekspozycja przypomina najważniejsze fakty i postaci związane z historią wojny polsko-bolszewickiej, jej przyczynami, przebiegiem i skutkami; opracowana przez Biuro Programu „Niepodległa”, we współpracy z Muzeum Wojska Polskiego (Galeria Dworcowa)
 - „Przepis na czytanie” – spotkania dla najmłodszych czytelników; w przedszkolach miejskich przeprowadzony został cykl animacji czytelniczych, stworzono zestaw materiałów multimedialnych dedykowanych najmłodszemu, promującym czytelnictwo za pośrednictwem medium jakim jest kuchnia i wspólne gotowanie; realizacja rozpoczęła się zajęciami pn. „Grzyby: dziwne fakty z życia grzybów”
 - Narodowe Czytanie „Balladyny” – IX edycja ogólnopolskiej akcji czytelniczej pod patronatem Pary Prezydenckiej – przygotowanie audiobooka i udostępnienie go za pośrednictwem strony internetowej i Facebooka
 - „Droga do asklepiejonu. Wspomnienia” – promocja książki autobiograficznej prof. Edmunda Waszyńskiego
 - „Biblioteka Jazzu” – zadania realizowanego przez MBP w ramach Programu „Partnerstwo dla Książki”:
 - ~ koncert zespołu Adam Wendt & Friends (Rynek – scena)
 - ~ seria koncertów jazzowych, w których wystąpili: Adam Wendt & Friends, Grażyna Łobaszewska, kwartet Skicki-Skiuk oraz Dawid Kostka z Acid Groove (Rynek)
 - Podsumowanie XIV Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. Stanisława Grochowiaka – ogłoszenie laureatów; uroczysta Gala XIV Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. Stanisława Grochowiaka odbyła się wirtualnie za pośrednictwem kanału YouTube w Bibliotece Ratuszowej w leszczyńskim Ratuszu
 - „Marsz Wyzwolicieli” – pokaz filmu dokumentalnego Grzegorza Brauna z 2009 roku w rocznicę agresji sowieckiej na Polskę (Biblioteka Ratuszowa)
 - „O Kajtku i jego przygodach” – spotkanie dla dzieci z Moniką Sawicką; w ramach realizacji zadania „Książka – o tym się mówi”
 - W cyklu „Wokół Globusa”: „Indonezja. Ludożercy wczoraj i dziś” – spotkanie z podróżnikami Alicją Kubiak i Janem Kurzelą, którzy opowiedzieli

o swojej wyprawie do Indonezji i na Papuę Zachodnią; w ramach realizacji zadania „Książka – o tym się mówi” (Biblioteka Ratuszowa)

- „Królowa polskiego kryminału” – spotkanie z Katarzyną Bondą, autorką bestsellerowych powieści kryminalnych; w ramach realizacji zadania „Książka – o tym się mówi” programu „Partnerstwo dla Książki”
- Trudne losy członków „Tajnej Siódemki” – spotkanie promocyjne książki „Tajna Siódemka. Harcerska konspiracja w Lesznie” prof. Waldemara Handke; promocji towarzyszyła okolicznościowa wystawa poświęcona „Tajnej Siódemce” przygotowana przez MBP (Biblioteka Ratuszowa; wystawa także w „Galerii Dworcowej”)
- „Refleksja nad fotografią dokumentalną i reportażową” – spotkanie z Maciejem Pisukiem, fotografem, pisarzem oraz scenarzystą; w ramach realizacji zadania pn. „Literackie postaci wychodzą z książek” programu „Kultura – Interwencje 2020” (Biblioteka Ratuszowa)
- „O odwadze i kulinariach” – spotkanie autorskie z dziennikarzem i reporterem, Witoldem Szablowskim; w ramach realizacji zadania „Książka – o tym się mówi” (Biblioteka Ratuszowa)

Łubowo (pow. Gniezno)

- Narodowe Czytanie – czytanie „Balladyny” Juliusza Słowackiego przez czytelników i pracowników z podziałem na role. Prezentacja na Facebooku Biblioteki
- „Mała książka – wielki człowiek” – rozpoczęcie projektu promującego czytelnictwo
- „Dzieciaki w Bibliotece” – zajęcia literacko-plastyczne dla dzieci
- Zajęcia muzyczne dla dzieci i młodzieży: nauka śpiewu, nauka gry na gitarze, nauka gry na ukulele, nauka gry na pianinie, nauka gry na skrzypcach
- Kreatywna Biblioteka – zajęcia dla dzieci: gry i zabawy improwizacyjne, ruchowo-słowne, oraz zajęcia z plastykiem (także w październiku)
- Folklorystyczny Zespół Taneczny Lednica (także w październiku)
- Kapela folklorystyczna (także w październiku)
- Nauka gry na skrzypcach (także w październiku)
- Kreatywna Biblioteka dla osób dorosłych – warsztaty plastyczne
- Wystawa „Segregacja śmieci. Recykling”
- Koło Zielarskie Florki Żyworódki – udział w warsztatach o ziołach miododajnych w Trzeku
- Lekcje tańca Hip-hop dla dzieci (także w październiku)
- Promocja czytelnictwa oraz prezentacja nowości księgozbioru online na Facebooku (także w październiku i listopadzie)
- Konferencje i warsztaty online

Mieleszyn (pow. Gniezno)

- Wystawa klasowa książek z wierszami Jana Brzechwy, wypożyczonych z biblioteki – kl. 2 szkoły podstawowej

Niechanowo (pow. Gniezno)

- Narodowe Czytanie w szkole w Niechanowie

Nowy Tomyśl

- W cyklu „Biblio-wyszukiwarkatalentow.pl”: „W świecie naszych pasji” – prezentacja on-line twórczości artystycznej Martyny Kasperek, kulinarnych dzieł sztuki Kingi Nożyńskiej, pop-artowych portretów Kamila Siudeja oraz prac string-artowych Agnieszki Czeszyńskiej
- W cyklu „Czytelnicy polecają”: „Co warto przeczytać” – podkasty czytelników oraz autorów z propozycjami ciekawych książek do przeczytania (on-line)
- W cyklu „Kultura i edukacja w kwarantannie”: „Warto zajrzeć” – publikowanie na stronie internetowej biblioteki informacji na temat nowych, ciekawych e-inicjatyw ze świata literatury, filmu, teatru, edukacji i sztuki (także w październiku)
- „Tyrmad zły, Tyrmad dobry” – spotkanie autorskie z Mariuszem Urbanikiem, autorem książki „Zły Tyrmad”, który opowiadał o życiu i twórczości Leopolda Tyrmanda; spotkanie w ramach projektu: „Bibliolook, czyli co świszczy między kulturami”
- Językowe Pogotowie – rodzinne zajęcia z języka polskiego dla obcokrajowców
- Czytelnicza odsłona Teatru S – Narodowe Czytanie wraz z aktorami teatru S ze Zbąszynia, pod przewodnictwem Ireneusza Solarka; zaprezentowanie „Balladyny” Juliusza Słowackiego na bibliotecznym facebooku i stronie internetowej, a także na bibliotecznym skwerze; wystąpili: Monika Woźna, Magdalena Miś-Herbec, Aleksandra Zalejko oraz Adam Falkowski, oprawa muzyczna Marian Ziom Ziomkowski
- „Przystanek: Biblioteka w koronie” – jubileuszowa, X edycja „Przystanku: Biblioteka!” w postaci podsumowującego imprezę konkursu internetowego wraz z jego rozstrzygnięciem
- „Mentawai – drzewo życia” – spotkanie z Marcinem Gabrukiem, który opowiadał o plemieniu Mentawajów z wyspy Siberut w Indonezji (także on-line)
- „Puzzle tajemnice” – rozstrzygnięcie wakacyjnego konkursu dla dzieci: „Książkowe puzzle” (Strefa Koloru, on-line)

Pakoślaw (pow. Rawicz)

- Narodowe Czytanie „Balladyny” Juliusza Słowackiego
- Garść pomysłów na jesienne wykorzystanie darów natury – warsztaty online
- „Pokój – najlepsze dobro, jakie może nas spotkać” – wystawa z okazji Międzynarodowego Dnia Pokoju (Filia w Chojnie)
- Wystawy online:
 - ~ „Jacob Grimm – pisarz z baśni”
 - ~ „Kazimierz Moczarski – bohater Armii Krajowej”
 - ~ „Janina Porazińska – dama literatury dziecięcej”
 - ~ „Czytanie książek – to najpiękniejsza zabawa” – z okazji Ogólnopolskiego Dnia Głośnego Czytania (Filia w Chojnie)

Rawicz

- „Narodowe Czytanie” – czytanie dramatu Juliusza Słowackiego „Balladyna” w wykonaniu bibliotekarzy, rawickiej młodzieży, radnej Powiatu Rawickiego, członków Stowarzyszenia Sztuka Dla Wszystkich oraz aktorów Rawickiego Teatru Komедii
- Warsztaty plecenia wianków
- „Swojski Kobierzec” – wystawa malarska artystów Stowarzyszenia Sztuka dla Wszystkich, która eksponowała głównie kwiaty i martwą naturę
- Warsztaty malarskie dla dzieci, które malowały palcami, malinami i innymi owocami
- Akcja Reanimacja – szukamy nowego domu dla książek – PRZYTULISZ?: Czytelnicy oraz wszyscy odwiedzający mury Rawickiej Biblioteki Publicznej, mogą zabrać ze sobą egzemplarz ze zbioru książek, czyli uwalniamy książki, przyniesione przez czytelników (także w październiku i listopadzie)
- Wielka Zbiórka Książek 2020 – Zacytani.org (także w październiku)
- Galeria Jednego Obrazu (także w październiku i listopadzie):
 - ~ „Słoneczniki” – Daniel Wiatrowski
 - ~ „Jabłoń” – Daniel Wiatrowski
 - ~ „Kot” – Daniel Wiatrowski
 - ~ „Tamara de Łempicka” – Halina Murkowska
 - ~ „Portret” – Halina Murkowska
 - ~ „Ikony” – Halina Murkowska

Słupca

- Narodowe Czytanie „Balladyny” Juliusza Słowackiego – nagranie i zmontowanie filmu, który został umieszczony na YouTube; czytali zaproszeni

goście oraz osoby, które same zgłosiły chęć udziału w akcji i przesyłały nagrane przez siebie filmy

- Światowy Dzień Umiejętności Czytania – quiz na Facebooku
- Dzień Hobbita – quiz wiedzy o Hobbitcie na Facebooku
- Spotkania autorskie z Elізą Piotrowską

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Narodowe Czytanie „Balladyny” Juliusza Słowackiego
- Ogólnopolski Dzień Głośnego Czytania: prezentacja patronki święta, autorki Janiny Porazińskiej i jej literatury – post na Facebooku
- Święto Orderu Uśmiechu – zachęcanie osób dorosłych do wypożyczania książek dla dzieci i czytania im, wręczanie czytelnikom naklejek „uśmiechów”

Śmigiel (pow. Kościan)

- Wielka Zbiórka Książek 2020 – akcja zbierania książek dla szpitali, domów dziecka, domów opieki itd. organizowana przez Fundację Zacztyani.org
- Narodowe Czytanie – interpretacja „Balladyny” w wykonaniu członków grupy teatralno-literackiej „Małe Zwierciadło” oraz pracowników Centrum Kultury w Śmiglu, pod kierownictwem Kingi Kaźmierczak; wydarzenie można było śledzić w transmisji internetowej na Facebooku biblioteki

Turek

- Kiermasz wydawnictw MBP w Turku podczas Sztuki na Ulicy
- Spotkanie autorskie z Łukaszem Orbitowskim
- Spotkanie autorskie z Jackiem Hugo-Baderem

Zagórów (pow. Słupca)

- Dzień Kropki
- Tydzień Zakazanych Książek – quiz online oraz przygotowana sceneria w bibliotece, gdzie każdy mógł zrobić sobie pamiątkową fotografię z wybraną przez siebie zakazaną książką (także w październiku)

Zdziechowa (pow. Gniezno)

- Narodowe Czytanie Balladyny
- „Zdziechowa dawniej i dziś” – wystawa fotograficzna z okazji 777-lecia Zdziechowy

Październik

Bojanowo (pow. Rawicz)

- „Przychodzę do biblioteki, bo...” – konkurs literacko-plastyczny dla dzieci, młodzieży i dorosłych (rozstrzygnięcie i wręczenie nagród w listopadzie)

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Spotkanie autorskie z Krzysztofem Pławeckim, który opowiadał o rycerzach, królach, swoich książkach i potrzebie czytania – dla uczniów klas II-III i V-VI (Filia w Szkaradowie)

Gniezno

- Cała Polska czyta dzieciom:
 - ~ Urodziny Kubusia Puchatka – impreza czytelnicza realizowana wraz z gnieźnieńskimi przedszkolami
 - ~ „Koperty życia” dla seniorów
- Klub „Apetyt na Książkę”: gotowanie w czasach zarazy – spotkanie czytelnicze
- „Bajkopomagajki” Klub Książki dla Dzieci i Rodziców: Czy mogę pogłaskać psa? – trudne pytania, rzecz o zaufaniu – warsztat online
- Książka na telefon – usługa biblioteczna (także w listopadzie)
- „Ludzie i ich środowisko” – wystawa fotograficzna Tomasza Chmielewskiego
- „Franciszek Szeszuła – komendant Hufca ZHP Gniezno” – wystawa fotografii i pamiątek
- Projekt „Biblioteka – filia w sieci”:
 - ~ Spacerem po Bibliotece: kilka opowieści o gnieźnieńskiej księżnicy – film opowiadający o historii Biblioteki Publicznej Miasta Gniezna
 - ~ „Literacki fyrtel w sieci” cykl autorskich spotkań online:
 - Rafał Wichniewicz „Mroczne Gniezno” – spotkanie autorskie
 - Piastowskie Lato Poezji – spotkanie literackie wspominające wydarzenie
 - Spotkanie autorskie ze slamerem Pawłem J. Bąkowskim
 - ~ „Biblioteczny kącik Myszkki Marcysi” – cykl 6 filmików o biblioterapeutycznym charakterze, przygotowanych z myślą o małym czytelniku – promocja literatury dla dzieci
- Projekt „Laboratorium Słowa”:
 - ~ „Niedomówienia Artura Andrusa” – spotkanie autorskie z Arturem Andrussem
 - ~ „Co jest grane?” – cykl warsztatów muzyczno-wokalnych
 - ~ „Czytadelfa dla maluszka” – cykl warsztatów czytelniczych dla dzieci w wieku 0–3 lat i ich opiekunów (także w listopadzie)
 - ~ „Moc słowa” – cykl warsztatów recytatorskich
 - ~ „Laboratorium opowieści” – cykl warsztatów Role Playing Game, czyli edukacyjnych Narracyjnych Gier Fabularnych
 - ~ „Zagraj z nami!” – cykl warsztatów gier słownych i planszowych

- VI Festiwal FYRTEL:
 - ~ „Światłoczułe miasto” – plenerowa wystawa fotograficzna: Katarzyna Olejniczak-Gołembowska, Daniel Mopert, Michał Koszela oraz Sebastian Uciński
 - ~ „Girami po fyrtku” – cykl rodzinnych spacerów w gwarze gnieźnieńskiej odkrywających historię Gniezna
 - ~ Wieczór na Fyrtku – uroczysta gala z podsumowaniem jubileuszu 75-lecia BPMG – transmisja wydarzenia online
 - ~ „Światłoczułe miasto” – cykl plenerowych warsztatów fotograficznych
 - ~ „Myszy i ludzie” – spektakl teatralny Teatru Wszelki Wypadek
- „Mała książka – wielki człowiek” – ogólnopolska kampania czytelnicza (także w listopadzie)

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna Kościan

- Noc Bibliotek zorganizowana online:
 - ~ spotkanie autorskie z Jolantą Bartoś
 - ~ wykład Emiliana Prałata
 - ~ „Jakub, Mimmi i gadające psy” – transmisja filmu dla najmłodszych
 - ~ „Literackie podróże” oraz „Co w trawie piszczy” – quizy dla czytelników
 - ~ „Najpiękniejsze drzewo mojego miasta” – konkurs fotograficzny dla dzieci
- „Do czytania” – publikacja filmu z rekomendacją twórczości Karola Wojtyły
- „Literackie ciekawostki” – publikacja filmu o życiu i twórczości Marii Konopnickiej

Biblioteka Gminy Kościan z/s w Kiełczewie

- „Wiewiórka lubi jesień, bo jesienią wiewiórczo w lesie...” – zdalna lekcja biblioteczna z dziećmi z przedszkola nt. jesiennych zwyczajów wiewiórek
- „Jesienią sady się rumienia...” – zdalna lekcja biblioteczna z dziećmi z przedszkola nt. owoców i zdrowego odżywiania w okresie jesieni
- „Moja ulubiona książka” – konkurs plastyczny dla klas III; etap szkolny i gminny (Stare Oborzyska)
- „Z książką Ci do twarzy” – konkurs plastyczny dla klas IV-VIII; etap szkolny (Stare Oborzyska)
- „Jak wygląda Mól Książkowy?” – konkurs plastyczny dla przedszkolaków i klas I-III (Racot)

Krzywiń (pow. Kościan)

- „Mała książka – wielki człowiek” – udział w III odcinku projektu

- Noc Bibliotek „Klimatyczne czytanie” – Książki Grozy Czytane w Strasznej Scenerii – transmisja online
- „Pozdrowienia z wakacji” – rozstrzygnięcie konkursu i wręczenie nagród
- „Andersen nieznan” – spotkanie online
- „Poezja śpiewana”: wiersz Bolesława Leśmiana „Zmierzch” w wykonaniu Kuby Michalskiego – prezentacja utworu na Facebooku biblioteki
- II Festiwal Gwary „Gwara na salonach online” – ogłoszenie konkursu na nagranie autorskiego tłumaczenia wiersza lub piosenki na gwaraę poznańską
- „Tegoroczni laureaci nagród literackich” – wystawa
- Wystawy: „Jesień w bibliotece”, „Laureat Nagrody NIKE Radek Rak”, „Tablica upamiętniająca ludzi kultury, którzy odeszli w 2020 r.” (Filia w Bieżyniu)

Leszno

- Wystawy:
 - ~ „Potęga wyobraźni” – fotografie Hanny Maćkowiak w ramach V Wielkopolskiego Festiwalu im. Ireneusza Zjeżdżałki (Galeria Dworcowa; także w listopadzie)
 - ~ „Literackie postacie wychodzą z książek” – wystawa fotograficzna interpretacji utworów literackich (Biblioteka Ratuszowa; także w listopadzie)
- „Bez glutenu” – warsztaty w przedszkolu na temat diety bezglutenowej, zapoznanie z książką „Po okruszku boli w brzuszku” M. Krzyżanowskiej-Sołtysiak oraz zawartym w niej przepisem na bezglutenowe muffinki
- „Niekrólewska wyprawa” – spotkanie z Krzysztofem Pławeckim, który opowiedział o swoim debiucie literackim, czyli wierszowanej bajce dla dzieci, którą samodzielnie wydał – dla uczniów szkoły podstawowej; spotkanie w ramach realizacji zadania „Książka – o tym się mówi” programu „Partnerstwo dla Książki”
- VI Ogólnopolska „Noc Bibliotek” ph. „Klimat na czytanie”: Biblioteka Ratuszowa:
 - ~ Spotkanie z Cezarym Łazarewiczem, pisarzem, dziennikarzem, publicystą, reportażystą, laureatem Nagrody Literackiej Nike
 - ~ „Malowanie światłem” – nocna szkoła fotografii dla osób robiących zdjęcia telefonem komórkowym
 - ~ „Opowieść o Tyrmandzie” – spotkanie prowadzone przez Andrzeja Winińskiego, dziennikarza muzycznego, autora wielu audycji radiowych
 - ~ Karo Glazer – koncert jednej z najbardziej oryginalnych artystek jazzowych ostatnich lat

Wirtualna Noc Bibliotek – strona internetowa/Facebook:

- ~ „Zakamarki Biblioteki” – wirtualny spacer po zmroku
- ~ „Jakub, Mimmi i gadające psy” – domowy seans filmowy
- ~ „Nocne bajanie” – „Baśń o rumaku zaklętym”, czyli pełna zdarzeń niespodzianych i cudów niesłychanych baśń Bolesława Leśmiana (czyta: Marek Prałat, aktor Teatru Miejskiego w Lesznie)
- ~ Klimatyczny konkurs online
- ~ „Las zamknięty w szkłe” – kreatywne warsztaty tworzenia lasu w słoiku
- „Jazz w kreskówkach” – spotkanie z dziennikarzem muzycznym Andrzejem Winiszewskim pokazujące rolę muzyki jazzowej w powstawaniu pierwszych kreskówek dla dzieci i pojawienia się postaci takich jak Betty Boop, Crazy Kat oraz Myszkę Miki i Kaczora Donalda – zajęcia dla rodziców z dziećmi; w ramach projektu „Biblioteka Jazzu” programu „Partnerstwo dla Książki”
- „Kultura państw” – spotkanie z wolontariuszami Fundacji Centrum Aktywności Twórczej, Eurodesk Leszno, którzy opowiedzieli o wolontariacie zagranicznym, różnicach kulturowych, kulinariach i niezwykłych przygodach; w ramach zadania „Książka – o tym się mówi” programu „Partnerstwo dla Książki”.
- „Potęga wyobraźni” – wernisaż wystawy fotografii Hanny Maćkowiak – w ramach V Wielkopolskiego Festiwalu Fotografii im Ireneusza Zjeżdżałki (Galeria Dworcowa)
- „Pisarz o białych oczach” – spotkanie z Marcelem Woźniakiem, pisarzem, scenarzystą telewizyjnym, dziennikarzem oraz biografem Leopolda Tyrmanda – „Tyrmand. Pisarz o białych oczach” (Biblioteka Ratuszowa)
- „Legenda o Popielu” – teatralna wersja legendy o Popielu w wykonaniu aktorów Teatru Krak-Art – dla uczniów szkoły podstawowej
- „Literackie postaci wychodzą z książek” – otwarcie wystawy fotografii z inicjatywy Beaty Raburskiej – leszczyńskiego fotografa i członka Leszczyńskiego Klubu Fotograficznego działającego w MBP; ekspozycja była prezentowana w różnych przestrzeniach biblioteki i miasta (Biblioteka Ratuszowa)
- „40 lat NSZZ Solidarność w Regionie Leszczyńskim”:
 - ~ inauguracja Cyfrowej Biblioteki Solidarności pod adresem www.lbc.leszno.pl – udostępnianie w postaci elektronicznej zbiorów związanych z działalnością organizacji
 - ~ wydanie albumu poświęconego „Solidarności” pod opieką merytoryczną Karola Pabisiaka i prof. Waldemara Handke
- „Warzywa w roli głównej” – przedstawienie przedszkolakom klasyki polskich bajek dla najmłodszych, czyli wierszy: „Na straganie” i „Pomidor”

J. Brzechwy oraz „Warzywa” i „Rzepka” J. Tuwima; przygotowanie przez dzieci warzywnych kanapek, inspirowanych zaprezentowaną poezją; w ramach zadania „Przepis na czytanie” programu „Promocja Czytelnictwa”

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Dzieciaki w Bibliotece” – zajęcia literacko-plastyczne dla dzieci – od 24 października zajęcia on-line
- Noc Bibliotek – on-line: m.in. czytanie książki Emilii Kiereś pt. „Brat”
- Zajęcia muzyczne dla dzieci i młodzieży: nauka śpiewu, nauka gry na gitarze, nauka gry na ukulele, nauka gry na pianinie, nauka gry na skrzypcach – od 24 października zajęcia on-line
- „#narodziny” – wystawa o Janie Pawle II na Facebooku Biblioteki
- „Kultywowanie pamięci zmarłych w innych kulturach” – prezentacja na Facebooku Biblioteki

Nowy Tomyśl

- W cyklu „Biblio-wyszukiwarkalentow.pl”: „Scrapbookingowe dzieła” – prezentacja on-line prac Magdaleny Mrozik, wykonanych artystyczną techniką scrapbookingu
- „O pisarstwie i nie tylko z Filipem Springerem” – spotkanie autorskie on-line z reportażystą i fotografikiem, autorem wielu cykli reporterskich oraz książek, m.in. „Miedzianka. Historia znikania”, „Wanna z kolumnadą”, „13 pięter”, „Miasto Archipelag”, „Źle urodzone”, prowadzenie: Karol Piotrkiewicz, nauczyciel języka polskiego; w ramach projektu: „Bibliolook, czyli co świszczy między kulturami”
- „Na szerokich torach z Barbarą Włodarczyk” – spotkanie autorskie z dziennikarką, autorką cyklu reportaży telewizyjnych: „Szerokie tory” oraz książki „Nie ma jednej Rosji”; w ramach projektu: „Bibliolook, czyli co świszczy między kulturami” (także on-line)
- „Zimowy Trawers Islandii” – opowieść Łukasza Supergana o jego zimowej wyprawie na Islandię (także on-line)
- Noc Bibliotek ph. „Klimat na czytanie” (na żywo oraz on-line):
 - ~ pokaz eko mody
 - ~ warsztaty zero waste z Katarzyną Wolszczak, ekspertką stylu „zero marnowania”
 - ~ warsztaty multimedialne dla młodzieży Eko Szpan
 - ~ konkursy i quizy w sieci
- „Machiną przez Chiny” – spotkanie autorskie z Łukaszem Wierzbickim, podróżnikiem, redaktorem i biografistą, który przedstawił dzieciom książkę swojego autorstwa pt. „Machiną przez Chiny”; w ramach projektu: „Wydażyło się naprawdę” (Strefa Koloru, także on-line)

- „Rodzina bez przemocy” – wystawa prac nagrodzonych w konkursie zorganizowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w ramach realizacji projektu „My też możemy pomóc III” (hol biblioteki oraz on-line)
- „Poza horyzonty, a nawet dalej...” – spotkanie z Janem Melą, podróżnikiem, społecznikiem, który mimo trudności życiowych zdobył wraz z Markiem Kamińskim oba bieguny, wspiął się na Kilimandżaro i Elbrus oraz przebiegł nowojorski maraton. Promocja książki pt. „Poza horyzonty”; w ramach projektu: „Wydarzyło się naprawdę” (Strefa Koloru, także on-line)

Pakośćlaw (pow. Rawicz)

- Noc Bibliotek – „Klimat na czytanie ukryty na fotografiach”
- „Lubimy Kubusia Puchatka” – warsztaty online z okazji urodzin Kubusia Puchatka
- Wystawy online:
 - ~ „Maria Konopnicka – poetka dobrze znana”
 - ~ „Błogosławiony ks. Jerzy Popiełuszko – męczennik niepodległości”
 - ~ „Carlo Collodi w oczach dzieci”
 - ~ Noc Bibliotek 2020 – „Usypianie przez czytanie” – wystawa zdjęć nadesłanych przez czytelników (Filia w Chojnie)

Rawicz

- „Noc w bibliotece” – konkurs na opowiadanie; rozstrzygnięcie i wręczenie nagród

Słupca

- Międzynarodowy Dzień Pisania Listów – akcja „Podaruj wiersz”
- Urodziny Kubusia Puchatka – quiz oraz warsztaty na Facebooku
- Obchody 730-lecia Lokacji Miasta Słupcy:
 - ~ „Słupca: ludzie, miejsca, chwile” – konkurs–zabawa komiksowa
 - ~ „Eko-bajka” – rozstrzygnięcie powiatowego konkursu literacko-plastycznego

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Post promujący książkę Szczepana Twardocha „Morfina”, zamieszczenie informacji na temat autora

Śmigiel (pow. Kościan)

- „Czy inność może wzbudzać pozytywne emocje”, „Czy kłamstwo popłaca” – warsztaty online dla przedszkolaków

Turek

- Program 50+: Warsztaty rękodzieła (także w listopadzie)

Zagórow (pow. Słupca)

- Spotkanie autorskie z Robertem Gondkiem
- Noc Bibliotek – wykonanie „Drzewa Cytatów” wspólnie z dziećmi z Ogniska Wychowawczego
- Tydzień Kodowania – zajęcia z robotami Photon na podstawie scenariusza o Adzie Lovelance
- Spotkanie autorskie z Olgą Rudnicką

Listopad

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Dzień Pluszowego Misia – przed budynkiem biblioteki stanęła wykonana przez bibliotekarki Misiowa Fotobudka, w której za wspólne zdjęcie miś częstował słodyczkami; udostępnianie zdjęć na bibliotecznym Facebooku

Gniezno

- „Bajkopomagajki” Klub Książki dla Dzieci i Rodziców: Co to jest Niepodległość? – warsztat online
- Cała Polska czyta dzieciom:
 - ~ Misie w literaturze – wystawka zabawek i książek
 - ~ „Kociółek opowieści” – czytanie fragmentu książki online
 - ~ Zosia recenzuje: „Kuzyni Karlsson na tropie” – cykl recenzji młodej wychowanki akcji CPCD
- Projekt „Królewskie Gniezno Czyta”:
 - ~ „Godomy po naszymu” – warsztaty czytelnicze dla gnieźnieńskich przedszkoli, wraz z materiałem online
 - ~ „Skarpetka na tropie” – warsztaty czytelnicze dla gnieźnieńskich przedszkoli, wraz z materiałem online
- Projekt „Laboratorium Słowa”:
 - ~ Spotkanie autorskie z Martą Frej: „Dromaderki”
 - ~ „Blubramy na Fyrtlu” – cykl spotkań gwarowych
 - ~ „Co jest grane?” – cykl warsztatów muzyczno-wokalnych online

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Internetowe obchody Światowego Dnia Pluszowego Misia – akcja na Facebooku: przysyłanie zdjęć swoich misiów przez dzieci, młodzież i dorosłych, układanie rymowanki o misiach lub opisu „Dlaczego lubimy misie?”; publikowanie prac na Facebooku i stronie bibliotecznej

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna

- Dzień Postaci z Bajek – publikacja filmu przygotowanego dla najmłodszych
- „Do czytania” – film rekomendujący książkę Zofii Turowskiej „Osiecka. Nikomu nie żal pięknych kobiet”
- Spotkanie autorskie online z Martą Grygiel, mieszkanką Kościana, autorką powieści „Historia pewnego zakończenia”
- „Literackie ciekawostki” – publikacja filmu poświęconego życiu i twórczości Margaret Mitchell

Biblioteka Publiczna Gminy Kościan z/s w Kielczewie

- Światowy Dzień Pluszowego Misia – zdalne spotkania z dziećmi z przedszkola poświęcone Misiowi Uszatkowi – patronowi przedszkola

Krzywiń (pow. Kościan)

- Międzynarodowy Dzień Postaci z Bajek – prezentacja na Facebooku biblioteki
- Czytaj PL – dołączenie do akcji online
- 11 Listopada „Dla Niepodległej” – czytanie wierszy patriotycznych wraz z zaproszonymi gośćmi – transmisja online, wystawa i drzewko patriotyczne
- Dzień Pluszowego Misia – plakat oraz zabawa online „Pokaż mi swojego misia”
- Świąteczne czytanie – książki o tematyce bożonarodzeniowej, wystawa na Facebooku biblioteki
- „Poezja śpiewana”: wiersz „Na Termopilach” w wykonaniu Kuby Michalskiego – prezentacja utworu na Facebooku biblioteki
- Wystawy: „Święto Niepodległości”, „Dzień Pluszowego Misia”, „165. Rocznica śmierci Adama Mickiewicza” (Filia w Bieżyniu)

Leszno

- Wystawy:
 - ~ „Literackie postacie wychodzą z książek” – wystawa fotograficzna interpretacji utworów literackich (Stacja Biznes)
 - ~ „Ścieżkami Stanisława Grochowiaka” (Stacja Biznes)
- „Biblioteka Jazzu” (Biblioteka Ratuszowa on-line):
 - ~ „Kondycja jazzu w dzisiejszych czasach w Polsce” – prelekcja Jerzego Szczerbakowa, prezesa Fundacji Popularyzacji Muzyki Jazzowej EuroJazz
 - ~ „Biblioteka Jazzu” – koncert w wykonaniu Patrycjusza Gruszeckiego, trębacza, flugelhornisty, kompozytora, aranżera, wokalisty – absolwen-

- ta Wydziału Kompozycji Interpretacji Edukacji i Jazzu Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach
- ~ Dionizy Piątkowski o polskim kolekcjonerstwie – spotkanie z dziennikarzem i krytykiem muzycznym, promotorem jazzu oraz organizatorem koncertów i festiwali
- ~ Wojtek „Griper” Frąckowiak jazzowo w Ratuszowej” – koncert gitarowy leszczyńskiego muzyka w jazzowym stylu
- „Zdrowo i smacznie” – warsztaty dla przedszkolaków na temat surówek; zapoznanie z przepisami z książki „Pokłóciły się poetki o pietruszkę i skarpетки, czyli awantura na 48 wierszy”, przygotowanie surówek
- Spotkanie z Joanną Krzyżanek, autorką książek dla dzieci
- „Słodko i ciekawie” – regionalne warsztaty kulinarne dla przedszkolaków w oparciu o książkę „Szneka z glancem, czyli elementarz gwary poznańskiej” Elizy Piotrowskiej
- „Kultura w sieci” – projekt „Teatr Biblioteki” realizowany wspólnie z Teatrem Miejskim w Lesznie, w ramach Programu Kultura w Sieci:
 - ~ powstanie słuchowiska „Grochowiakowo”, do którego scenariusz napisał Andrzej Kuźmiński na podstawie książki pn. „Spacer po Lesznie Grochowiaka”, z udziałem pracowników MBP oraz aktorów i obsługi technicznej Teatru Miejskiego w Lesznie
 - ~ stworzenie spektaklu „Czupurek” w reżyserii Ewy Halatyn
 - ~ udostępnienie obu produkcji w Internecie, na stronie MBP, na platformie YouTube oraz portalu społecznościowym Facebook

Łubowo (pow. Gniezno)

Zajęcia on-line

- Dzieciaki w Bibliotece” – zajęcia literacko-plastyczne dla dzieci
- Zajęcia muzyczne dla dzieci i młodzieży – nauka śpiewu
- Kreatywna Biblioteka dla osób dorosłych – warsztaty plastyczne
- Narodowe Święto Niepodległości – współpraca z Centrum Kultury Scena To Dziwna:
 - ~ Koncert wirtualny „Powiat Gnieźnieński dla Niepodległej”
 - ~ Gmina Łubowo „Do Hymnu” – prezentacja hymnu Polski na Facebooku
 - ~ Konkurs plastyczny „Polska moja ojczyzna” – wystawa prac na Facebooku
 - ~ Wystawa „Bitwa Warszawska. Stulecie Zwycięstwa” przygotowana przez Biuro Programu „Niepodległa” we współpracy z Muzeum Wojska Polskiego – prezentacja na Facebooku
- Dzień Pluszowego Misia:
 - ~ konkurs plastyczny do bajki „Pamiętnik Czarnego Noska”

- ~ prezentacja o misiach
- ~ krzyżówka

Nowy Tomyśl

- „Kultura czeska, moja laska nebeska” – spotkanie autorskie on-line z Mariuszem Szczygłem, pisarzem i reporterem, laureatem Nagrody Literackiej Nike 2019, autorem m.in. takich książek jak: „Gotland”, „Laska nebeska” i „Osobisty przewodnik po Pradze”, prowadzenie: Alina Weyssenhof; w ramach projektu: „Bibliolook, czyli co świszczy między kulturami”
- „11 przeżyć w 11 miejscach w godzinę i 11 minut” oraz „Dla miłośników puchaczy i koni” – spotkania autorskie on-line dla uczniów klas I–III szkół podstawowych z Marcinem Koziółem, autorem takich książek jak: „Skrzynia Władcy Piorunów”, „Stajnia pod tęczę”, serii o „Wombacie Maksymilianie” i „Pogody dla Puchaczy”, zapalonym obieżyświatem, wieloletnim dyrektorem mediów elektronicznych National Geographic Polska; w ramach projektu: „Wydarzyło się naprawdę” (Strefa Koloru)

Pakośćlaw (pow. Rawicz)

- Konkursy fotograficzne online:
 - ~ „Dzień Postaci z Bajek”
 - ~ „Dzień Pluszowego Misia”
- Wystawy online:
 - ~ „Stanisław Staszic – życie i twórczość”
 - ~ „Ignacy Jan Paderewski – bohater sztuki i ojczyzny”
 - ~ „Dzień Postaci z Bajek” (Filia w Chojnie)
 - ~ „Każdy inny, wszyscy równi” – z okazji Dnia Tolerancji (Filia w Chojnie)

Rawicz

- „Kinder Mleczna Kanapka – przerwa na wspólne czytanie” – zbiórka pełnowartościowych książek dla dzieci w wieku 2-14 lat, każde dziecko, które podaruje książki na akcję otrzymuje dyplom i zakładkę

Słupca

- Światowy Dzień Pluszowego Misia:
 - ~ „Nasze misie, miśki i misiaczki. Coś z niczego, czyli mój ekologiczny Miś – konkurs plastyczny dla przedszkolaków”
 - ~ „Miś Uszatek” – teatryk kamishibai na Facebooku
- Udział w akcji Kinder Podziel się Książką
- Udział w akcji „Mała książka – wielki człowiek”

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Udział w akcji „Mała książka – wielki człowiek”

- Dzień Życzliwości i Pozdrowień – publikacja filmu z życzeniami dla czytelników
- Dzień Pluszowego Misia – czytanie na Facebooku fragmentów książki „Miś Uszatek”, nagrodzenie dzieci, które wykonały prace plastyczne z wizerunkiem misia oraz zabawa dla najmłodszych „Znajdź i policz misie”

Śmigiel (pow. Kościan)

- „Jesień pędzlem malowana”, „Jesień w Stumilowym lesie”, „Dlaczego nie jest już jak kiedyś” – warsztaty biblioteczne dla przedszkolaków
- Działania online: „O jesieni” – przedstawienie wiersza „Jesień w poezji” T. Krasiewicza, „Czy to wczoraj czy to dziś, dzieciom jest potrzebny miś” (Filia w Czaczu)

Turek

- Kalendarium rocznic literackich – wystawa
- Program 50+: Warsztaty decoupage „Bookcrossingowe love”

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

BIBLIOTEKA wraca na „stare śmieci” / ABO. W: Monitor Wielkop. – 2020, nr 12, s. 6

Zakończeniu remontu siedziby WBPiCAK przy ul. Prusa 3.

CAŁA nadzieja w Blobie / Karol Płatek. W: Nowe Książki. – 2020, nr 11, s. 23-24

Omówienie tomiku poetyckiego Edwarda Pasewicza „Sztuka bycia niepotrzebnym” wydanej przez WBPiCAK.

CENTRUM Kultury Zamek. W: I K S . – 2020, nr 10, s. 96

Wśród imprez – współorganizowane przez WBPiCAK dwa spotkania: Seryjni poeci (67, 68).

CENTRUM Kultury Zamek. W: I K S . – 2020, nr 10, s. 96, 98

Wśród imprez – współorganizowana przez WBPiCAK (w ramach Festiwalu im. Ireneusza Zjeżdżałki) – wystawa zdjęć Jana Kurka pt. „Czarodziejka”.

DYSTANS / Julia Niedziejko. W: *Nowe Książki*. – 2020, nr 10, s. 86-87

Omówienie tomiku poetyckiego Małgorzaty Lebdy „Sprawy ziemi” wydanego przez WBPICAK.

GNIEŹNIENIEŃSCY fotografowie dostrzeżeni : tworzą czołówkę w Wielkopolsce / Aleksander Karwowski. W: *Przemiany na Szlaku Piastowskim*. – 2020, nr 49, s. 13

Laureaci konkursu Wielkopolska Press Photo zorganizowanego przez WBPICAK.

JAK oddzielić dobre ujęcia od całego tego kiczu / bek. W: *Tyg. Nowy*. – 2020, nr 41, s. 24

Laureaci konkursu poetyckiego o fotografii w ramach 5. Wielkopolskiego Festiwalu Fotografii im. Ireneusza Zjeżdżałki zorganizowanego przez WBPICAK w Poznaniu.

„JESIENNE impresje” nagrodzone / (kar). W: *Przemiany na Szlaku Piastowskim*. – 2020, nr 50, s. 13

Wyniki konkursu „Jesienne impresje” zorganizowanego przez Dom Kultury w Trzemesznie z udziałem w jury Władysława Nielipińskiego, instruktora fotografii w WBPICAK.

MISTRZOWIE od zdjęć : rozpoczyna się 5. Wielkopolski Festiwal Fotografii im. Ireneusza Zjeżdżałki. / ABO. W: *Monitor Wielkop.* – 2020, nr 10, s. 7

Program festiwalu i imprezy towarzyszące; m.in. wystawa „Śladami Mistrzów” w Galerii u Jezuitów.

MOJA Wielkopolska 2020 : Zegarmistrz nagrodzony! / eKi. W: *Tyg. Nowy*. – 2020, nr 36, s. 12

Laureaci konkursu fotograficznego zorganizowanego przez WBPICAK – z terenu piłskiego.

MÓWIĆ własnym sposobem : Poznańska Nagroda Literacka / Violetta Szostak. W: *Gaz. Wyborcza* (Poznań, wyd. POZ). – 2020, nr 272, s. 9

M.in. o książce Joanny Żabnickiej „Koniec lata” wydanej przez WBPICAK.

NA PRZECIĘCIU czasu i przestrzeni / Sławomir Buryła. W: *Nowe Książki*. – 2020, nr 11, s. 26-27

Omówienie tomiku poetyckiego Katarzyny Zechenter „Tam i tutaj” wydanego przez WBPICAK.

NAGRODA kulturalna Gniezna w rękach Władysława Nielipińskiego! / Aleksander Karwowski. W: *Przemiany na Szlaku Piastowskim*. – 2020, nr 42, s. 9

Sylwetka propagatora fotografii, pracownika WBPICAK w Poznaniu.

NAGRODY „Literatury na Świecie” za rok 2019. W: *Literatura na Świecie*. – 2020, nr 11/12, s. 374

M.in. WBPICAK w Poznaniu wydawcą tomiku poezji Juliji Stachiwskiej „wszystkie możliwe rzeczy”. Nagroda dla Anety Kamińskiej za przekład.

NIE tylko dla czytelników / Iwona Smarsz ; rozm. Izabela Zagdan. W: *IKS*. – 2020, nr 12, s. 34-35

Wywiad z dyr. WBPICAK o bibliotece po remoncie budynku przy ul. Prusa 3.

NIEOPODAL lasu i pszczół / Michał Pabian. W: *IKS*. – 2020, nr 6, s. 25

Recenzja książki z utworami Małgorzaty Lebdy „Sprawy ziemi”, wydanej przez Wydawnictwo WBPICAK.

PIĘKNA na zewnątrz, bogata wewnątrz / Departament Kultury. W: *Głos Wielkop.* (Wyd.1,2). – 2020, nr 279, dod. *Kultura u podstaw*, nr 5, s. 4, 1

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury – siedziba przy ul. Prusa 3 – po remoncie.

PRZED nami 5. Wielkopolski Festiwal Fotografii im. Ireneusza Zjeżdżałki / Sebastian Gabryel. W: *Głos Wielkop.* – 2020, nr 231, s. 23

Zapowiedź 5. Wielkopolskiego Festiwalu Fotografii im. Ireneusza Zjeżdżałki.

RUSZYŁ 5. Wielkopolski Festiwal Fotografii im. Ireneusza Zjeżdżałki / Aleksander Karwowski. W: *Przemiany na Szlaku Piastowskim*. – 2020, nr 43, s. 14

Cykliczna impreza fotograficzna organizowana przez WBPICAK.

ŚLADAMI mistrzów / Adam Jastrzębowski. W: *IKS*. – 2020, nr 10, s. 15

Zapowiedź 5. Wielkopolskiego Festiwalu Fotografii im. Ireneusza Zjeżdżałki i imprez towarzyszących; m.in. wystawa „Śladami Mistrzów” w Galerii u Jezuitów.

TŁUMACZONE do muzyki mowy / Oskar Meller. W: *Nowe Książki*. – 2020, nr 11, s. 45-46

Omówienie książki Piotra Sommera „Kolekcja wiosenna” wydanej przez WBPICAK.

TYM żyła w 2019 roku Wielkopolska / Aleksander Karwowski. W: P r z e m i a -
n y n a S z l a k u P i a s t o w s k i m . – 2020, nr 11, s. 13

Wystawa w Gnieźnie prac laureatów konkursu Wielkopolska Press Photo zorganizowanego przez WBPICAK.

WIELKIE przeobrażenia / Marek Woźniak ; rozm. Departament Kultury. W:
G ł o s W i e l k o p . (Wyd.1,2). – 2020, nr 279, dod. K u l t u r a u p o d s t a w ,
nr 5, s. 2-3

Instytucje kultury Samorządu Województwa Wielkopolskiego, w tym WBPICAK
– siedziba przy ul. Prusa 3 – po remoncie.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . –
2020, nr 6, s. 91

Opis poematu Tomasza Dalasińskiego „Póki my żyjemy” oraz wymienienie
innych pozycji wydanych przez WBPICAK: „Cukry złożone” Szymona Szwarca
i „Tora! Tora! Tora!” Grzegorza Wróblewskiego.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . –
2020, nr 9, s. 92

Omówienie książki Krzysztofa Sadowskiego „Milion depesz stąd” wydanej
przez WBPICAK.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . –
2020, nr 10, s. 93

Nowość wydawnicza WBPICAK: „Podwójne wahadło” Jacka Podsiadły.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . –
2020, nr 11, s. 94

Nowość wydawnicza WBPICAK: „Karapaks” Natalii Małek.

WOJEWÓDZKA Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury. W: I K S . –
2020, nr 12, s. 90-91

Nowości wydawnicze WBPICAK. M.in. omówienia książek: „Podwójne wa-
hadło” Jacka Podsiadły i „Na próbę” Aldony Kopkiewicz.

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę im. Cypriana Kamila Norwida** w 2020 roku w kategorii literackiej otrzymała **Anna Piwkowska** za tom wierszy *Między monsunami*.
- **Nagrodę Literacką im. ks. Jana Twardowskiego** otrzymał **Krzysztof Lisowski** za tom poezji *Zaginiona we śnie*.
- **Nagrodę Literacką im. Witolda Gombrowicza** w 2020 roku otrzymała **Barbara Sadurska** za książkę *Mapa*.
- **Nagrodę Nike** 2020 roku otrzymał **Radek Rak** za powieść *Baśń o wężowym sercu albo wtóre słowo o Jakóbie Szeli*.
- **Nagrodę Poetycką im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego Orfeusz** za najlepszy tom poetycki roku 2019 otrzymał **Piotr Mitzner** za *Siostrę, natomiast Orfeusza Mazurskiego* za najlepszy tom wydany w Polsce północno-wschodniej (Warmia, Mazury, Podlasie) otrzymał **Stanisław Ragiński** za tom *Moje Crow River*. **Orfeusza Honorowego** otrzymał pośmiertnie **Andrzej Strumiłło** za tomik 69.
- **Nagrody Literatury na Świecie** za 2019 rok za przekłady otrzymali: **Aneta Kamińska** (poezja); **Bartosz Działoszyński, Inga Grześczak** (proza); seria Biblioteka Renesansowa pod redakcją Włodzimierza Olszańca i współpracowników wydawana przez Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, wydawnictwo d2d.pl (inicjatywy wydawnicze); **Paweł Majewski** (literaturoznawstwo, translatoologia, komparatystyka). **Nagrodę specjalną „Mamut”** za całokształt pracy przekładowej otrzymał **Michał Kłobukowski**.
- **Poznańską Nagrodę Literacką im. Adama Mickiewicza** w 2020 roku otrzymała **Krystyna Miłobędzka**, poetka, autorka sztuk teatralnych dla dzieci, dramaturg. **Nagrodę im. Stanisława Barańczaka** (stypendium) otrzymała **Monika Głosowicz** za książkę *Maszynerie afektywne. Literackie strategie emancypacji w najnowszej polskiej poezji kobiet*.

B. Międzynarodowe nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę Booker Prize 2020** otrzymał szkocki pisarz **Douglas Stuart** za powieść „Shuggie Bain”.

- **Nagrodę Man Booker International Prize 2020** otrzymała holenderska pisarka *Marieke Lucas Rijneveld* za debiutancką powieść „The Discomfort of Evening”.
- **Nagrodę Nobla** w dziedzinie literatury za 2020 rok otrzymała *Louise Glück*, amerykańska poetka i eseistka.

C. Z m a r l i

- WINSTON Groom (17.09.2020), pisarz amerykański, autor m.in. powieści „Forrest Gump”.
- EWA Berberyusz (20.09.2020), polska dziennikarka, reportażystka, prozaiiczka.
- JOHN le Carré (12.12.2020), brytyjski pisarz, autor powieści sensacyjnych i kryminałów.